

KO
www.kitabinortasi.com
KASIM 2017 SAYI 8
PROF. DR. İHSAN SÜREYYA SIRMA: DOKUNULMAZLIKLAR VAR OLDUKÇA TÜRKİYE DEĞİŞMEZ
SELAHATTİN YUSUF'TAN: MASUMİYETİN SON GÜNLERİ
KORAY AVCI ÇAKMAN: İNSAN SAHİP OLDUĞU CEVHERİ İŞLEMELİ
bilimevi
DÜNYA ÇOCUK HAKLARI VE ÇOCUK KİTAPLARI GÜNÜ

KASIM 2017 - SAYI 8

İÇİNDEKİLER

KÜNYE

BİLİMEVİ BASIN YAYIN A.Ş. ADINA
İMTİYAZ SAHİBİ VE SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ömer DİKBAŞ

EDİTÖRYEL DİREKTÖR	Serra KARAÇAM
KREATİF DİREKTÖR	Eyüp KOÇAK
ONLINE EDİTÖR	Alfrida LİLA
DIŞARIDAN KATKI SAĞLAYANLAR	Büşra SÖNMEZIŞIK, Cengiz AYDOĞDU Beytullah ÇAKIR
YAYIN KURULU	Deniz ERSOY, Gülsün UÇAR, Serra KARAÇAM
MALİ VE İDARİ İŞLER	Bahriye ÇALIŞKAN
KURUCU	Bilimevi Basın Yayın A.Ş. 2017
EDİTÖRYEL VE REKLAM OFİSİ İLETİŞİM	Editöryel: editor@kitabinortasi.com Reklam: reklam@kitabinortasi.com www.kitabinortasi.com
ADRES	PK 15 Üsküdar - İSTANBUL T: 0216 339 45 45 F: 0216 339 45 49
İZİNLER	Okullar, eğitim ve kültür-sanat alanında ve dini sahada, kar amacı gütmeyen dernek ve vakıf gibi kurumlarda, makale içerikleri sınıfbaşı 100 adet ve kurum başı 1000 adedi geçmemek kaydı ile kaynaklı şekilde fotokopi yapılabilir. Dijital ortamlarda makale içerikleri kaynak belirtilerek kullanılabilir.
BASKI - CİLT	Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş.

www.kitabinortasi.com.dijital dergi
olarak yoluna devam etmeyi planlar.
Sorularınız için info@kitabinortasi.com

Süreli yayındır.

Okumayı ve Yazmayı Sevenler

www.kitabınortası.com sizlerin kitap eleştirilerini, yorumlarını, 4000 vuruşu geçmeyen yazılarını ve şiir denemelerini beklemekte. Yazılarınız editörlerimiz tarafından değerlendirilerek platformumuza taşınacak. Katkılarınız için:

editor@kitabinortasi.com

EDİTÖRDEN

Dünya Çocuk Kitapları Günü

Merhaba,

Kitabın Ortası Kasım sayımızda tarihte geriye giderek bugünü anlamlandıracağınız kitap dosyaları hazırladık, özel yazarlarla özel röportajlar yaptık. Özel kitaplar seçtik.

Başkan Suikastları dosyamızı, 22 Kasım 1963'te öldürülen ABD'nin ilk Katolik başkanı J. F. Kennedy'nin ölüm yıldönümü nedeni ile derledik. Tarihte suikastla hayatları sonlandırılan liderler oldu. Bugünün düzeninde bu suikastlar ne anlama geliyor? Mevcut küresel sistemde Kennedy'nin öldürülmesinin etkileri ne olmuştur? Kitap dosyalarımızı hazırlarken bazı konularda Türkçe kitap bulunmadığını fark ettiğimiz de oluyor.

Kadın Sultanlar dosyamızda, Aşka Adanmış Bir Ömrü anlatan **Hz. Hatice**'nin romanından Osmanlı sultanlarının hikâyelerine, Kraliçe 2. Elizabeth'ten Benazir Butto'ya eş veya annelik pozisyonu ile yönetime müdahil olmuş kadınlar ile bizzat yönetmiş kadınları aktaran kitapları göreceksiniz. Örneğin 2. Elizabeth de Türkçe eser olarak yayın dünyamızda yer almayan bir başlık. 25 yaşında İngiltere Kraliçesi olduğunda, erkeklerin ağırlıklı olduğu bir çevrede ülkeyi yönetmek durumunda kalan Kraliçe'nin yaşadığı **annelik ve yöneten kadın olma ikilemini**, evliliği gibi detayları anlatan kitapları okumak, bu hiç mülakat vermeyen 'güçlü' kadın hakkında fikir edinmek için bir yol. Kendisi hakkında yazılan eserler ise kraliyet ailesine hizmet verenler ve üçüncü derece tanıklar ile konuşularak yazılmış.

Futbol ve Para dosyamızda ise Futbol kulüpleri ve kurumsal yönetim ile Türkiye takımlarının zarar yolculuğundan çıkışını sağlayabilecek bir bakış açısı getiren, zihniyet değiştirici eserlere yer verdik. Çok iddialı değil mi? Yüksek rakamlar ile dev holdingler ayarında yatırımlara imza atan, mülk edinen kulüpler neden hep zararda? Oyuncu transfer ücretleri gibi tartışmalı konulardan, kulüplerin profesyonel yönetime geçmesine kadar önemli başlıklarda farkındalık geliştirmek isteyen futbol severler için ufuk açıcı kitaplar...

Sömürü düzenine karşı duruşu ile bilinene akademisyen düşünür **İhsan Süreyya Sırma** bugünün Türkiye'sinde tartışılan, suyu bulandıran durumları yorumladı. 'Müslümanlar okumayı bıraktı' dedi, 'Devletin (kuruluştan bu güne) özgürlük sorunu var' dedi. Sırma, Kocaeli Üniversitesi'nde görevliyken, akademisyen ve asistan olarak sadece belirli cemaat mensuplarının alınmasına itiraz ederek 'sınav esastır' dediği için diskalifiye edildiğini ifade ediyor. 28 Şubat döneminde Viyana'ya giden Sırma orada hangi çalışmaları yaptı? Bugün Türkiye için söz konusu riskleri, elitlerin kendini devletin sahibi sanmasına bağlıyor ve 'bunlara dokunulmadan ülke düzelmez' diye kitabın ortasından konuşuyor.

Ve Dünya Çocuk Kitapları Günü; Kasım ayında kutlanan bir gün. Çocuk edebiyatı, çocuklar için son derece önemli. **Koray Avcı Çakman** hem eşsiz masal kitapları hem de büyük çocuklara öyküler yazan, cesur hayallerin yazarı. Kendisi ile çocuklar için yazmak üzerine sohbet ettik. Bu yıl Kasım, İstanbul için kitap demek. **TÜYAP Kitap Fuarı** başlıyor. Koray Avcı Çakman ise farklı yayınevlerinden çıkardığı kitaplarıyla farklı günlerde okuruyla buluşacak.

Yine **Çocuk Kitapları Günü** için özel bir çocuk yazarının setini de sizlerle paylaştık. Çocuk kitapları yazarı A**lp Gökalp**, "**Herkes bilir ki kitabı anne seçer, çocuk okur.** O nedenle annelerin çocuklarının eğilimlerini iyi anlayıp, bilinçli kitap seçmesi çok önemli" diyor. **Harfler Bulut Olunca** adlı serinin kitaplarında hem öğrenme var hem de bulutların üzerinde süren birhayatın sakinleri olarak harflerin yaşamına konuk oluyoruz.

Bilimevi Basın Yayın kitap markaları da fuarda yerini alacak. Görüş yazarlarından Halime Kökçe, Hikmet Genç, Nagehan Alçı, Ersoy Dede, İlhami Işık ve bendeniz de kitaplarınızı imzalamak için sizleri bekliyoruz.

Bu arada okumanız için sayfalarımıza taşıdığımız kitaplar da var her zamanki gibi.

Geleceği İnşa Eden Adam - Elon Musk'ı neden mi tanımalısınız? İnovatif bir iş insanı olması dışında yaşadığımız âleme dair derdi olduğu için. Nasıl bir âlemde yaşıyoruz, insanlığın sonu ne olabilir? Musk'ın ilk hedefi, dünyanın herhangi bir yerinden en uzak başka noktasına ulaşmayı 60 saate indiren roket uçakları yaygınlaştırmak. Bu projenin Ar-Ge si yürürken, eşzamanlı olarak gelecek 50 yıla kadar, 'insanlığın yaşamını sürdürebilmesi için' Mars'ta bir milyon kişilik bir koloni kuracak taşıma çalışmalarını tamamlamak ise ikinci hedefi.

Edibe Sözen; Söylem kitabında, gerçekliğin artık söylem olduğunu aktarıyor...

Diyalektiğin Sonu ile "Gelmekte Olan İnsan" için yazan Murabıt'ın; çağdaş statükoya, bankacılık sistemine ve bilim kuramlarına bakışını incelemenizi tavsiye ederim.

Selahattin Yusuf'un 'Masumiyetin Son Günleri' kitabı taze çıkan bir roman.

Hayatla sınanmamış 'tuzu kuru masumiyet' masumiyet midir? Sorularımızı cevaplayan Yazar, önceki kitabından farklı bir roman dili benimsemiş. Fazlası ile dokunaklı. Herkesi içerisine kabul etmeyen kitaplardan. Okudukça, kendinize yaklaştığınız kadar, kitabın içinde kayboladabilirsiniz. Uzaklaşmak isteyenler için iyi bir roman. Kitap, kadın erkek ilişkileri ve evliliklerin ileriki aşamalarında oluşabilen birbirine yabancılaşmayı, düşmanlık barındıran bir iletişime dönüşen hali, denk olmayanların sevdasının sonunu, insanın dünya heveslerini, benlik tasarımlarını sorgulatmakta.

Hepinize mutlu bir Kasım dilerim...

Serra KARAÇAM

Kadın Sultanlar

Savaştan barışa, fetihten çöküşe, sevinç ve hüzünleriyle, iktidarın gölgesinde görülen kadınların hikâyelerini tarih, siyasi ve askeri içerikli kitaplar ve romansı yapıtlardan okuduk. Saray kadınlarına bakıldığında, padişah eşi, kızları ve annelerine dair farklı kimlikler ile karşılaştık. Benzer olan ise kadınların güç mücadelesinde yadsınamaz rolleriydi. Selçuklular'da saraya gelin gelen kadınlardan Osmanlı'nın sultanlarına, çağın yönetimini modernleştirdiği İngiltere'yi idare eden Kraliçe II. Elizabeth'den Pakistan'ın ilk kadın başbakanı Benazir Butto'ya, eş veya oğulları aracılığıyla veya direkt olarak yöneten kadınlar ve hayatları... Annelikleri, rolleri, görev ve sorumlulukları... Okurken kültürel kodlara dair de ülkelerarası farkları değerlendireceğiniz kitaplardan oluşan bir dosya hazırladık.

Hürrem Sultan, Mihrimah Sultan, Nur Banu Sultan, Safiye Sultan, Kösem Sultan... Osmanlı İmparatorluğu'na damgasını vuran kadınlardan sadece bir kaçı... Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetiminde genelde padişahlar öne çıksa da kadın sultanlar da yönetimdeydi. Padişahların eşleri veya anneleri olan bu sultanlar, devlet yönetiminde ve iktidarda söz sahibiydiler. Hatta zaman zaman diğer ülkelerle olan ilişkileri de yürütmüşlerdir... Doğu hükümdarlarının, özellikle de Osmanlı padişahlarının özel yaşamları ve aileleri merak konusu. Dış dünyadan soyutlanmış sarayların içinde olup bitenlere dair tarihte yeterli bilgi bulunmadığı, bu nedenle de hayaller ve uydurmaların revaç bulduğu düşünülmektedir. Tarihin kayıt dışı belleğindeki olayları keşfetmek olanaksız. Osmanlı tahtından gelip geçenlere sevgilerini verip soylarını yürüten kadınların seslerini, gülüşlerini, yürüyüşlerini, salt kadınsı güzelliklerle dopdolu bir "harem" imgesinde okumak, görmek, yaygın bir arzudur.

Diğer taraftan Batı tarzı bir monarşi ve dünyanın en ünlü kraliyet ailesi olan İngiltere Kraliyet Ailesi içerisinde 66 yıldır idareciliği üstlenen II. Elizabeth örneğini ve 1901'e kadar 63 yıl tacı taşıyan Kraliçe Victoria gibi isimleri bizzat saltanatın sahibi kadınlar şeklinde taht varisi olarak görmekteyiz. Osmanlı'da kadın sultanlar ise çoğunlukla fiili olarak ülkelerin dış politikalarından iç politikalarına kadar etki eden önemli roller üstlenseler de direk tahtın sahibi olmadılar. Elbette Büyük Britanya'da da Birleşik Krallıkta da asıl olan prenseslerin erkek çocuk dünyaya getirmesiydi. Aksi halde tacın kız çocuklara geçmesi söz konusu olmaktaydı. Mücadele içerisinde, entrika dolu bir hayat yaşayan bu güçlü kadınları tanımak ve Osmanlı'da kadın sultanların rolünü ve yönetime etkilerini anlamak için okuyabileceğiniz eserleri derledik.

ÜÇ HASEKİ SULTAN

Yılmaz Öztuna

Safiye Sultan

Kösem Mahpeyker Sultan

Hadice Tarhan Sultan

16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihinde kimi müspet kimi menfi rol oynamış üç haseki sultanın hayat hikâyesi...

Haseki, cariyelerden olup padişahın gözdesi olanlara verilen titr iken, padişahtan çocuk doğurduklarında ise Haseki Sultan titrini alırlardı. Bu üç kadın yaşadıkları döneme damga vurmuş, dönemlerindeki hadiseler onların adıyla anılmıştır.

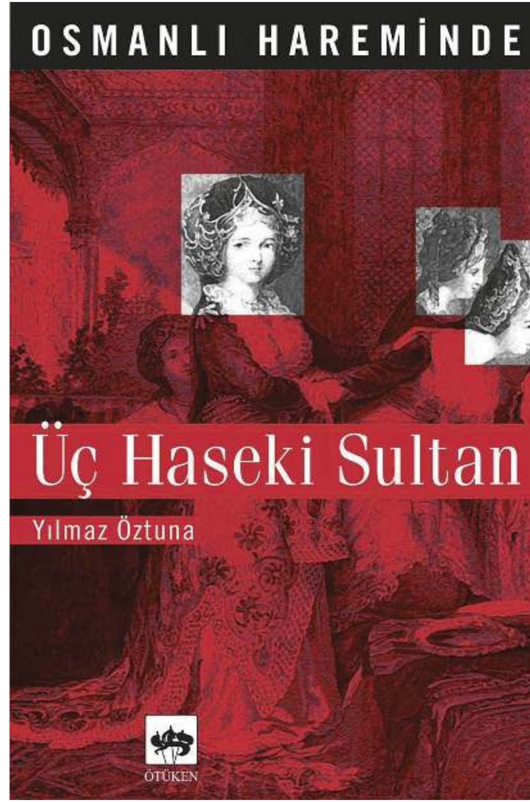
Kösem Sultan'ın, torununu öldürmeyi planlamaktan dolayı idam cezası alması ise gelini Hadice Tarhan sayesinde olmuştur. Birbirlerine gelin kaynana olmuş bu sultanların oğullarını ve gücü korumak adına Şeyh'ul-İslâm dâhil ulemalar, ocak ağaları ve kazaskerler ile verdikleri mücadele, Osmanlı'da yönetim dinamiklerine dair de fikir sahibi olmanızı sağlayacak. Kitap üç bölümden oluşur ve her bölümde sultanların hayatları anlatılmaktadır.

Safiye Sultan

Venedikli soylu bir ailenin kızıdır. Bir korsan tarafından kaçırılarak Osmanlı Sarayına götürüldü. Kıvrak zekâsı, hırsı, cesareti ve güzelliği ile Şehzade Murad'a eş olmayı başarabildi. Kısa bir süre sonra da Şehzade Mehmet'e hamile kalarak saraydaki itibarını yükselti. 15 Aralık 1574 yılında İkinci Sultan Selim'in ani bir şekilde vefat etmesi ile birlikte Şehzade Murat beklenmedik bir şekilde tahtın sahibi oldu. Safiye de böylece Safiye Sultan unvanını aldı.

Sultan Üçüncü Murat'ın 15 Ocak 1559 tarihinde, 48 yaşında vefat etmesi ile Safiye Sultan 45 yaşında dul kalmıştı. Venedik'ten Saray'a gelmesi üzerinden 30 yıl geçmişti. Artık valide sultan ve imparatoriçe yani yeryüzünün birinci kadını idi. Bundan sonra tek amacı kocası gibi, yeni padişah Sultan Üçüncü Mehmet'i de yönetmekti. Bu amacında da başarılı olmuştu. İktidar hırsının etkisinden kurtulamayan Safiye Sultan, çevirdiği entrikalar ile Sultan Mehmet'i evladı Şehzade Mahmud'un katili yapmıştır.

Evladının katlinden dolayı vicdan azabına dayanamayan Sultan Mehmet 21 Aralık 1603 günü, henüz 38 yaşında iken öldü. Babasının ani ölümü üzerine Şehzade Birinci Ahmet henüz 14 yaşında padişah oldu. Genç Padişah kardeşinin katledilmesinin etkisinden henüz kurtulamamıştı. Bu olaydan dolayı da babaannesi Safiye Sultan'ı sorumlu tutuyordu. Kadınların devlet işlerine karışmasından nefret eden Sultan Birinci Ahmet tahta oturmasından 19 gün sonra babaannesinin Topkapı Sarayı'ndan çıkartılarak Beyazıd'taki eski saraya taşınmasını emretti. 30 yıllık görkemli saray yaşantısından sonra Topkapı Sarayı'nı terk ederek Eski Saray'ın karanlık bir dairesine yerleşti. Sarayın şatafatlı hayatına alışmış olan Safiye Sultan, yeni mütevazı hayatına sadece iki yıl dayanabildi. 10 Kasım 1605 günü vefat eden Venedikli Safiye Sultan, çok sevdiği ve sevildiği Üçüncü Murat'ın yanına defnedildi.

Mahpeyker Kösem Sultan

Üçüncü Mehmet'in ani ölümünden sonra, sancak beyi olarak Manisa'ya gitmeye hazırlanan Şehzade Ahmet birden bire padişah olmuş ve padişah olması ile birlikte evlenmesi gerekmişti. Kendisine onun gibi 14 yaşında olan Mahpeyker isimli kız uygun görüldü. Safiye Sultan, Hürrem Sultan'ı örnek aldığı gibi Mahpeyker de kendisine Safiye Sultan'ı örnek almıştı. Padişah'ın gözdesi olmak hırsı ile yanıp tutuşuyordu. Mahpeyker, iki kız çocuğunun ardından Şehzade Murad ve Şehzade İbrahim'i doğurmaya muvaffak oldu. Sultan Birinci Ahmet henüz 28 yaşında 21 Kasım 1617 yılında vefat etti. Hayatı boyunca hiçbir sefere katılmamasına rağmen, halka ve askere karşı yakın ve samimi davranışlarından dolayı herkes tarafından sevilmişti. Sultan Birinci Ahmet'in erken gelen ölümü Kösem Sultanı derinden sarstı. Nitekim oğlunun padişah olmasının önünde iki şehzade engeli vardı. Bunları bertaraf etmesi gerekiyordu. Kendinden önce padişaha evlat dünyaya getirmeyi başarmış Rum asıllı Mâhfiruze Sultan'ın oğlu Şehzade Osman'ın tahta çıkmasını engellemek için Sultan Ahmet'in kardeşi Şehzade Mustafa'nın tahta çıkmasını destekledi. Çünkü akıl hastası olan Mustafa'nın bir gün mutlaka tahttan indirileceğine inanıyordu.

Pek çok entrikalardan ve olaylardan sonra 4. Murat, daha çocuk yaşta tahta çıktı. Bunu fırsat bilen Kösem Sultan devlet işlerini bizzat yönetmeye başlamıştı. Ancak Sultan Murat yaşı ilerledikçe devlet işlerini eline aldı; sert ve etkili tedbirlerle tekrar devlet düzenini sağlamayı başardı. Ordu ve devlet yönetimi ile ilgili birçok ıslahatlarda bulundu. Fakat tahtta çok kalamadı. Bağdat Seferi dönüşünde yakalandığı hastalıktan kurtulamayan Bağdat Fatihi Sultan Murat henüz 28 yaşında iken vefat etti.

Yerine tahtın tek varisi Şehzade İbrahim, padişah oldu. Sultan İbrahim'in ağabeyine nazaran daha hoşgörülü, tecrübesiz ve psikolojisinin kısmen bozuk olması Kösem Sultan'a tekrar eski günlerdeki gibi devlet işlerine karışma fırsatı verecekti.

Kösem Sultan, üvey oğlu Sultan İkinci Osman'a bir sürü oyunlar oynamış, büyük oğlu Sultan Dördüncü Murat'ın ölümü ile rahatlamış, küçük oğlu Sultan İbrahim'in önce tahttan indirilmesine sonra öldürülmesine sebep olmuş ve son olarak da torununun hayatına kastetmişti.

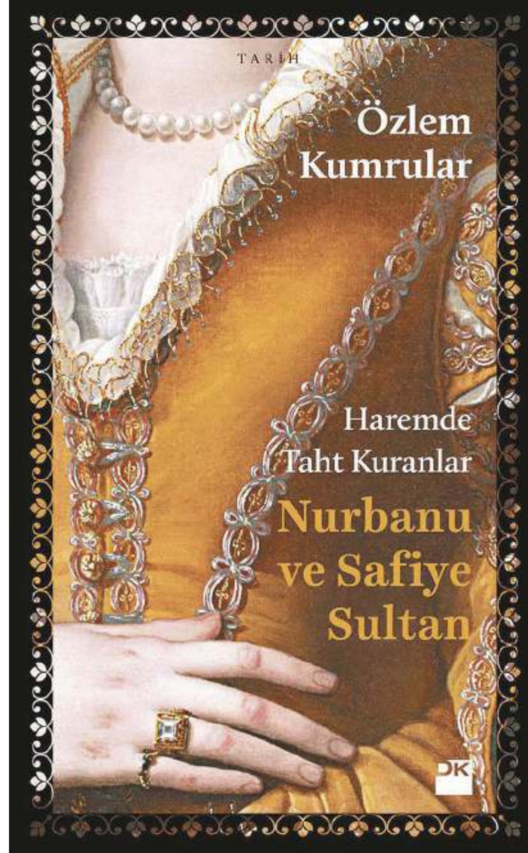
Hadice Tarhan Sultan

Sultan İbrahim tahta çıktığında kendisinden sonra padişah olacak bir varisi yoktu. Eğer ona bir şey olsaydı Osmanlı Hanedanın sonu gelebilirdi. Ancak o yaşına kadar sürekli cellat bekleyen Sultan İbrahim'in psikolojisi bozulmuş ve kendisinde sürekli bir baş ağrısı hâsıl olmuştu. Hadice Tarhan isimli cariye, Sultan İbrahim'in teveccühünü kazanmayı başarabilmişti. 13 yaşını henüz geçmiş bu kız Ukrayna'dan saraya getirilmişti. Çok zeki bir kız olan Tarhan, sarayda mükemmel bir tahsil ve eğitim aldı. Çok iyi kalpli ve terbiyeli olan Tarhan Sultan henüz 14 yaşında veliaht annesi olmuştu. 1642 Ocak ayında Şehzade Mehmet dünyaya gelmişti. Devlet işlerini öğrenen ve rahatsızlıklarından kısmen kurtulan Sultan İbrahim, kısmen istibdat yönetimini uygulamaya başlamıştı. Bu durumdan şüphesiz rahatsız olanların başında Kösem Sultan geliyordu. Çünkü Sultan İbrahim onun devlet işlerine karışmasına izin vermiyordu. Bununla sınırlı kalmadı; Kösem Sultan, Sûr dışında Topkapı Semti haricindeki yazlığına çekilmek zorunda kaldı. Ancak burada da rahat durmadı ve oğlunu tahttan indirmek için komplolar planlamaya başladı ve bu komplolar ile oğlunu tahttan indirmeyi başarabil-

di. Ardından Sultan Dördüncü Mehmet tahta çıktı. Fakat Sultan Mehmet tahta çıktığında henüz yedi yaşındaydı. Onun çocuk olması Kösem Sultan'a eskiden olduğu gibi padişah naibesi olarak devleti yönetme fırsatını sunuyordu. Kösem Sultan eski günlerde olduğu gibi devletin en üst düzey devlet adamlarını yönetiyordu. Kösem Sultan'ın babaanne olarak naibeliği uygun değildi. Çünkü bu ancak Padişah'ın annesinin hakkıydı. Bunun farkında olan Tarhan Sultan harekete geçmeye başlamıştı. Ancak Sultan Mehmet büyüyordu ve o hayatta iken padişah annesi Tarhan Sultan'ın başına bir şey gelmesi Kösem Sultan'ın sonunu da getirebilirdi. Bunun üzerine Kösem Sultan, torununu zehirleyerek öldürmeyi planladı. Aşçı başını makam ve rüşvet vaadiyle ikna etti. Ancak Tahran Sultan bu komployu öğrenmişti. Bunun üzerine derhal devletin ileri gelenlerini toplayarak durumdan haberdar etti. Bu teşebbüsten sorumlu olduğu anlaşılan Kösem Sultan'ın idamına karar verildi. Kösem Sultan 61 yaşında, 48 yıllık saray hayatının ardında odasında öldürüldü.

Kösem Sultan'ın ölümünden sonra Padişah naibesi olan Sultan Tarhan, Dördüncü Murat dönemindeki asayiş ve düzenin sağlanması için çalışmaya başladı. Fakat bu hiç te kolay olmadı çünkü devleti yönetmek için yetişmiş devlet adamı bulunamıyordu. Hal böyle olunca Tarhan Sultan'ın atandığı kişiler vazifede uzun süre devam edemiyorlardı. Bu da devlet düzeninin ve istikrarın sağlanmasını engelliyordu. Bu durum ancak Köprülü Mehmet Paşa makama getirildiğinde çözüme kavuştu. Osmanlı tarihinde yeni bir devir açılarak anarşi bitecek, düzen sağlanacaktı. Zira artık devlet fikrini savunacak Köprülüler vardı. İçerde yapılan düzenlemeler Osmanlı İmparatorluğu'nun dışarıda da itibarını artırmış; Girit Adası fethedilmiş, Akdeniz'deki Venedik varlığına kesin son verilmişti. İçerdeki ve dışarıdaki isyanlar sona ermişti. Oğlunun buluğ çağına girmesinden sonra Hatice Tarhan Sultan artık devlet işlerine karışmamaya başlamıştır. Hayatının son çeyrek asrını Edirne Saray-ı Hümâyûnu'nda geçiriyor, çok nadiren de İstanbul'a gidiyordu.

Tarhan Sultan, 1683 yılı Temmuz ayında vefat etti. Tarhan Sultan, gelinini de ondan sonra gelen Hasekileri de aynı terbiye ve ahlakla yetiştirdi. Tarhan Sultan bu suretle Hürrem-Safiye-Kösem sistemini ve Kadınlar Saltanatı'nı tamamen yıkarak Osmanlı İmparatorluğu'na en büyük hizmetlerden birini yapmış oldu. Üç Haseki Sultan'ın memleketlerinden ayrılıp saraya gelmelerinden başlayarak ölümlerine kadar olan hikâyeleri, belgesel niteliğinin yanı sıra akıcı bir roman üslubuyla yazılmıştır.

NURBANU VE SAFİYE SULTAN

Özlem Kumrular

Osmanlı İmparatorluğu'nun saltanatının pek bilinmeyen ve hayatları birbirinin içerisine geçmiş iki kahramanı, Nurbanu ve Safiye Sultan'ın hikâyelerini, tarihçi Özlem Kumrular kaleme aldı. Tarih kitaplarında kadın sultanlar hakkında yok denecek kadar az kaynak ve bilgi bulunmaktadır. "Haremde Taht Kuranlar" olarak nitelenen iki sultanın hikâyesi; Venedik Devlet Arşivleri'nde bulunan mektuplardan, elçilik raporlarından ve Osmanlı kaynaklarından yararlanılarak derlendi.

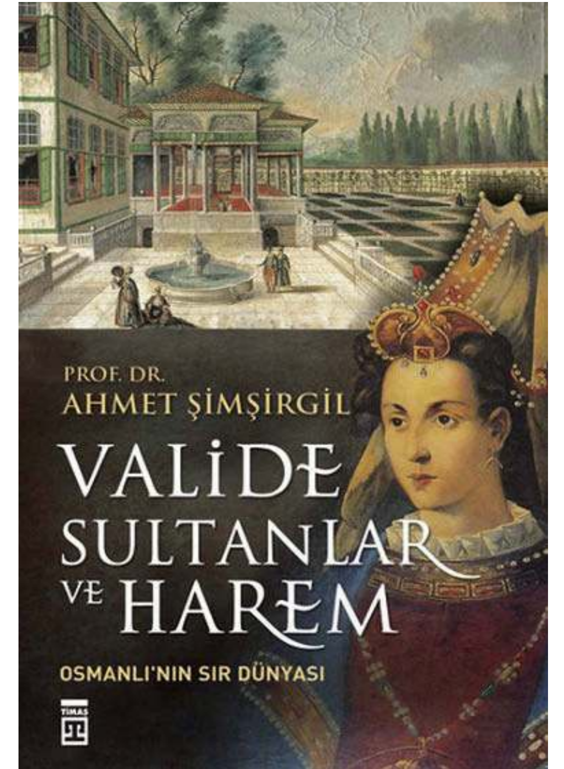
Nurbanu Sultan

Nurbanu Sultan, Hürrem Sultan'ın gelini yani Sarı Selim adıyla bilinen Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu II. Selimin eşidir. Nurbanu Sultan kısa zamanda güzelliğiyle ve sıra dışı zekâsı ile Selim'in gözdesi olmuştur. 1573 yıllarında esir düşüp Osmanlı'ya getirildiğinde İmparatorluk en parlak dönemlerindeydi.

Nurbanu Sultan da diğer sultanlar gibi çok hırslı bir kişiliğe sahipti. Sadece sarayda değil diplomaside de otorite oluşturmuştur. Kendisini bir Venedik soylusu olarak kabul ettirmeyi başarmış, özellikle Avrupalılarla iyi ilişkiler sürdürmüştür.

Safiye Sultan

Safiye Sultan, Sofia Belluci Baffo adıyla 1550'de Venedik'te çok zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Henüz 12 yaşındayken Akdeniz'de gemiyle yapılan bir seyahat sırasında Osmanlı korsanları tarafından kaçırıldı. İki yıl süreyle Harem'de iyi koşularda eğitim aldı. 15 yaşlarında 3. Murad'a sunulduğunda güzelliği ve zekâsı ile Padişahı etkiledi. Kayınvalidesi gibi o da sadece devletin iç işlerine değil dış işlerine de müdahale etmekteydi. Yabancı hükümdarlarla doğrudan mektuplaştı ve diplomatik ilişkileri sürdürdü. Safiye Sultan'ın içindeki iktidar ateşi hiçbir zamanı sönmedi. Evlat acısı bile bu ateşi söndüremedi... Ancak her saltanatın bir sonu vardı. Safiye Sultan'ın sonu, gücünden eser kalmamış bir vaziyette ve yapayalnız bir şekilde geldi. Öldüğünde tarih 10 Kasım 1619'u gösteriyordu.

VALİDE SULTANLAR VE HAREM

Prof. Dr. Ahmet Şimşirgil

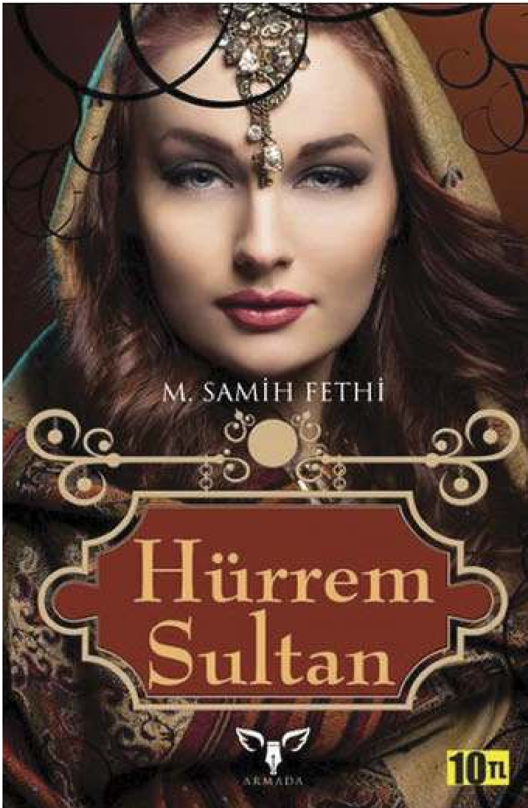
"Ana başa tâc imiş
Her derde ilâç imiş
Bir evlat pîr olsa da
Anaya muhtaç imiş."

Dünyanın dört bir yanına nam salmış, zaferlerden zaferlere koşarak topraklarını büyük bir hızla genişletmiş, farklı kültür ve medeniyetlerle kucaklamış Osmanlı Devleti'nde bilinmeyen ve aydınlanması beklenen konular var. Osmanlı sarayının gözlerden uzak bir bölgesi olan harem, o konulardan biri. Farklı bir şekilde insanların hafızasında yer etmiş olsa da aslında harem, Osmanlı Devleti'nin en önemli eğitim kurumlarından birisi olarak asırlarca eğitim alanında hizmet vermiş bir kurumdur. Haremde devlet işlerinin bütün inceliklerini bilen, padişahın ailesine ve devlet adamlarına hizmet edecek cariyeler yetiştirilmekteydi. Sarayda yaşayan güçlü kişilere hizmet edecek olanların eğitilmemesi düşünülemez.

Şimşirligil, Valide Sultanların Harem'in en güçlü ve itibarlı kadınları olarak, hangi, milletten nasıl devşirdikleri, saraya nasıl girdikleri, gördükleri eğitimin niteliği, bıraktıkları hayır eserleri, kurdukları vakıflar, evlatlarının küçük yaşta tahta geçmesiyle beraber nasıl bir rol üstlendikleri gibi sorulara cevap sunuyor. Eserde sultanlar, hükümdarların en değerli varlıkları olan analık vasıfları ile ele alınmakta. Ciğerpareleri feda edilirken sabır timsali olabilmiş analar... Hürrem Sultan, Kösem Valide Sultan, Haseki Sultan, Safiye Sultan ve Hadice Turhan Sultan gibi bütün padişah anneleri bu kitapta bir arada anlatılıyor.

Kitap iki bölümden oluşuyor:

İlk bölüm hareme ayrılmış. Haremin tanımı, işlevi, harem hakkında bilinen yanlış bilgiler, valide sultanların haremdeki rolleri ve birçok konu birinci bölümde şeffaf bir şekilde dile getiriliyor. Kitabın ikinci bölümünün adı: Valide Sultanlar. Bu bölüme bir şiirle giriş yapan yazar, Ertuğrul Gazi'nin annesi Hayme Ana'dan başlayıp Vahdettin'in annesi Fatma Gülistu Sultan'a kadar bütün valide sultanları ayrıntılarla ve örnek olaylarla ele alıyor. Padişah anneleri hakkındaki sır perdeleri bu kitapla aralanıyor, gerçekler gün yüzüne çıkıyor. Osmanlı'nın en karanlık odası olan harem, bu kitap ile biraz daha aydınlanmış olacak.

HÜRREM SULTAN

M. Samih Fethi

Hürrem Sultan, Osmanlı Tarihinin en güçlü kadın sultanlardan biridir. Osmanlı padişahı 1. Süleyman'ın nikâhlı eşi, sonraki padişah II. Selim'in annesi olması nedeni ile "Haseki ve Valide Sultan" olan Hürrem Sultan, sarayda özel bir eğitim gördü. Zekâ ve güzelliğiyle kısa sürede padişahı etkilemeye başardı. Bir Osmanlı padişahıyla nikâh altında evlenmiş ilk kadın olma ayrıcalığını taşıyor.

Kimi rivayetlerde ilk adı Anastasya kimi rivayetlerde Alexandra'dır. Ukrayna'da Roxalana (Dikenli gül) diye biliniyor. 12-13 yaşlarında Osmanlı sarayına köle olarak hediye edilmiştir. Rusya'nın bir köyünde fakir bir papazın kızı olarak doğan Hürrem, ganimet olarak saraya sunuldu ve padişahı etkiledi. Sonra, tarih onu iki sadrazamın öldürülmesi, Şehzade Mustafa'nın katli olayları ile oğulları Şehzade Selim ve Şehzade Beyazıt arasındaki savaşı doğuran sebepleri hazırlamış olmasıyla tartıştı.

M. Samih Fethi'nin kaleme aldığı eserde, Marini Sanoto gibi isimlerin Hammer Tarihi gibi eserlerinden nakledilen bilgiler ve dipnotlar göze çarpmaktadır. Çoğu dipnotta Hammer'ın referansı farklı kitaplara dayanarak verilmiştir.

Yazar romanda, Padişah ile Hürrem'in aşkını ve duygu dünyasını, ikisinin; ikilikten tamamı ile ayrılarak bir gönül bir ruh haline gelmiş şekilde, hayatın ve kâinatın üzerinde bambaşka bir ömür yaşarlarken resmetmektedir.

Yine Pargalı İbrahim ile padişahın yakınlığı da raporlara bakılarak tarihçi Hammer'ın atıfları ile romanda kendisine yer bulmuştur. Hürrem'in padişahın zihnine Pargalı için soktuğu hainlik şüphesi de romanda işlenen konular arasındadır. Yine Şehzade Mustafa'nın öldürtülmesi, Hürrem'in Mustafa'ya rakip dünyaya getirdiği erkek çocuklar ve benzer enstrümanlar ile dönemi yönettiğini de gözlemlemek mümkün.

Hürrem Sultan'ın ölümü de yaşamı gibi ilgi ve merak konusu. Kimileri zehirlendi derken kimileri de kanserden öldü demektedir. Pek çok tarih kitabında Hürrem Sultan'ın 18 Nisan 1558 tarihinde, Kanuni Sultan Süleyman ile çıktığı Edirne yolculuğu dönüşünde hastalanarak öldüğü yazılıdır. Ölüm nedeninin; sıtma, yüksek ateş ya da kulunç hastalığı olduğu rivayet edilmektedir.

Hürrem Sultan'ın mezarı, duvarları cenneti tasvir eden İznik Çinileriyle kaplı Süleymaniye Camisi Külliyesi içinde bulunmaktadır. Kanuni'den 8 sene önce ölen Hürrem Sultan, oğlu II. Selim'in tahta çıkışını da görememiştir.

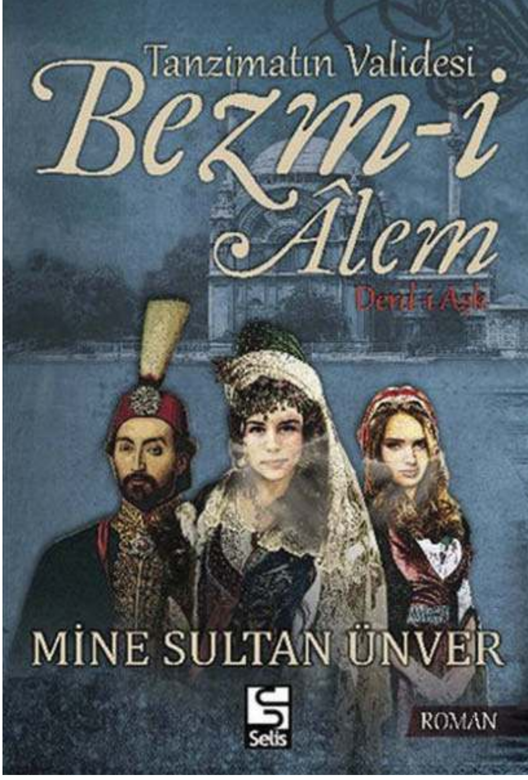
BU MÜLKÜN KADIN SULTANLARI

Necdet Sakaoğlu

Orta Asya Türkçesinde soylu bayanlara verilen 'katun'un Arapçası olan 'hatun' sözcüğü, padişah eşleriyle kızlarının ortak unvanıydı. Selçuklular döneminde, 'hatun' ile birlikte 'melike' ve 'şah' da kullanılmıştır.

Kaynaklardan belgelere dayalı şekilde damıtılarak yazılan "Bu Mülkün Kadın Sultanları", 297 padişah eşi ve 267 padişah kızına değinir. Yıllarca süren çalışmanın sonucu "Bu Mülkün Sultanları: 36 Osmanlı Padişahı" adlı eseri yazan Necdet Sakaoğlu eserinde, soylu gelinler olan hatunlardan köle pazarlarına uzanan geçmişleri ile dikkat çeken gözdelere kadar her detaya yer veriyor. Sabırlı tarama ve araştırmalarla toplanan epeyce yüklü bilgi elenip özetlendikten sonra yazılan bu kitap, dönemlerle bağlantılı dört bölümden oluşmaktadır. Her bir padişah kadınları ile kızları ayrı başlıklar halinde ilerlemektedir.

Valide sultanlar, hatunlar, hasekiler, kadın efendiler, sultan efendiler, sultan kızlar gibi kavramları anlamayı sağlayacak olan eser, hatunların oğulları üzerinden ne gibi zorluklara göğüs gerdiklerini ve yine oğulları üzerinden yönetimdeki etkilerini de anlamayı kolaylaştırmaktadır. 1600'lerin sonunda, Orta ve Kuzey doğu Avrupa topraklarından devşirme usulü ve akınlarla tutsak etme durumu son bulduğunda, Kafkasya yörelerinden gelen cariyeler; gedikli, kalfa ve usta düzeylerine yükselmiştir. Özellikle Çerkez ve Gürcü kökenli kadınların padişahın kadınları olduğu göze çarpmaktadır.

TANZİMAT VALİDESİ; BEZM-İ ÂLEM

Mine Sultan Ünver

Vicdanına esir olmuş bir insanın hür olmasının ehemmiyeti yoktu.

O kişi tahayyülünden en zifiri dehlizlerde hapisti.

Bezm-i Âlem Valide Sultan'ın hayat öyküsü, tarihin tozlu sayfalarında kaybolan hanım sultanların hayatlarını araştıran Mine Sultan Ünver tarafından kaleme alındı. Ünver, II. Mahmud'un eşi, Sultan Abdülmecid'in annesi ve Tanzimat'ın valide sultanı Bezm-i Âlem'i edebî bir üslupla tanıtıyor.

Aslında birini sevmek için elle tutulur bir sebep bulamıyorsanız,

Onu sahiden seviyorsunuz demektir.

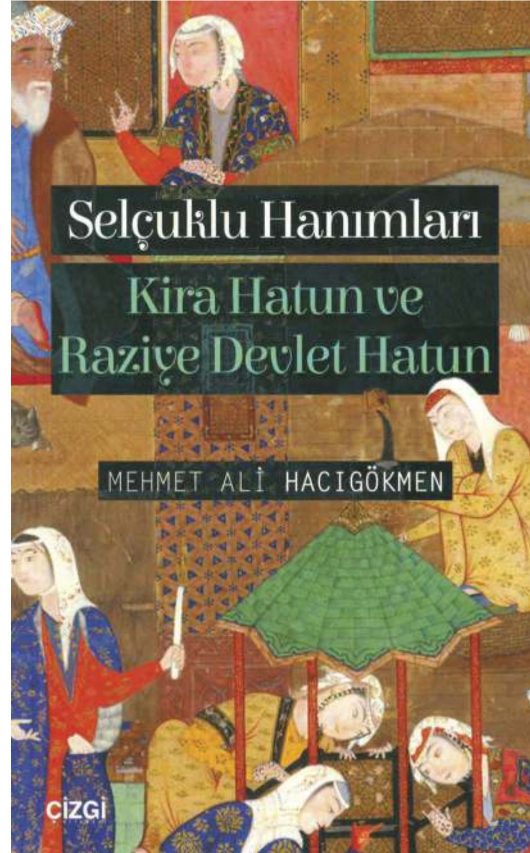
Bezmi Âlem, 14 yaşında tahta çıkan oğlu Abdülmecid Han'ın tecrübesizliğini çok iyi bir şekilde telafi etmiş, adaletli ve basiretli siyasetiyle oğluna en zor zamanlarda destek olmuştur.

Özellikle köleliğin kaldırılması konusunda oğluna teşviki bilinmektedir. Fransa ve İngiltere'de köleliğin kaldırılmasından İslâm'ın kölelik ile ilgili düzenlemelerine kadar pek çok konuda tarihin sayfalarını çevireceğiniz eser, sağlam bilgiler vermektedir. Mine Ünver, Avrupa'nın Afrikalıları avlayarak gemiler ile getirdikleri ülkelerde zorla köle yaptıklarını, sanayilerinin bu şekilde geliştiğini, Osmanlı ve İslâm'ın değil Avrupa'nın köle ve cariyelerine kötü davrandığını vurgulamakta.

Cömert, şefkatli ve merhametli bir kişiliğe sahip olan Sultan öldüğünde İstanbul sokaklarında kadınlar çok ağlamış ve bu gözyaşlarının samimiyeti konuşulur olmuştu. Zira yalnız ve garip olanlar bir dost kaybetmişti. İstanbul'da Gureba Hastanesinin o dönemlerdeki hizmeti de öykülerin içerisinde yer bulmakta.

Tanzimat'ın ilanına verdiği desteği sorgulayan Bezm-i Âlem, Mekke'de de gureba için hastane yaptırmıştır. İstanbul'un pek çok yerine yaptırdığı kütüphanelerden matbaalara kadar türlü hayratı mevcuttur. Devletin kaynaklarını kullanmadan, kendi geliriyle hayır yapmıştır.

Bezm-i Âlem Valide Sultan, fakirin fukaranın himayedarı, eli uzanabildiği kadar gurebanın, mazlumun yardımcısıydı. Yetim ve öksüzlere sahip çıkar, kimsesiz genç kızları evlendirir, borç sebebiyle hapse düşenlere maddi yardımda bulunurdu. Bezm-i Âlem Sultan, 2 Mayıs 1853 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti ve Divanyolu'ndaki II. Mahmud Türbesine gömüldü. Kendisinin harcamalarına dair çok fazla yorum yapılmakta olsa da haremin artan harcamalarını kısmış, bu anlamda örnek teşkil edebilecek hareketleri engellemeye çalışmıştır.

SELÇUKLU HANIMLARI: KİRA HATUN VE RAZİYE DEVLET HATUN

Mehmet Ali Hacıgökmen

Türk tarihinde hatunların siyasi ve sosyal hayatta önemli rolleri olduğunun örneğini Selçuklular döneminde de bulabiliyoruz. Selçuklu Hanımlarından Kira Hatun ve Raziye Devlet Hatun'a dair bilgileri derleyen eser döneme dair de önemli bir özet mahiyetinde.

Alaaddin Keykubat, Mevlana Celaleddin Rumî ve Selçuklular

Selçuklu Sultanları ile ilişkisi bilinen Mevlana Celaledin Rumî hayalinin genişliği, hislerinin coşkunluğu, tabiat tasvirîndeki gücü, bilgisi, inceliği ve samimiyeti ile mütefekkir dil ustası ve büyük bir şairdir. Gerek yaşadığı dönemde ortaya koyduğu fikirleri, gerekse vefatından sonra ismi ve düşünceleri etrafında oluşturulan tasavvufi disiplin ile dünya çapında büyük bir etki alanı oluşturmuştur.

Selçuklular ve Mevlevilik ile hanım sultanlara verilen unvanların bağlantısı vardır. Zira Mevlana'nın eşi Kira Hatun, Rumî'nin ölümü ardından mümine bir hanım olarak Mevlevilik tarihinin önemli simalarından biri olacaktır.

Mevlana'nın gençlik hayatı göçlerle geçmiştir. Bu göç esnasında aileden bazı fertler geride bırakılmış, aile parçalanmıştır. İlk evliliğini de göç esnasında yapmıştır. Larenade'ye geldiklerinde 15-17 yaşlarında bir delikanlıydı.

Burada kendileriyle yolculuk yapan Şeraffeddin Semerkandi'nin kızı Gevher Hatun ile evlenmiştir. Fakat Gevher Hatun doğumdan sonra hayatını kaybetti. Mevlana'nın Gevher Hatun'dan sonra ikinci eşi Kira Hatun'dur.

Kira Hatun ve Mevlana birbirine çok bağlı ve birbirlerini tamamlayan bir çift olarak anlatılırlar. Bu yıllarda Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklu Devletinin egemenliği altında idi. Konya ise bu devletin başşehri idi. Konya sanat eserleri ile donatılmış, ilim adamları ve sanatkârlarla dolup taşmıştı. Kısaca Selçuklu Devleti en parlak devrini yaşıyordu ve devletin hükümdarı Alâeddin Keykubad idi.

Raziye Devlet Hatun

Raziye Hatun, Anadolu Selçukluları döneminde XIII. asırda Konya'da yaşamış bir sultan hanımdır. Selçuklu sarayına gelin girmiştir. Danişmendoğullarından Yağıbasan oğlu Sinanüddin Yusuf'un oğlu Muzafferüddin Mahmut Bey'in kızıdır. Konya'da pek çok hayırlara ve yardımlarda vesile olmuştur.

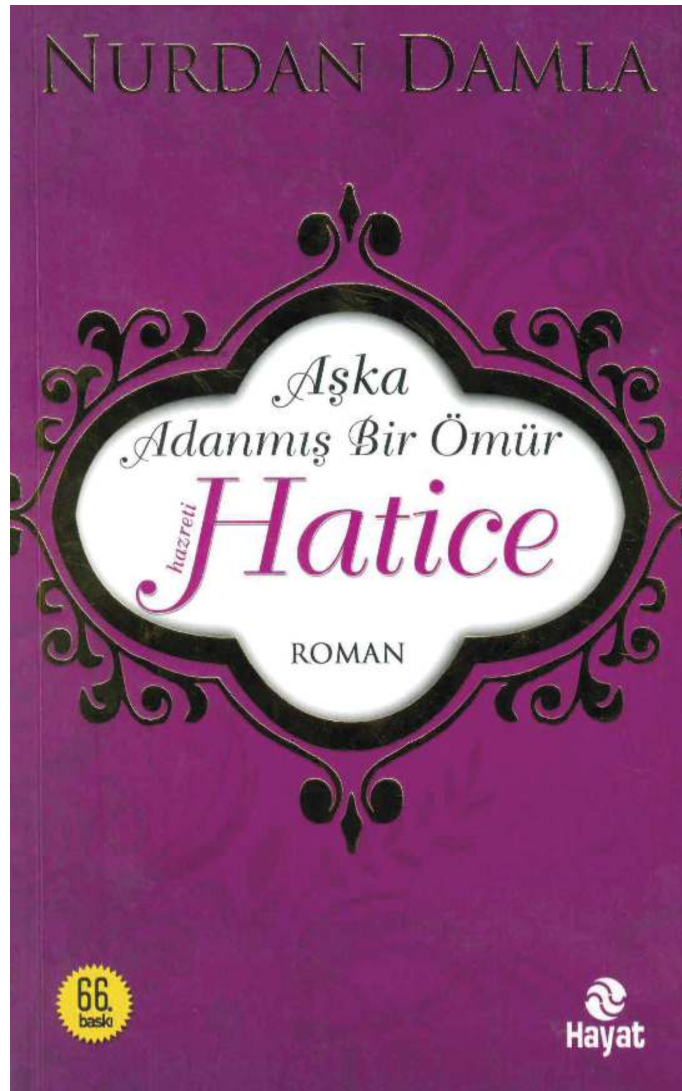
Kitabın son bölümde Selçuklu tarihinin önemli bir kaynağı olan Evhaduddin Kirmanî Menakıpnâmesi'nde Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus'un Mevlana ile ilişkileri, ölümünden sonra vezirinin Keykavus'un eşi ile evlenmesi ve tahta çıkması, kardeşi I. Alaeddin Keykubat'ın hapis hayatı, uyguladığı siyaset farklı açıdan ortaya konulmaktadır.

Eserde Babai isyanları, Kösedağ Savaşı, o dönem Suriye ve Filistin topraklarındaki gelişmeler, Nureddin Zengi gibi başlıklarda da bilgiler de yer almaktadır.

Aşka Adanmış Bir Ömür Hz. Hatice

Nurdan Damla

Hz. Hatice (r.a.), Allah ve Resulüne (s.a.) bütünüyle adanmış ömrü ile insana sunulmuş erdemleri kişiliğine oya gibi işlemiş rol model bir şahsiyet... Melek Cebrail'in (a.s.) emanetini alan son Resul (s.a.), Arş'tan gelen sözü, ilk ona sunarken; Hz.Hatice'nin gösterdiği tavır muhteşemdir. Allah'ın sevgilisini sahipleniyor, koruyor, kucaklıyor. Ona öylesine inanıyor ve öylesine benimsiyor ki bu işe hayatını adıyor. "Her saadet bir bedel isterken, sonsuz saadet adanmışlık ister..."

"Yeryüzünde aşk ve sevgi
Namına yaşayan tüm yakarışlar
Tüm feryatlar, tüm yönelişlerse
Hatice'nin aşk okyanusu yanında deryada damla kalırdı."

- Hatice gibisi var mıydı? Onun gönlünde kimsede olmayan bir özellik vardı. O insanın gönlündeki hüznü bir vakum gibi çeker alırdı. Benim âlemimde yalnız bir dostum vardı. O da Hatice idi.

Hz. Muhammed (s.a.)

- İlk Müslüman, ilk destekçi, ilk eş, ilk patron, ilk teşvikçi, ilk keşfedici, ilk öncü, ilk şehit... Sağlam kişiliği, muhteşem iradesi, bilgisi, görgüsü, basireti, ticari zekâsı ve sosyal saygınlığıyla rol model oldu. Orta Doğu kültürünün baskın hegemonyasında dik duruşuyla önemli işler başarmış bir kadındı.

Hayatı öğreneceğimiz, kadın olmayı öğreneceğimiz, eş olmayı öğreneceğimi yani kısacası günümüz kadınlarına her anlamda gerçek bir rol model.

Nurdan Damla, roman olarak yazdığı kitapta başarılı tasvirler ile dikkat çekmekte. Hz. Hatice'nin Allah'ın elçisi ile tanışmasından kutsal mabetlerin İslâm öncesi önemini anlattığı satırlara kadar, her cümlesinden değerli bir birikim edineceğiniz bir eser. Dönemin sosyoekonomik sınıfları ile kültürel kodlarına yer veren eser, Hatice'nin hoşluğu ve zarafetini okura canlandırıyor.

Resul'ün (s.a.) vahyin inişine dair yaşadığı sarsıntıların, iç çalkantıların detaylarını paylaştığı, kendisine gelen hallere dair sorgulamalarını tüm samimiyetiyle açtığı kadındır Hz. Hatice...

O'na **'Sana gelen hal korkulacak bir hal değildir. Sen ki sözün doğrusunu söylersin. Yetimin başını okşarsın. Kimsesizlerin yardımına koşarsın. Fakirler, düşkünler hep sana koşar. Allah seni asla mahzun etmez.'** diyen, keşfedilmemiş ipuçlarını yakalayan ama kimseye anlatmayan ve Kâbe'nin Rabbinden yardım isteyendi.

Nurdan Damla'nın kaleminden, kalplerin en müşfiğine sahip bir kadının hayatını okurken; kadını, erkeği, sosyal rolleri, insanlığı yeniden düşüneceksiniz.

Kraliçe Elizabeth ve Kraliyet Ailesi

DK Derleme

Britanya'nın en uzun saltanat monarşisine, Kraliçe Elizabeth'in saltanatına ve yaşamına görkemli bir övgü ve British kraliyet ailesine kutlama olarak ifade edilen "Kraliçe Elizabeth ve Kraliyet Ailesi", II. Elizabeth'in çocukluğundan bugüne etkileyici bir görsel rehber olma işlevini de üstleniyor. Eser, Prince William ve Kate Middleton'ın evliliklerinin hikâyesinden, Prenses Diana ve Prens Harry gibi temel şahsiyetlere, William ve Kate'nin ikinci çocuklarına varana kadar dünyanın en ünlü ailesine dair bir rehber.

1914-18 ve 1938-45 savaşları döneminde Kraliyetin halkın değerleri ve moraline yönelik üstlendiği rol son derece önemliydi. Kitle iletişim teknolojilerinin kullanımı, kraliyet ailesinin dünya çapında daha geniş insanlar tarafından ulaşılabilir olmasını beraberinde getirdi.

5. George ilk kez bir Christmas'ta radyo yayınına konuk olurken 1953 taç giyme töreni ilk kez televizyonda yayınlandı. Kraliçe'nin ısrarı ile web sitesi aracılığıyla global kitlelere Kraliyet ailesi hakkında bilgi verilmeye başlanalı çok uzun bir zaman olmadı.

Bu eserde ayrıca İngiltere ve İskoçya krallarının tarihi ve son 90 yılda monarşiler modernize edilirken Kraliçe'nin Avam Kamarasının başı olarak rolü gibi pek çok konuda bilgi sahibi olabilirsiniz.

KİTAP/BİYOGRAFİ

Elizabeth Queen, Life of A Modern Monarch

Sally Bedel Smith

1952 yılında 25 yaşında tahta geçerek başlayan yükselişi ile eşi benzeri görülmemiş bir detaylı inceleme ile karşı karşıya kaldı. İhtişamlı şöhretinin sis peresi altında dünyanın en ünlü monarşisini ne kadar iyi ve gerçekten biliyoruz? Kraliçeye yakın kişilerle yapılmış sayısız mülakat ve daha önce yayınlanmadığı iddia edilen onlarca belgenin çıkmasına rağmen Kraliçe basına tek bir mülakat vermiş değil. İddialı biyograf Sally Bedell Smith, ülkesini ve İngiltere'ye bağlı devletler topluluğunu savaşlar ve tüm kargaşalarda soğukkanlılık içerisinde bir nezaket ve zekâ ile yöneten Kraliçe Elizabeth'in kamusal ve özel hayatının gizli detaylarına perde aralıyor. Peki, Bedell kitabı nasıl yazdı? Kraliçenin seyisinden tutun kraliyet mücevheratçısına, arkadaşlarından mülkünü idare eden yöneticilere pek çok kişi ile konuşarak... Bedell 1999'da, **"Kendini Arayan Diana: Sorunlu Bir Prenses"** kitabının da yazarı. Kraliyet ailesi üyelerinden Diana'yı yaz-

masının ardından bu kitabı yazdı. Kraliçe ile Prenses Diana'nın tümüyle olarak birbirinin zıddı olduğu tespitini yapıyor. Diana'nın basını, basının Diana'yı kullandığını belirten yazar, Kraliçenin on yıllardır mülakat vermeyi reddederek kendi aurasını koruduğunu düşünüyor.

1936'da Elizabeth'in babası ölünce amcası 8. Edward bir dönem krallık yaptı. Kitapta 8. Edward'ın görevi bırakmasıyla sonra birdenbire Kraliçe olan genç kızla tanışıyoruz.13 yaşında genç bir denizciye aşık olan ve yakın aile çevresinde Lilibet ismi ile çağrılan ve ailesi daha zengin bir İngiliz aristokratı ile evlenmesini istediği halde Philip ile evlenmeyi gerçekleştirmiş evli ve anne olan bir genç Kraliçe.

Anne ve eş olarak henüz büyümemişken erkekler dünyasında çok sayıda erkek ile çalışmak zorunda kalmıştı. Kraliçe olarak, ağır bir görev ve sorumluluk içerisinde çalışmak zorundaydı. 25 yaşında, ciddiyet dünyasına girecekti. Eşi çocukların sorumluluğunu alacaktı, çok sayıda dadı ve bakıcılar çocukları ile ilgilenecekti. Görevine olan sadakati ise onun annelik ve eşlik arasında zorluklar yaşamasına yol açacaktı. Çevresindeki anneler ile dertleşemeyecekti. Zira etrafında çalışan anne yok gibiydi.

Yine aynı genç kız Lilibet'in, 2. Dünya Savaşında askeri tankları tamirine tanıklık ediyoruz. Buckingham Sarayı'nın balkonunda Churchill ile duran Kraliçenin şahsında unvanının gerekleri ile iki küçük çocuğun annesi olarak rolünün talep ettikleri arasındaki dengeyi görüyoruz.

Sally Bedell Smith bizi Saray'ın kapıları ardına, Kraliçe'nin günlük rutininden her gün eline geçen kırmızı kutulara, haftalık bakanlar kurulu toplantılarına götürüyor. Prens Philip ile olan 64 yıllık evliliğine, çocuklarına olan sevgisine ve çocuklarının çoğunlukla bir felaket olan evliliklerine, arkadaşlarına ve torunlarına kadar her detay mevcut.

KİTAP/BİYOGRAFİ

Benazir

Yaşar Seyman

''Babamın öldüğü yaştayım''

'Benazir' Seyman'ın ince zekâsı, etkin gözlemi, romantik tümceleri ve kıvrak üslubuyla yazılmış bir biyografik roman. Romanda, Pakistan'ın ilk kadın başbakanı Benazir Butto'nun hayat hikâyesi anlatılıyor. Siyasetten gelen bir ailenin kızı olan Butto, 35 yaşında, Müslüman bir ülkenin ilk kadın başbakanı oldu. Sayısız suikast girişimlerine uğradı. Hem hapis hem sürgün cezaları aldı.

Butto'nun her şeye rağmen dimdik ayakta kalabildiğinin ve onurlu mücadelesinden hiçbir zaman hiçbir şey için vazgeçmediğinin altını çiziyor Yaşar Seyman.

İran doğumlu ve Kürt kökenli bir annenin kızı olan Benazir, annesinin Isfahan günlerini dinleyerek büyümüş. Annesi Begüm Butto, bir başbakan eşiydi. Harvard mezunu ve Batı eğitimi almış olan kızı, iki dönem başbakanlık yapacak ardından Dubai'ye sürgüne gönderilecektir. Sürgünden ülkesine döndükten iki ay sonra, elli dört yaşında da öldürüldü... Yazar kitapta sadece bir kadın liderin hayatını değil aynı zamanda kadınların, varlıklarını tehdit eden erkek egemen anlayışla olan mücadelesinin de altını çizerek, kadınların yenilmez taraflarını ve toplum tarafından nasıl baskılara ve acıya maruz bırakıldıklarını da anlatılıyor.

'Kahrol Katil Müşerref', 'Kahrol Amerika' sloganları ile kaldırılacak olan cenazenin detaylarından; Butto ile farklı konularda ve farklı zamanlarda çeşitli gazeteciler tarafından gerçekleştirilmiş söyleşilere kadar pek çok konuya değinen kitapta, Butto'nun kendi yazdığı kitaptan alıntılar ve bazı mektuplara da yer veriliyor.

DÜNYA ÇOCUK KİTAPLARI GÜNÜ

KORAY AVCI ÇAKMAN:

İnsan Sahip Olduğu Cevheri İşlemeli

Masal Rüzgârı serisi ile çocukların ve anne babaların sevgisini kazanan, hayal gücüne hayran bırakan Koray Avcı Çakman ile çocuklar için yazabilme yeteneği ve çocuk edebiyatı üzerine konuştuk. Bir çocuğun dünyasına hitap edebilmekte usta olan yazar, nasıl bir çocukluk geçirdi, çocuk okur neleri okumayı seviyor?

Çocukken masal dinleyerek mi büyüdünüz? Size kim masal anlatırdı?

Rahmetli babam ilkokul öğretmeniydi. Bazen söylemek istediklerini bir mısra ile anlatır, bazense **'günaydını'**, **'iyi geceleri'** sevimli bir tekerleme olurdu. Pek çok şiiri, masalı ve tekerlemeyi ondan öğrendim. Tevfik Fikret'in '**Rengin**'i hâlâ onun sesiyle kulaklarımdadır.

Siz İktisadi-İdari Bilimler Eğitimi aldınız. Çocuk Edebiyatı öğrenilir mi?

Resim gibi, heykel gibi, sanatın pek çok dalında olduğu gibi edebiyatta da belirli şeyleri öğrenebilirsiniz. Ancak iş ondan sonrasına kalıyor. Çok ünlü mermer ustasına bir gün sormuşlar. **"Üstat bu sert taşa nasıl şekil verip de bu kadar güzel ve realist bir fil yapabiliyorsunuz?"** Üstat gülümseyerek yanıtlamış: **"Fazlalıkları atıyorum geriye fil kalıyor."** İş mermer ustasının sözünü ettiği fazlalıkları görebilmekte. Bunun da yetenekle ilgisi olduğuna inanıyorum. Kaldı ki sanırım doğamız gereği, ister istemez yeteneğimiz olan şeye yöneliyoruz. Bunun ne kadarı **"doğuştan gelme"** yani genetik, ne kadarı sonradan edinim bilemem. Zihinsel ve kişisel gelişim dalında uzmanlaşanlar da bu soruya % şu kadarı genetik-miras, % bu kadarı da **"sonradan edinim"** diye yanıt veremiyorlar. Ama şu söylenebilir. İster kendi çabamızla, ister belli bir eğitim alarak olsun, insan sahip olduğu cevheri işlemeli. Sartre, **"İnsan bazı şeyleri söylemeyi seçtiği için değil, onları belli bir biçimde söylemeyi seçtiği için yazardır"** der.

Çocuklarda Farklı Hayal Kurabilme ve Toplum

Türk çocukları ve gençliği sizce hayal kuruyor mu? Gelişimleri açısından bu önemli. Çocuklarda bu eğilim/kabiliyet varsa büyüdükçe önce aile sonra toplumun geneli tarafından nasıl etkileniyor?

En çok çocuklar hayal kuruyor. Çünkü çocuklar biz yetişkinlerden daha fazla özgürlük düşkünü... Dünya onların oyun alanı... Minik bir su birikintisi uçsuz bucaksız bir okyanus, sararmış eski püskü bir çarşaf devasa bir çadır, buruşuk bir kâğıt parçası uzay gemisi olabiliyor onların zihinlerinde. Katı kuralları, imkânsız diye düşündükleri şeyler yok. Ne yazık ki büyüdükçe eğitim öğretim sistemi, gelecek kaygısı derken hayaller azalıyor, birbirine benziyor.

Hayal Küre ile Düşlerin Peşindeki Çocuk birbirine yakın iki kitap mı?

Hayır. Hayal Küre 10 yaş ve üzerindeki çocuklar için yazılmış fantastik bir roman.

"Tam altı bin yıldır Ay Kraliçesi Aysila'nın koruması altında olan Ayküre, Karanlıklar Efendisi Korkus'un tehdidi altında. Her zaman birbirinden güzel hayalleri yansıtan bu efsanevi düş küresi, bir süredir kimselerin görmeye tahammül edemeyeceği türde görüntülerin istilasında. Gökkuşağından kayan, coşkulu pınarlarda çağlayan, Ay ışığında parlayan hayaller artık çok uzaklarda. Kürede görüntülenenler hayal değil de sanki vahşet! Savaş, açlık, yokluk, işkenceler, cinayetler... Tüm bunlar kötü bir rüya olmalı. Bir an evvel Ayküre bu kara güçten arındırılmalı! Mavi Gezegen, yani dünya dâhil tüm evren gri sıkıntı bulutlarının etkisi altındayken Ayküre'yi eski ışıltılı günlerine döndürmek çok zor görünüyor. Aysila, kadim dostu Hontus'la el ele verip büyük bir mücadeleye girişiyor. Tek çıkar yol hayallerine kalpten inanan ve güçlü bir biçimde düş kurabilen birini bulmakta. Her yeri saran bu kasvet ortamında kim hâlâ hayal kurabiliyordur ki?.."

Düşlerin Peşindeki Çocuk ise kendini ve dünyayı keşfetmeye çalışan bir çocuğun masalsı serüveni. Ördekayak çok sevdiği büyükannesine haber vermeden, önce kayıp masalın, ardından da düşlerinin peşine düşer ve Altın Göl'ü aramaya çıkar. Bu yolculukta köpeği Geveze de ona eşlik etmektedir. İki kafadarı, Altın Göl'ün yolunda birçok macera beklemektedir. Ördekayak sepetçiden yalnızca sepet örmeyi, Çömlekel'den yalnızca çömlek yapmayı, ahşap ustasından ahşap oymayı, iplikçiden iplik boyamayı öğrenmekle kalmaz. Kamışlar yapılan işe özeni, çömlekler dikkatle yapılan işin güzelliğini, ahşap oymacılığı sabrı anlatır ona... Bu yolculuk bir anlamda Ördekayak'ın kendini ve dünyayı keşfetme serüvenidir ve orada aradığı pek çok sorunun yanıtını bulur. Acaba Ördekayak, Falanca Efendi'nin Filanca kızının derdine derman olabilecek midir? Çömlekel'in, kilimlerin ve Altın Göl'ün sırrı nedir? İplikleri sabrın ve azmin rengine boyayan iplikçi, düşleri ne renge boyar? Yalnız peşine düşülen düşler mi gerçekleşir?

Hayal Küre ve **Düşlerin Peşindeki Çocuk** gibi isminde yine hayallerin geçtiği bir kitabım daha var. Ama o da bambaşka bir kurgu. "Çok güzel bir adada özgürce kanat çırpan papağan Kakariki'nin hayatı bir gün adaya gelen kel kafalı bir turist yüzünden tamamen değişir. Yalnız o değil, arkadaşları arı kuşu ve bukalemun da o güzel adaya veda etmek zorunda kalırlar. Üç kafadarın yolları hiç beklemedikleri bir anda Şivava ile kesişir. Şivava, yaşamı boyunca bir sirkte hokkabazca gösteriler yapmış ve özgürlüğü hiç tatmamış olan minicik bir köpektir. Acaba hangisi daha zordur? Özgürken tutsak olmak mı, özgürlüğü daha yeni tatmışken bir kafese kapatılmak mı? Papağan Kakariki, arı kuşu Ayri, bukalemun İgi adadaki eski hayatlarını çok özlemektedir. Şivava ise arkadaşlarının anlattığı adadaki yaşantıyı çok merak etmektedir. Hayaller Gemisi acaba bir gün bu dört arkadaşı adaya götürebilecek midir?"

Kasım öğretmenler gününü de yaşadığımız bir ay. Bir çocuk kitapları yazarı olarak öğretmeninizin sizin için anlamı nedir? Edebiyatı seçmenizde ilkokul veya orta lise edebiyat öğretmeninizin etkisi var mı?

İlkokul öğretmeni bir anne babanın çocuğuyum ben. Bu yüzden de ilk öğretmenlerim onlar olmuştur. Beni kitaplara, sözcüklere ve edebiyata yönelten ve hayal dünyamı zenginleştirip içime yazarlığın ilk tohumlarını atan ailemdir.

Gerçek hayatta kötülükler de var. Sıra Sana da Gelecek adlı kitabınızda insanların zaaflarını kullanarak kötülük planlayan bir ikili var. Çocuklarda korku türüne ilginin arttığını biliyoruz. Ne zaman bir çocuk bunların yer aldığı edebiyat örnekleri ile tanışabilir veya tanışmalıdır?

Korku türünde kaleme aldığım öykü kitabım **Sıra Sana Da Gelecek**'te, mezarlıktan kurtulmak isteyen dehşetengiz bir ruhun, Golem'in sesine kulak vererek, ölümün soğuk nefesini ensenizde hissettirecek on iki korku öyküsüne yer verdim. Kibirli Ceren, açgözlü Halil, öfke dolu Samet, önyargılı Tuğçe ve diğerleri...

"Ölümcül" zaaf ya da günahlarının sebep olacağı trajik sonlarını bekleyen on bir farklı genç, Golem'le çıkacakları bir ölüm yürüyüşüne hazırlanıyor. Öykülerin merkezindeki korku salan örümcekler, gizemli bir gemi, uğuldayan kayalıklar ya da kulak tırmalayan bir keman sesi aslında Golem'in emeline ulaşması için birkaç küçük tuzak. Onun asıl isteği, yüzyıllardır hasretini çektiği şeyi gerçekleştirmesine olanak sağlayacak on üçüncü ruhu ele geçirmek...

Merak uyandıran, heyecan yaratan eserler çocukların ilgilerini çekiyor. Korkudan kaynaklanan gerilim de adrenalin ihtiyaçlarını karşılıyor. Bence çocuğun okuma düzeyine göre korku ile tanışma yaşı da değişecektir. Burada anne baba ve öğretmenin yönlendirmesi gerektiğini düşünüyorum.

Çocuk Edebiyatı Hassasiyetleri

Masallarda veya çocuk hikâyelerinde cadılar var. Sıkça kötülük kelimesi geçiyor. Çocuklara gerçekleşemeyecek bu tarz anlatılar bolca sunuluyor. Bunun yaş başlangıcı ne olmalı? Nasıl bir nitelik taşımalı çocuk eserleri?

Çocuğa karanlıktan korkmaması gerektiğini dolaylı olarak anlatan bir öyküde kahramanı buna göre kurgulamalıyız. Kahramanımız geceye hayran bir baykuş da olabilir, başlangıçta kendi gölgesinden bile korkan ama sonra bu korkunun yersiz ve anlamsız olduğunu anlayan minik bir tavşancık da. Veya sevimli tostoparlak yanaklı bir Aydede. Ya da üçü birlikte. Çocuk, kahramanın oynadığı oyuna eşlik edebilmeli, bir sonraki adımı merak etmeli, hayal kurmalıdır. Kahraman çocuğun hayal gücünü sınırlamamalı, aksine ona hizmet edebilmelidir.

Çocukların dünyası hep pembe mi? Pembe renk ile ilişkiniz bir yetişkin olarak nasıl sürüyor?

Çocukların dünyası rengârenk. Ben de yazarken o renkli dünyanın içine dalıyorum. Öyle zaman oluyor ki kahramanlar ele geçiriyor beni. Çocuklara hele ki okulöncesi çocuklara yazarken bazen sarı bir kurbağa dizginleri ele alıyor ya da pembe bir karga.

Alfabe Bulutu

Alp Gökalp

20 Kasım Dünya Çocuk Kitapları Günü

Alfabe Bulutu, ilk kitabı **'S Sessizce Mırıldandı: Ya Başkası Olsaydım?'** ve ardından yayımlanan **'ü Avazı Çıktığı Kadar Bağırdı: Noktalarım Olmadan Ne Yapacağım?', 'R Endişeyle Seslendi: Virgül Nerdesin?'** ve **'Bulut ve Selis Haykırdı: Ağaçlarımıza Ne Oldu?'** ile dördüncü kitaba ulaşan seri, çocuk kitapları arasında özel bir yere sahip oldu.

Harfler Bulut Sakini Olunca...

Dört kitaplık **'Alfabe Bulutu'** serisi, 7-11 yaş arasındaki çocuklara, hayali bir diyarda yaşayan harflerin ve noktalama işaretlerinin maceraları aracılığıyla farklı bir öğrenme dünyası sunuyor.

Kitapların her biri farklı bir çizer tarafından resimlendirildi. Seri, dünyaya en yakın bulut olan Alfabe Bulutu'nda yaşayan harflerin ve sembollerin yani bulut sakinlerinin maceralarını anlatıyor okurlarına. Bizim gezegenimizin hemen üzerinde bulunan bir bulutta; insanlar, hayvanlar ve bitkilerle paralel bir yaşam sürdürmektedir. Bir yandan dünyalıların iletişimini sağladıkları için günlük hayatlarında yaşadıkları küçük sorunlar, dünyada büyük problemlere neden olur. Örneğin bir gün S harfinin hayatından sıkılıp A harfi ile yer değiştirmek istemesi; harflerin ev hayvanları olan noktalamaların kendi özgürlüklerini ilan etmek istemeleri ve noktalama bahçesinde bir ayaklanma çıkarmaları; **'ağaç'** kelimesindeki harflerden ğ'nin evden kaçması üzerine dünyadaki bütün ağaçların birden yok olması gibi.

S: Ya Başkası Olsaydım?

Günlerdir sebebini bilmediği bir boşluk hissi vardır S'nin içinde. Hayattan eskisi gibi zevk almamakta, kendisine eskisi gibi özen göstermemektedir. Yaşama sevincini kaybetmek üzere olan S, Alfabe Bulutu'nun saygın harflerinden A'nın büyük malikânesine bakarken, birden A'nın görkemli hayatını hayal etmeye başlar...

Böylece sorununa çözümü bulmuş bir şekilde mırıldanır: Ya başkası olsaydım?

Çocuklara sahip olduklarının kıymetini bilme, elindekilerle mutlu olma gibi olguları tanıtan bu kitap, Alfabe Bulutu serisinin ilk kitabıdır.

Serinin her kitabı farklı bir çizer tarafından yorumlanmış; yazarın eğlenceli anlatımı, zengin görsellerle sunulmaktadır.

Ü: Noktalarım Olmadan Ne Yapacağım

ü, diğer harflerin dış görünüşleriyle alay eden, sürekli başkalarına rahatsız edici şakalar yapan, yaramaz bir küçük harftir. En yakın arkadaşı i bile, ü'nün gittikçe çirkinleşen şakalarından usanmış, onunla konuşmaz olmuştur. Durmaksızın başkalarıyla alay eden ü, bir gün takılıp yere düşer. Noktalarının yere düşüp kırıldığını gören ü avazı çıktığı kadar bağırır: Noktalarım olmadan ne yapacağım? Çocuklara zorbalık, empati ve dostluk gibi kavramları tanıtan bu kitap, Alfabe Bulutu serisinin ikinci kitabıdır.

Bulut ve Selis Haykırdı: Ağaçlarımıza ne oldu?

Serinin dördüncü kitabının kahramanı ise ğ. ğ ailesinin evinde bir koşturmaca vardır o sabah; çünkü kızları ğ kayıplara karışmıştır. Küçük harfin gidişiyle bağlantılı olarak dünyadaki bütün ağaçlar da esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolmaktadır. ğ bir an önce bulunmak zorundadır, ama nasıl? Her biri farklı bir çizer tarafından resimlenen bu seride okurları maceralı öyküler ve rengârenk çizimler bekliyor.

R endişeyle seslendi: Virgül neredesin?

Noktalama işaretleri asırlardır harflerle birlikte uyum içinde yaşıyorlardı. Fakat bir gün hayatı sorgulamaya başlarlar. Harflerin evcil hayvanı olarak yaşamak onlara yetmez artık. Güçlerini birleştirerek başkaldıramaya karar verirler.

Özgürlük ve bağımsızlık konuları kadar birlikte yaşamanın ve uzlaşmanın önemini de vurguluyor yazar bu kitapta.

Çocuk Hakları

Ercüment Erbay

BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ VE UYGULAMA

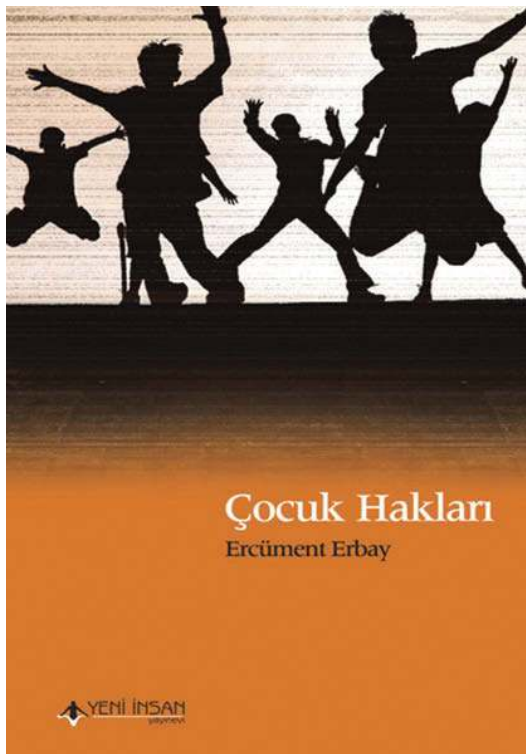
20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü

Çocuk haklarının amacı; çocukların toplumda mutlu, refah içinde ve sorunlarından arındırılmış bir şekilde yaşamasını sağlayacak kavramlar dizgesinin kurulmasıdır. Çocuk haklarının görünür kısmı ise sözleşmelerde kendini bulmaktadır ve bunların en kapsayıcı olanı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Ülkemizin de onayladığı bu sözleşmenin ne derece uygulandığını tartışmaya açmak gerekir.

Bu kitap, Türkiye'de çocuk haklarının nasıl algılandığı ve çocuk haklarını tanıtma, yaygınlaştırma ve izlemeye yönelik uygulamaların nasıl şekillendiğini eleştirel bir bakış açısıyla ortaya koymaktadır. Bunun yanında kitapta, Türkiye'de iyi işleyen bir çocuk hakları sisteminin nasıl olması gerektiğine ilişkin model önerisi yer almaktadır. Çocukların fiziksel olarak yıpranmasına yol açan erken yaşta ağır koşullarda çalışmaya itilmesi, onların gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bunun engellenmesi gibi çocukların ücretsiz eğitim almak gibi hakları da temin edilmesi gereken haklardandır. Çocuk işgücünün sömürülmesi, çocuk insan hakları noktasında Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır. Bu sözleşme ise ülkelere yaş sınırı konusunda farklı esneklikler tanımakta ve maddeler birbiri ile çelişir bir yapı sergilemektedir. Örneğin **'Herkes 18 yaşına kadar çocuk sayılır' denilirken bir maddede çalışma yaşı 15**'e inebilmektedir. Yani devletlere 15 yaşı yetişkinlik yaşı olarak tanıma hakkı verilmiştir. Ve yine asgari yaş belirli ekonomik gelişme seviyesi altındaki ülkelerde 14 olarak belirlenebilir denilerek bazı ülkelerde yaşın düşürülmesine olanak sağlanmıştır.

İş Kanunu'nda Çocuk ve Genç İşçi ile Çalışma Alanı ve Süreleri

1590 sayı ve 06.05.1930 tarihli Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 173. maddesine göre **"On iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleriyle maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur."** ve **"On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azami sekiz saatten fazla çalıştırılamaz."** Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'ndan sonra çıkan İş Kanunu ile asgari yaş on beşe çıkarılmıştır. Buna göre 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71. maddesinin 4. fıkrasında genç işçi "On beş yaşını tamamlamış, ancak on sekiz yaşını tamamlamamış" kişiler olarak tanımlanmıştır. Ayrıca 06.04.2004 tarihli Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te ise 4857 sayılı İş Kanunu ile benzer şekilde genç işçi **"15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişiyi"** ve çocuk işçi **"14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış kişiyi"** (madde 4) ifade etmektedir.

Avrupa Birliği direktiflerinde ise 18 yaşaltı kişi 'genç insan' 15 yaş altı ise 'çocuk' olarak zikredilir.

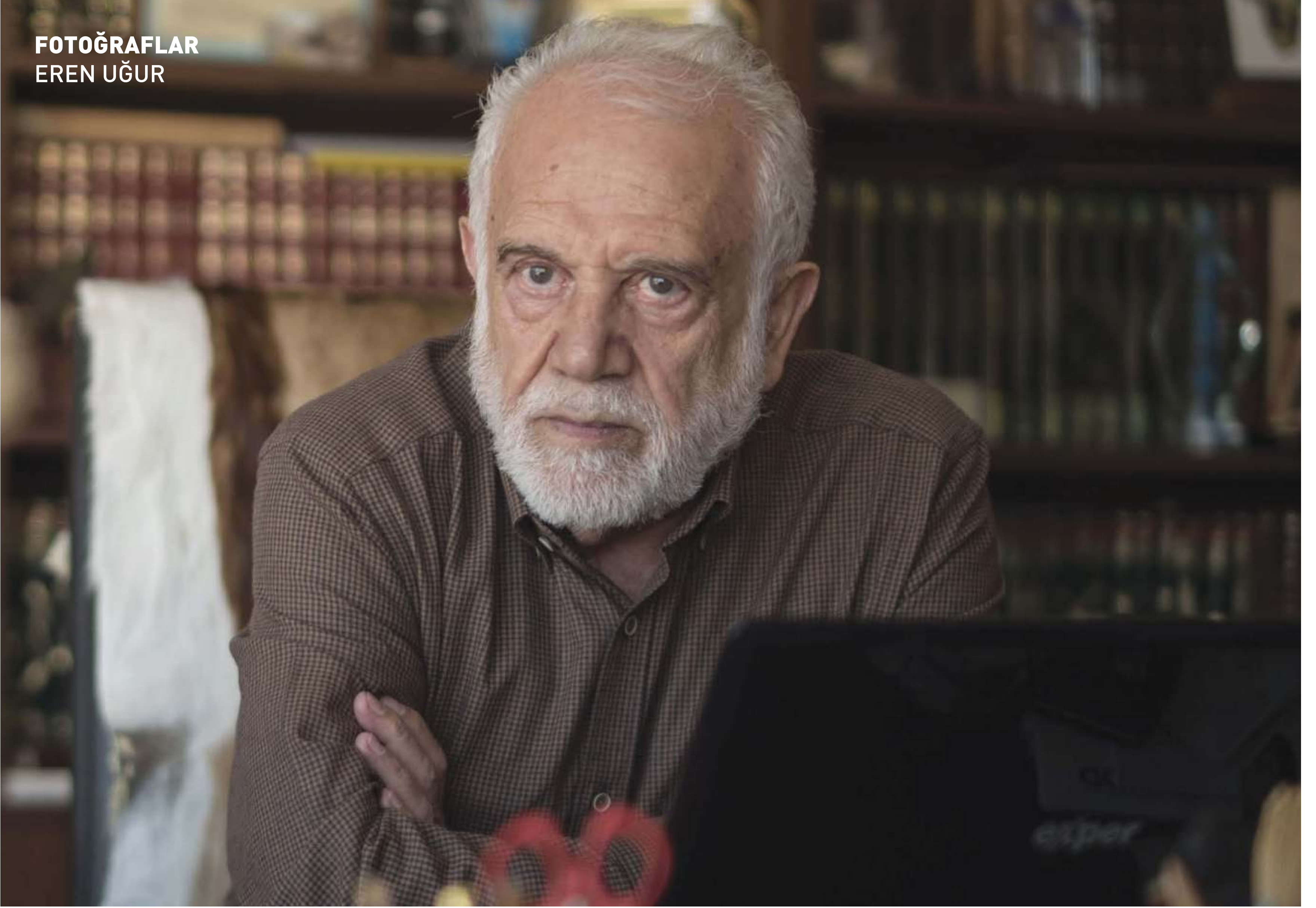
Bu kitabın, üniversite öğrencilerine, çocuk hakları alanında çalışan akademisyenlere, kamuda çalışan bürokratlara ve sivil toplumdaki çocuk hakları aktivistlerine yol göstererek çalışmalarını planlamalarında faydalı olacaktır.

Her türlü haberleşme olanağının sınırlarını zorladığı bir çağda, özellikle çocuklar bu olanakları diğer her yaş grubundan daha iyi kullanıyorlar. Bu nedenle artan bir ivmeyle haklarını öğrenip, bu hakları talep ediyorlar. Artık bütün çocuklar büyümüş de küçülmüş. Bu kitabın çocuklara da ufuk açacağını düşünüyoruz.

BÜŞRA SÖNMEZIŞIK

Prof. Dr. İHSAN SÜREYYA SIRMA:

Dokunulmazlar Var Oldukça Türkiye Değişmez

FOTOĞRAFLAR
EREN UĞUR

İslâm Tarihi denilince ilk akla gelen isimlerinden biri olan Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, Türkiye'deki kutuplaşma iddiaları ile ilgili açıklama yaptı. Sırma, **"Türkiye'de bazı dokunulmazlar var. Onlar durduğu müddetçe bu memleket değişmez."** diyor. 2000 yılı öncesi akademisyenlerin yerleşiminde uygulanan çifte standartlara karşı çıkarak **'esas olan sınavdır'** dediği için görevine son verildiğini ifade eden Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma ile Viyana yıllarını ve günümüz Müslümanlarının problemlerini konuştuk.

Bizler, onu İslâm Tarihi Profesörü İhsan Süreyya Sırma olarak biliyoruz. Oysa onda bu üst kimliğin ötesinde başka bir İhsan var. Dünyaya karşı tükenmeyen merakı, kendi deyimiyle **"ilme duyduğu aşk"**... Bu aşk, yıllarını tüketse, zamanla gözlükleriyle daha barışık hale getirse de **"genç"** tutan belki de yegâne şey. **"Keşke bir dil daha öğrenebilseydim, daha çok kitap yazabilseydim"** diye hayıflanıyor. Sadece yazdıkları veya söyledikleri değil hali de çok şey anlatıyor. Hoca, genellikle kendine özgü sivri çıkışlarıyla bilinir. Hatta bu özelliğinden ötürü hayatında çeşitli bedeller ödemesi gerekmiştir. Bir dönem zorunlu hicrete maruz bırakılmıştır. İzlenimlerime göre o, yaşadığı coğrafyayı evladı gibi görüyor, çocuğuna kızar gibi babacan bir tavırla eleştiriyor. Yüksek bir tansiyonla tenkid ediyor ama tekfir etmiyor. Günümüzde artık pek çoğumuzun yapmadığını yapıyor: Yiğidi öldürüyor ama hakkını yemiyor.

Büşra SÖNMEZIŞIK

28 Şubat'tan sonra Viyana'ya gittiniz. Sebebi neydi?

Sakarya Üniversitesi'nde hocalık yaptığım dönemde, orayı sadece Fetullah Gülen'in talebelerinin bir kampı haline getirmek isteyen Dekan Suat Yıldırım vardı. O, sadece Fetullah'ın emrinde olan nurcuları asistan olarak almak istedi. Ben de dedim ki **"Böyle bir şey yapmaya hakkımız yok. Sınav açıyoruz, onlar da olur ama başkaları da olur."** Karşı çıktığım için görevime son verdiler. İstanbul'a döndükten sonra Viyana'ya bir konferansa davet ettiler. O dönemde başörtüsü mağduru kızlarımız vardı. Konferans sırasında oradaki Milli Görüş Teşkilatı, Rahmetli Necmettin Erbakan'ın açtığı enstitüyü hayata geçirmemi istedi. Kabul ettim. Öğrenciler gelmeye başladı. Gelen öğrencilerle ilgilenmek ve onlara ders vermek için Viyana'da kaldık. Bir haftalığına gitmiştim ama 10 sene kaldım.

Dersler ne üzerineydi?

Öğrencilerden STK'lar vasıtasıyla geliyordu. Maksadım şuydu: Öğrenciler farklı bölümlerde okuyacak olsalar da İslâm kültürünü unutmasınlar. O yüzden özellikle İslâm tarihini öğrettim. Hakikaten şuurlu öğrenciler oldular. Başörtüsü sorunu kalktığı dönemde öğrencilerimiz mezun oldular. Yapılacak bir şey kalmayınca geri döndüm. Kitap yazmaya başladım. Derken Siirt'te ilahiyat fakültesi açıldı. Siirtli olduğum için ısrarla beni çağırdılar. Emekli olduğumu söylememe rağmen ısrarlara dayanamadım gittim.

Öğrencilerime: İyi Değil Çok İyi Olun Diyorum

Yazdığınız kitaplarla bir nesil yetişti. O nesil şuanda Türkiye'yi idare ediyor. Yeterince etkili olduğunuza inanıyor musunuz?

Evet, inanıyorum. Orada bulunan öğrencilerimin hemen hepsi bugün devletin önemli kademelerindeler. Sadece Viyana'daki değil, devlet idaresinde bulunan öğrencilerimin de kitaplarımdan cümleler aktardıklarını duyuyorum ve seviniyorum. Bugün halen kitaplarımı okuğunu söyleyen milletvekilleri var.

Bugün de öğrencilerinizle ilişkileriniz devam ediyor mu?

Ediyor. Öğrencilerimin çoğu Ankara'da ve İstanbul'da görev aldılar. Zaman zaman toplantılar yapıyoruz. Ankara veya İstanbul'da görüşüyorum seviniyorum.

Her ne kadar bugün siyasetçi olsalar da sizin öğrencileriniz. Onlara öğüdünüz ne oluyor?

Onlara, **"Öğrenciyken nasılsanız öyle olmaya devam edin, devlet ve millet için yararlı bir fert olun"** diyorum. Onlara iyi değil çok iyi olmaları gerektiğini söylüyorum. Hatta Viyana'da derse ilk girdiğimde, **"Kızlar sizden bir isteğim var. Bu yaşa geldim, size vakit ayıracağım ve ders vereceğim ancak şartım şu: Sınıfın birincileri siz olacaksınız."** dedim. İnanır mısınız, gerçekten de öyle oldu. Hatta oradaki ilk mezun öğrencimiz tıp fakültesinde birinciliği kazandı. Onlarla övünüyorum ve onlar için seviniyorum.

Dokunulmaz Var Oldukça Türkiye Değişmez

10 yıl aradan sonra Türkiye'ye döndünüz. Bu bir ülkenin değişimi için uzun bir zaman. Döndükten sonra nasıl bir Türkiye ile karşılaştınız?

Viyana'ya gittim ama Türkiye ile ilişiğimi kesmedim. AK Parti iktidara geldikten

sonra Türkiye'de işler olumlu anlamda çok değişti. Yinede 60-70 senedir oturtturulmuş olan bir zihniyet ile değişim kolay değil. Türkiye'de bazı dokunulmazlar var. Onlar durduğu müddetçe bu memleket değişmez.

Bugün de 28 Şubat'ta olduğu gibi bugün de zorla dönüştürülmenin işe yarayacağına inanan bir zihniyet olduğunu düşünüyor musunuz?

Türkiye elbette bu süre zarfında çok ilerleme kaydetti. 12 Eylül döneminde her gün evden çıkarken vedalaşıp öyle giderdim. Ne zaman bizi alacakları belli değildi. Osmanlı Devleti yıkılınca bir nesli yok ettiler. Devleti milletten ayırdılar. Geçmişten bu şekilde kesin bir kopuş, şahsiyetsiz insanlar meydana getirdi. Kendini bilmez, tanımaz olduk ve tarihimizden koptuk.

Bu memlekette biraz daha özgürlük gerekiyor. Kimsenin kimseye karışmaması lazım. İçki içmek isteyen içsin, dinini yaşamak isteyen yaşasın. Bu devletin problemi, özgürlüktür. Benim siyasetle alakam yok ama görüyorum hâlâ AK Parti'ye tahammül edemiyorlar. AK Parti'nin dediği şey özümüze dönmek, tarihimizi unutmamak... Bunu demek hakkı. Ama diğerleri kabul etmiyor bunu. Ellerinde Demokles'in kılıcı var, o da laiklik. Bir Müslüman laik olmak zorunda değil. Müslüman hürdür ve başkasının dinine karışmaz. Osmanlı kimsenin dinine karışmamış. Ancak Cumhuriyet ile Müslümanların dinine karışılmaya başlandı. Mesela, Diyanet İşleri Başkanı'nı devlet değil de halk seçsin.

Söz laikliğe gelmişken diğer bir ifadeniz de bunun üzerine... "İnsanlar laik olamazlar" diyorsunuz. Ne demek istiyorsunuz?

İnsanlar laik olamazlar. Çünkü fıtratlarında bir şeye inanmak vardır. Herkes kendi inandığı gibi özgürce yaşamalı. Ben laikliğin dünyanın hiçbir yerinde uygulandığına inanmıyorum. Laiklik, ilk kez 1789'da ortaya çıktı. Laiklik; dinin devlete, devletin de dine karışmamasıdır. Oysa hem Fransa'da hem de Türkiye'de böyle değil. Avrupa'da en katı uygulayan devlet Fransa oldu. Dine karşı bir tavır aldı, kiliseleri yıktı. Türkiye'de **"laiklik var"** deniliyor, ben kabul etmiyorum. Tarif edilen laiklik Türkiye'de yok.

İnsan beşerdir. Beşerse, hiç ayırım gözetmeksizin söylüyorum; nakıstır. Yani mükemmel insan yoktur. Bizi yaratan Allah öyle güzel bir kural koymuştur ki ona uyduğumuz sürece çok az yanlış yaparız. Peki, o nedir? İstişare! Maalesef asırlardır Müslümanlar, Allah'ın bize emrettiği bu hayatî emri unuttular ve bunu hayatlarına uygulamadıkları için de yaşamlarını yanlışlarla sürdürüyorlar... Bu kural, bütün Müslümanlar için olduğu gibi, Ak Partili kardeşlerimiz için de varittir. İstişarenin bir de kuralı vardır ki onu da Allah emretmiştir: Bir şeyi bilmiyorsanız, onu ehline, yani bilene sorunuz. Bunda ayıp da yoktur. Çünkü hiç kimse her şeyi bilemez. Böyle olunca da yanlışlar en aza iner. Diyorum ki geçmişlerinde olduğu gibi yine kitap okusunlar, kendilerinden olan ve işin ehli kimselerle istişare etsinler. O zaman işleri daha a'san ve doğru olur. Naçiz bir tarihçi olarak diyorum ki tarihte danışmanlarını ehil olanlardan seçmeyen liderler, daima kaybetmişlerdir.

Elitler Kendini Devletin Sahibi Zannediyor

Bu anlattığınız kültüre olan yabancılaşma. Bir de toplumdaki katmanların birbirine yabancılaşması var. Sınıflaşmayı da bu kopuşa mı bağlıyorsunuz?

Evet. Neticesi de şu oldu: Genellikle Anadolu, düzene olan korkusundan bir şey yapamadı. Bunu gerçekleştiren elit tabaka denilen "azınlık" ise kendini bu devletin sahibi gibi görmeye başladı. O yüzden hâlâ "bu devlet bizim" diyorlar. Bizim dışımızdakiler de bize hizmetçi gözüyle bakıyorlar.

Muktedir ve ayrıcalıklı görme meselesi... Bu düşünceyi kırmanın bir yolu var mı?

Müslümanlar Okumayı Bıraktı

Siz özellikle son yıllarda "Müslümanların bir derdi vardı, artık o dert kalmadı." diyorsunuz. Nedir artık olmayan o "dert"?

Feridüddin Attar bir öğüdünde diyor ki: **"Dostum, pazara git kendine bir dert satın al. Bulamazsan gel benden ödünç al."** Şimdiki Müslümanların derdi yok. Bu memleketin düşünürü kalmadı. Orijinal roman yazan yok! Bir yılda roman yazılmaz. Fransız romancısı Albert Camus, Veba romanını yazarken bir yıl tıp fakültesine devam etmiş, terminolojiyi öğrenebilmek için. Tercümeler çok kötü, çoğu ha-

talı. Aceleye getiriliyor, el yordamıyla yapılıyor. Müslümanlarda okuma diye bir şey yok. Okumazsanız hiçbir şey üretemezsiniz.

Okumayı ne zaman bıraktık?

Haçlı seferlerinde başladı. Haçlılar döneminde Avrupa'da yazılmış kitap yoktu. Çünkü okuma ve yazma yoktu. Geldiler, Müslümanların parçalanmışlığından istifade ettiler tıpkı bugünkü gibi. Kudüs'ü aldılar ve orada iki yüz yıl kaldılar. Selahattin Eyyubi, Müslümanları bir araya getirdi ve Haçlıları Kudüs'ten çıkardı. Ne olduysa ondan sonra oldu. Ülkelerine dönerken bilmedikleri ilim ve medreseyi yanlarında götürdüler. Ona mukabil Müslümanlar da okumayı bıraktı. 200 yıldır Müslümanlar, kendi tarihlerini anlatan 10 ciltlik doğru düzgün bir kitap yazmadı. 1200 yıl önce yazılmış nice kitaplar var kütüphanemde. 80 ciltlik 700 yıl önce yazılmış kitaplar var. O yıllarda Avrupa'da kimse okuma yazma bilmezken Müslümanlar biliyordu.

Onlarda, bugün günümüz Müslümanlarında olmayan ne vardı?

İman ve aşk! Aşk artık yok. Derdi olan Müslüman okur. Okuduğunu da yazmak ister.

Müslümanların okumayı bıraktılarını dile getiren Sırma, **"Bir insan, kitap almak yerine araba almayı tercih ediyorsa birşey olmaz ondan. Müslümanlarda okuma diye bir şey yok. Okumazsanız hiçbir şey üretemezsiniz."** diyor.

Sorunumuz cahillik mi yoksa duyarsızlaşma mı?

Cahillik! Cahiller duyarsız olur. 200 yıldır Müslümanlar ne okuyor ne de yazıyor. Üniversitelerde verilen eğitimler de yeterli değil.

Kitap Yerine Araba Alandan Bir Şey Olmaz

Günümüz Müslümanlarının derdi nedir peki?

Derdimiz nasıl daha çok kazanırız, nasıl daha çok gökdelen yaparız. Müslüman'ın diğer bir derdi Batı'ya karşı kompleksli olması. Cehalet bize aşağılık kompleksi getirdi. Çünkü Batılılar üstün, çünkü onlar çalışıyor ama bizimkiler çalışmıyor. Kopya çekerek hoca olmak istiyorlar. Böyle şey olur mu? Dün bir konferansta beş yüz kişi vardı. "Beş roman okuyan parmak kaldırsın" dedim, kaldıran olmadı. "Beş şiir ezbere biliyor musunuz?" diye sordum, yine kaldıran olmadı. Peki siz bu memleketin kültürünü nasıl bileceksiniz? Böyle şey olur mu? Beş ciltlik kitabı yazmak için yirmi senemi harcadım. Yine de tam istediğimi yapamadım, çünkü çok dil bilmek lazım. Acaba diyorum, Japonca eserler bu konuda ne diyor?

Bu ilme olan merakın azalmasının bir sonucu olarak yorumlanabilir mi?

Hayır dert... Sizi bir şey rahatsız edecek. Uyuyamayacaksınız. Hanımım beni affeder inşallah; gece kafama bir şey takıldığında yataktan kalkıp çalışıyorum ve ben çalışınca ışıktan uyuyamıyor. Ama kalkmazsınız da kalır, bir daha yazamazsınız.

Dert sahibi olanlara da hürmet kalmadı sanırım...

Onun için Allah ölümü yaratmış. Öte tarafta derdi olanlar kazanacak. yoksa gününü gün edenler değil. Bir insan kitap almak yerine araba almayı tercih ediyorsa bir şey olmaz ondan. Arabayı bulursunuz ama kitapları her zaman bulamazsınız. Lamartine'nin 1853 baskılı kitabını almak için eşimle Paris'te bir buçuk saat yürüdük. Çünkü yol paramız kalmamıştı. Hanım bana küstü. Haklıydı, çünkü alışveriş için çıktık ben bu kitabı görünce bütün paramı kitaba verdim. Hanım bir gün kızdı, ertesi gün barıştı. Ama bu kitap gitseydi bir daha bulamazdım.

Herhangi Bir İnsanın Dediği Kur'an ile Çelişiyorsa Kabul Etmeyeceğiz

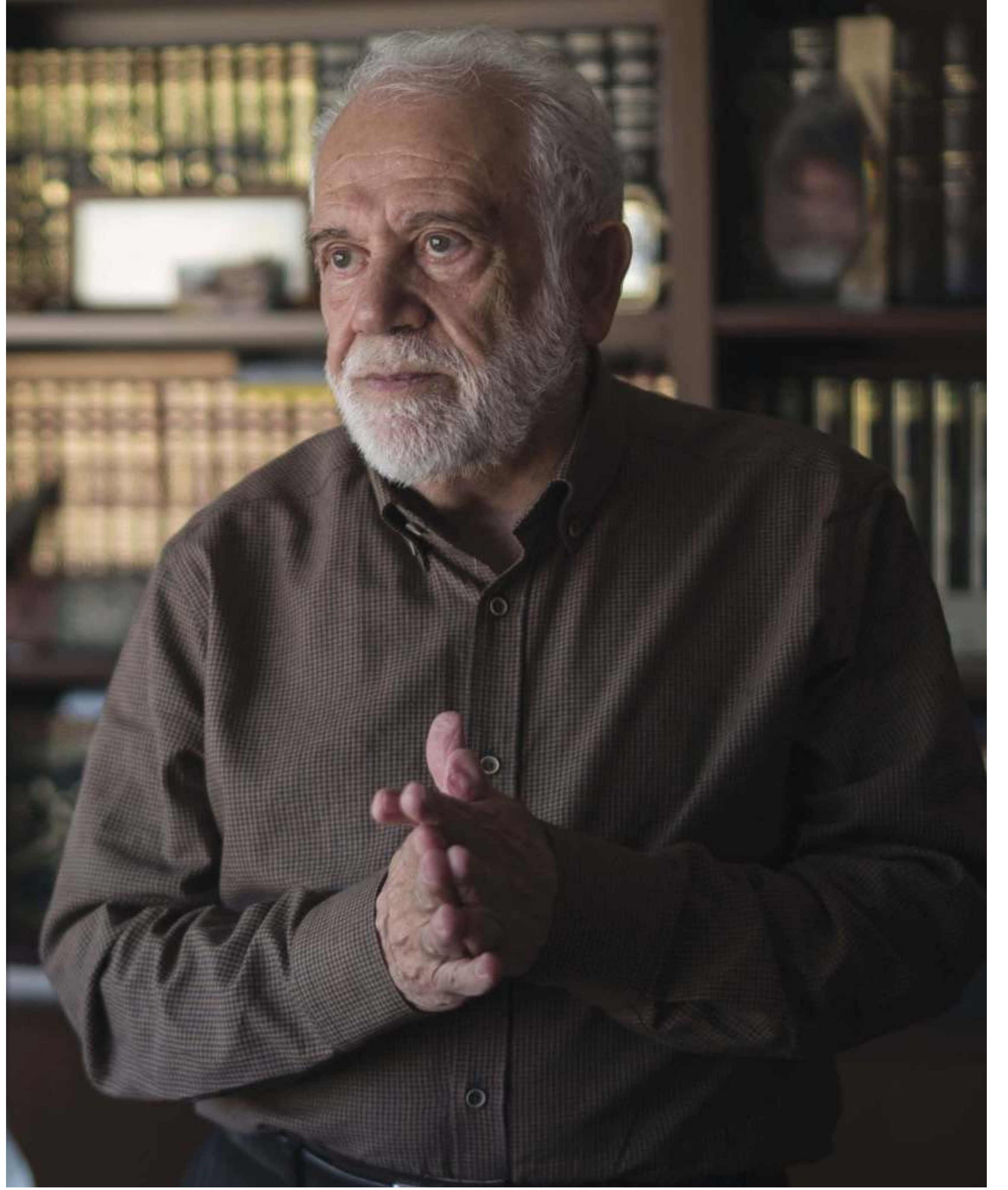
Siz darbelere tanıklık etmiş, bu nedenle türlü bedeller ödemiş birisiniz. 15 Temmuz kalkışmasının sebebini neye bağlıyorsunuz?

15 Temmuz'dan iki gün sonra **"Yüksek Din Şurası"** yapıldı. Beni de davet ettiler.

Bütün Diyanet İşleri Başkanları oradaydı. Onlara dönerek, **"15 Temmuz'un müsebbibi sizlersiniz. Sizden kim çıkıp 'Fetullah Gülen'in kitabında dine aykırı şeyler var.' dedi?"** dedim. Diyanetin görevi nedir? Demediler, diyemediler; o yüzden böyle oldu. Fetullah'tan korktular ama Allah'tan korkmadılar. Dinimizi doğru öğretmeleri lazım yoksa başka Fetullah Gülenler çıkar. Bu tehlike her zaman var. O gider başkası gelir. Bunların hepsi cehaletten oluyor. Kur'an-ı Kerim ve Peygamber (s.a.) ne söylüyor, ona bakacağız. Herhangi bir insanın dediği Kur'an ile çelişiyorsa kabul etmeyeceğiz.

Sizin özellikle Fetullah Gülen'i ve cemaatini eleştiren yazılarınız olmuştu. Size 15 Temmuz sosyolojik açıdan bizleri nasıl etkiledi?

Bir uyanış yaşandı. **"Bir din adamı veya âlim böyle yapar mı?"** diye şüpheyle bakılmaya başlandı. Bu güzel bir şey. Daha önce çok anlattım Fetullah Gülen'i, hatta yazdım. Aleyhine yazı yazdım diye yazılarıma son verildi. Şimdi 15 Temmuz olayı hayra vesile olur diye düşünüyorum. Belki öğrenmeye dönerler.

Yeni kuşağın en büyük problemi telefon ve sosyal medya. Onun dışında televizyonlarda yayınlanan diziler... Bu dizilerle insanları uyutuyorlar. Gerekli eğitim verilmiyor. Devletin şuan millî eğitime ve kültüre yönelmesi gerekiyor. Çok düşünüyorum, insanımızı nasıl okumaya alıştıracağız? Eğer siz kendinizi tanımazsanız birileri sizi size tanıtır. Ama başka bir siz olursunuz.

Bir kesim 15 Temmuz'a kadar darbeyi büyüklerinden ve tarih kitaplarından okuyorlardı. Şimdi ise darbe kalkışması gördüler. Yeni kuşağı nasıl etkiler bu durum?

Yeni kuşağın en büyük problemi telefon ve sosyal medya. Onun dışında televizyonlarında yayınlanan diziler... Bu dizilerle insanları uyutuyorlar. Gerekli eğitim verilmiyor. Devletin şuan millî eğitime ve kültüre yönelmesi gerekiyor. Çok düşünüyorum, insanımızı nasıl okumaya alıştıracağız? Eğer siz kendinizi tanımazsanız birileri sizi size tanıtır. Ama başka bir siz olursunuz.

Siyasetçilerin Kitap Okuması Lazım

Sultan Abdülhamid üzerine uzmansınız. Bir kesim son yıllardaki Türk siyasetini Abdülhamid dönemine benzer buluyor. Sizce de öyle mi?

Tam olarak değil. Yalnız dönem benziyor. Sultan Abdülhamid'e gelinceye kadar her tarafta düşmanlar oluşmuş Osmanlı'yı bitirmeye çalışıyorlardı. Bunlara karşı tek bir silahı vardı. O da Müslümanları birleştirmekti. AK Parti döneminde Müslümanlar ayağa kalktı ya, bütün dünya yine düşman. Bu haliyle tıpkı Abdülhamid dönemine benziyor. Ama idarecilerimiz ne yazık ki Abdülhamid kadar dünyayı bilmiyorlar. Dört dil biliyordu ve dünyayı iyi takip ediyordu. Uzmanlarımız yok. Fransa'ya gittiğim dönemde oradaki oryantalistleri gördüm. Her ülkenin bir uzmanı vardı. Bizde var mı? Yok. Ama Osmanlı'da vardı. Ben bir dönem Viyana'da o öğrencilerim arasından bu tür kişiler yetiştirmek istedim. Hatta iki öğrencimi Hindistan'a yolladım. Hintçe öğrendiler, fakat sonra para bulamadık. Böyle insanlar yetiştirmeliyiz. İlme değer vermek lazım.

Ümit kimi zaman Müslüman'ın sığınağı, kimi zaman da en güçlü silahıdır aslında. Ümitvâr mısınız?

Evet. Müslümanların Kur'an'ı okumaya dönmesi lazım. Ben ümitvârım. Madem ki konuşabiliyoruz, yazabiliyoruz bunların tesiri olur inşallah. Çok az da olsa gençler, üniversite öğrencileri **"Hocam ben ne yapayım?"** diye soruyor. İşte bunlara ihtiyaç var. Bize düşen çalışmak. Biz görevimizi yaparsak Allah da verir. Özellikle siyasetle uğraşanların çok kitap okuması lazım.

Geleceği İnşa Eden Adam

Elon Musk

Bir sarı sayfalar sitesi olan Zip2'nin,

Dünyanın ilk çevrimiçi bankacılık sistemlerinden olan X.com'un,

En büyük çevrimiçi ödeme sitelerinden biri olan PayPal'ın,

İlk elektrikli spor arabayı üreten Tesla Motors'un,

Güneş panelleri üreten SolarCity'nin ve

Bizleri geleceğe taşıyan uzay taşımacılığı şirketi SpaceX'in arkasındaki isim olan Elon Musk, bir mucit, bir kâşif, bir mühendis ve bir girişimci. Tek motivasyonu, çok gezegenli bir medeniyet inşa etmek... Musk son olarak Steve Jobs'a benzetilmesine karşı çıkmıştı.

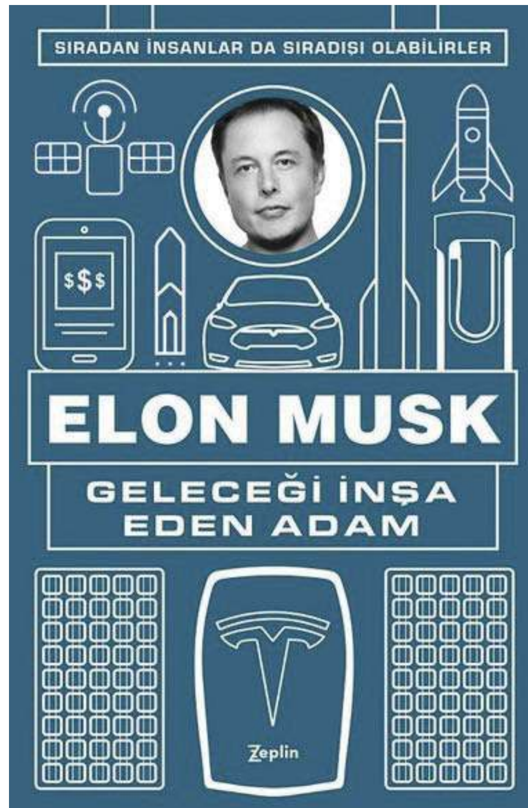

Çok Gezegenli Bir Yaşam İnşası

Geleceği İnşa Eden Adam'da, Elon Musk'ın başarısının sırrını keşfedecek, ayrıntılı başlıklar sayesinde bir biyografi okuyormuş gibi hissedecek ve her şeyden önemlisi, ona **"Gerçek Dünyanın Iron Man'i"** denmesinin geçerli sebepleri olduğunu göreceksiniz.

Uzun uçuşlar birkaç on yıla kadar tarih olacak. Mühendis ve girişimci Elon Musk, son zamanlarda dünyanın en uzak noktasına en fazla 60 dakikada ulaşmayı, New York-Londra arasını ise 29 dakikada kat etmeyi sağlayacak taşımacılık girişimine dair çalışmaları ile konuşuluyor. 50 yıllık bir süreç içerisinde Mars'a, insanlarla dolu kapsüller fırlatılabileceğini söyleyen Musk, burada 1 milyon yerleşimciden oluşacak bir şehir kurulabileceğini belirtti. Önümüzde iki yol var diyen Musk, insanlığın ya çok gezegenli bir medeniyet inşa edebileceğini ya da dünyada kalarak en sonunda nesillerinin tükeneceğini belirtiyor.

Şahsi olarak varlık sahibi olmanın, kendisini motive eden bir şey olmadığının altını

çizen Musk, sadece çok gezegenli bir medeniyeti inşa edebilmek motivasyonuna sahip olduğunu ifade ediyor.

Musk'ın; sahip olduğu fikirleri gerçeğe döndürecek zihniyetine bakınca karlı yapılar kurmayı umursadığını düşünmek mümkün değil. Musk'ın bir uzay gemisi üretme fikrinin gerçek nedeninin asıl memleketi olan Mars'a dönmek olduğunu iddia ederek, bu düşünce tarzının bu dünyaya ait olamayacağını ima edenler de mevcut...

Musk'ı inovatif ve ilham veren bir iş lideri olarak görmenin ötesinde, yaşam felsefesini, bu dünya yaşamında insanlığın Matrix filminde öngörülene benzer bir simülasyonu yaşıyor olabileceği gibi felsefi fikirlerini anlamak için okunması gereken eser, dünya yaşamının bir gölgeler alemi olduğuna ve bu dünya ötesi boyutlara dair de sizleri düşündürebilir.

BEYTULLAH ÇAKIR

Lider Suikastları ve Modern Dünya Tarihi

Gerek dünya gerekse de kendi tarihimizi incelediğimiz zaman suikastların hemen her dönemde karşımıza çıktığını görüyoruz. Tarih sayfaları bu kanlı ve çirkin yönteme dair türlü örnekle dolu. İslâm tarihinde Hz. Muhammed'in (s.a.) ebediyete göçmesinden sonra sırasıyla hilafet makamında yer alan Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali'nin şahadetleri, uğramış oldukları suikastlar sonucu oldu örneğin. Yine Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun önemli devlet adamlarından Vezir Nizamülmülk de 1092 yılında Hasan Sabbah'ın fedailerinin gerçekleştirdiği bir suikast sonucu yaşamını yitirmişti. Hasan Sabbah liderliğindeki Haşhaşilerin, tarihin ilk profesyonel suikast yapılanmasını oluşturduklarını hatta bugün İngilizcede kullanılan ve suikast manasına gelen "assassination" kelimesinin menşeinin de işbu "haşhaşi" kelimesine dayandığı genel kabuller arasında.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ise Fatih Sultan Mehmet, Sultan Abdülaziz gibi önemli hükümdarların uğradıkları suikastlar sonucu yaşamlarını yitirdiklerine dair ciddi iddialar söz konusu.Belirttiğimiz gibi, suikastların dünya siyasetinin şekillenmesinde ve hâlihazırda sürdürülen politikaların yepyeni bir forma evirilmesinde çok önemli etkileri var. Bu durumun en çarpıcı örneklerinden birini de şüphesiz ki Avusturya- Macaristan Veliahdı Franz Ferdinand'ın Bosna ziyareti sırasında Sırp milliyetçi Gavrillo Princip tarafından 28 Haziran 1914 yılında öldürülmesi oluşturuyor. Zira bu suikasttan sonra Avrupa devletleri sistematik bir şekilde birbirlerine savaş ilan etmiş, sonrasında gerçekleşen I. Dünya Savaşı, yaklaşık 17 milyon insan yaşamına mal olmuştu. Bir suikast sonucu fitili ateşlenen bu savaştan sonra dünya siyaset dengeleri ise bambaşka bir hüviyete bürünmüştü.

Suikastlar söz konusu olduğu zaman "komplo teorileri"nin ortaya dökülmesi ise kaçınılmaz bir durum oluyor genellikle. Suikastlar ile komplo teorileri arasında deyim yerindeyse göbekten bir bağ var. Her suikast kendi rahminde bir komplo teorisinin de vücut bulmasına fırsat veriyor. Örneğin ABD'nin ilk Katolik Başkanı J.F. Kennedy'nin 22 Kasım 1963 tarihinde Teksas'ta başından vurularak öldürülmesinden sonra ölümüne dair birçok teori üretildiği hemen hepimizin malumu. Kennedy'nin, Amerikan para birimi olan doların basımını Rotschild ailesinin elinde olan Federal Rezerv'den alarak Amerikan Merkez Bankası'na veren yasayı yürürlüğe sokması, ABD'de özellikle o dönemlerde çok yaygın olan ırkçılığa karşı kararlı bir duruş sergilemesi, dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan Amerikan askeri üslerini kaldırmaya yönelik girişimlerde bulunması, CIA, FBI gibi önemli kurumlarda birtakım revizyonlara gidilmesi gerektiğini dillendirmesi, İsrail'in nükleer güç olması yönündeki çalışmalara muhalefet etmesi sonucunda kripto lobiler ve dünya siyasetine esas şeklini verdiği iddia edilen gizli yapılanmalar tarafından öldürüldüğüne inanan kesimler tarafından üretilen "komplo teorileri" sıcaklığını hâlâ koruyor. Yine ülkemizde 1993 yılında kısa aralıklarla gerçekleşen Uğur Mumcu, Adnan Kahveci, Eşref Bitlis ve Turgut Özal'ın şüpheli ölümleri de bir dizi komplo teorisinin üretilmesine "meşru" bir zemin sağlayacak türden vakalar olarak değerlendiriliyor.

Hazırlamış olduğumuz bu dosyada, James W. Douglass'ın Kennedy suikastını masaya yatırdığı 'JFK and the Unspeakable: Why He Died and Why It Matters, Atilla Akar'ın Suikastlar-Paylarına Ölüm Düşen Adamlar', yine Atilla Akar'ın 'Gizli Suikastlar-Şüpheli Ölümler' ve Orhun Ertuğrul Bozok ve Selman Kayabaşı'nın 'Muhsin Yazıcıoğlu Suikastı' kitaplarını ele alarak suikastların mahiyeti, suikastlarda hangi yöntemlerin kullanıldığı, bu eylemlerin kimler tarafından ve hangi amaçlarla gerçekleştirildi-

ABD'nin ilk Katolik başkanı 22 Kasım 1963'de öldürüldü.

Suikastlar dünya siyaset tarihinde gerek oluşturduğu travmalar gerekse yol açtığı sonuçlar bakımından önemli bir konum. İktidar belirlenmesinde, ülkeler ve dünya siyasetinin şekillenmesinde önemli bir yöntem olarak başvurulan bu eylemin tarihsel kökenleri ise çok eski dönemlere kadar uzanıyor. Örneğin Roma İmparatorluğu'nun en haşmetli hükümdarlarından olan ve adı hemen hepimizin kulağına bir şekilde çalınmış olan Julius Sezar, M.Ö. 44 yılında suikasta uğradı.

JFK and The Unspeakable: Why He Died and Why It Matters

James W. Douglass

Öncelikle tek başına Kennedy suikastını ele alan Türkçe bir kaynak bulunmadığını belirtelim. Mezkûr konuya dair tek eser de 'Cenk Yüceer tarafından kaleme alınmış olan Ölümünün 50'nci Yılında John F. Kennedy Suikastı.' Çatı Yayınları'ndan çıkmış olan bu kitabın satışı devam etmiyor ne yazık ki. Bu nedenle Kennedy suikastı hakkında, dünyada yayınlanan eserler arasında en çarpıcı olana değiniyoruz.

James Douglass'ın Kennedy suikastını masaya yatırdığı bu etkileyici ve rahatsız edici eseri, Kennedy'nin neden suikasta uğradığını ve hayatî öneme sahip can alıcı bu gerçeğin maskesinin çıkmasının ABD ve dünyanın geleceği için neden önemli olduğunun çetin bir hesaplaşması. Kennedy suikastının 54'üncü yılında Warren Komisyonu'nun, suikastı gerçekleştiren yalnız kurt Lee Oswald kararına inananlar ile suikastın arkasında komplo olduğuna inananlar arasındaki husumet ve tartışmalar hâlâ devam ediyor.

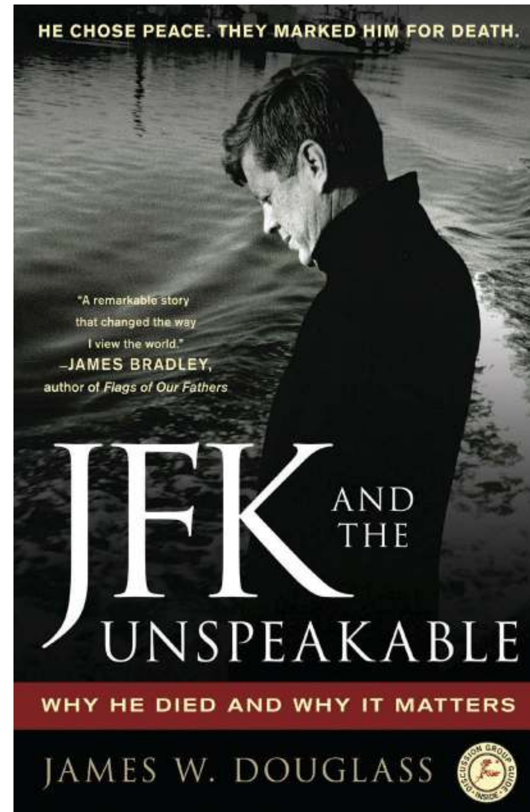
Suikastı ilginç kılan nokta ise her iki görüşe dair de net kanıtların sunulamaması. Komplo teorisyenleri de resmi komisyon da komplo teorisini duymak dahi istemeyenler de ortaya somut deliller koyabilmiş değil.

James Douglass tarafından çok iyi araştırılarak yazılmış bu kitabın, Kennedy suikastı eserleri arasında diğerlerinden daha ciddi olarak nitelendirilmesi; bir görüşü size satmaya veya özellikle Başkan'ı kimin vurduğuna değinmek üzerinden ilerlemiyor olmasıyla alakalı. Daha ziyade suikast hakkında bildiğimiz yüzlerce olguya dayanarak edinilmiş bilgiyi tutarlı bir şekilde bulmaya çalışıyor yazar kitabında.

Eser, suikastı kimin yaptığına değil suikastın neden yapıldığına ve bugün dahi neden önemli olduğu sorusuna yoğunlaşmakta. Yazar, Başkan'ın vurulma nedenini tek bir gerekçeye bağlamak yerine (örneğin Vietnam Savaşı'nı sonlandırmaya çalışması, CIA'in buna kızması gibi) bütünsel bir yaklaşımla Kennedy'nin hayatının son yıllarındaki ana politikalarını ele alıyor. Kennedy'nin Soğuk Savaşı sona erdirmek için uyguladığı diplomatik stratejileri, SSCB lideri Krushev ve diğer komünist liderlerle perde arkasında kurduğu iletişimi; CIA'yı bin parçaya ayırma niyetini dillendirmesini aktarıyor.

Kitapta işlenen bir diğer teori ise başkan yardımcısı Lyndon Johnson'un suikastı örttüğünden dolayı onun da planlamaya karışmış olabileceği ihtimali üzerinden şekilleniyor. Johnson'ın eski CIA şefi Allon Dulles'i suikastı araştırma komisyonuna getirdiği, Dulles'in daha önce Kennedy tarafından görevden alındığı için Kennedy'e karşı duyduğu derin nefretini hareket geçirdiği konuşulmaktaydı. Bu ismin, CIA'nın omurgasını iyi bildiği gerekçesi ile Bobby Kennedy tarafından önerilmiş olduğu ve Bobby Kennedy ile Johnson'un birbirinden pek haz etmiyor oluşu da işin diğer çelişkili noktasıydı. Bununla birlikte Dulles'ın sekiz yıl süren CIA şefliği ardından Kennedy tarafından görevden alındığı gerçeği ortadaydı.

Kitabın, resmi olarak halka sunulanın karşısında, birebir mülakatlar ile oldukça emek verilmiş bir çalışma ile sarsıcı bir sorgulama oluşturduğu su götürmez bir gerçek.

Popüler Eserler ve Filmlerde Kennedy Suikastı ve Halka Sunulanlar

Suikastçının yalnız kurt olduğuna inanan Amerikalı oranı, yüzde 40 olarak biliniyor. Bu kesimin okuması gerektiği belirtilen kitap, Stephen King gibi yazarların, rasyonel herhangi bir insanın bahsedilen teorilerden birinin yüzde 99 olmayacağına inanması gerektiği tespitleri mevcut. Bu tespitlerini ise gerekçelendirmekte zorlandıklarını söylemeliyiz.

Tom Hanks'ın 'Parkland' filminde ise olayların resmi versiyonu halk üzerinde büyük bir etki bırakacak şekilde senaryolaştırılmıştı. Yüksek bütçeli bu filmde Parkland hastanesindeki olaylar anlatılırken, Kennedy'i gören 15 doktorun Başkan'ın boğazında kurşun girişi yarasını görmüş olduklarına dair belgelenmiş ifadeler yer almamakta. Bunun Hanks gibi bir isim tarafından önemsiz görülmüş olması dikkate değer bulunuyor. ABD'nin saklanan gerçeği muhafaza etmesinin neden doğru olacağına dair imkân dâhilinde olan birçok gerekçe var. Örneğin Kennedy'yi Johnson öldürmüş ise bunun halk üzerinde ABD hükümetine dair bırakacağı algının sonuçları neler olurdu? Halk ile gerçeği paylaşmak mı yoksa Johnson hükümetinin imajını korumak mı daha önemliydi?

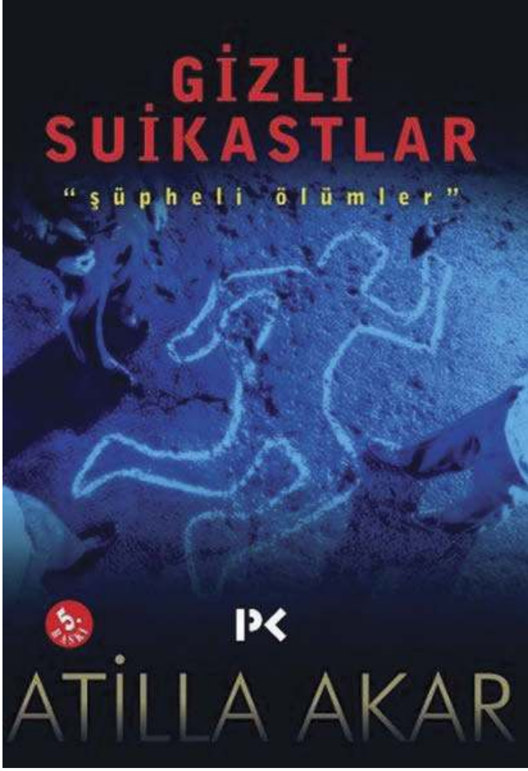
Suikasti, Oswald'ın bizzat kendisinin gerçekleştiğine inanmak için, iki görgü tanığının suikast sabahı Oswald'ı elinde bir çanta ile Texas okul kitap deposuna girerken gördüğüne de inanmamak zorundasınız. Bu iki tanık, çantanın bir silah taşımak için çok küçük olduğunda ısrar etmişlerdi.

Bir diğer tanık olan Julia Ann Murcer isimli kadınsa suikasttan bir saat önce silah taşıyan bir adamın ilerlediğini gördü. Jack Ruby'ye benzediğini söylediği bir adamın o adamı park edilmiş bir kamyonette beklediğini bildiren kadın, Warren Komisyonunca çağrılmadı ve dinlenmedi. Ayrıca Grassy Knoll bölgesinden silah sesleri geldiğini, duman gördüklerini ve barut kokusunu hissettiklerini belirten 51 görgü tanığı da mevcut.

Parkland Hastanesi'ndeki doktorların Kennedy'nin başında geniş bir kurşun çıkış yeri gördükleri de önemli bir nokta olarak belirtilebilir. Otopsi yapan patolojistlerin kurşunun giriş yarasının çıkış yerinden aşağıda yer aldığını ifade etmeleri, Kennedy vurulurken direkt önünde oturan ve mülakatlarda defaatle Kennedy'nin ayrı ayrı kurşunlar ile yaralandığını belirten John Connally'nin ifadesi de görmezden gelindi. **'Fail'** Oswald'ın eline ve yanaklarına uygulanan parafin testinin suikast günü kullanılan silahı ateşlemediğini göstermesi, ifade veren yedi üst düzey FBI yetkilisinin ifade vermelerinin ardından 1977 yılında altı ay içinde ölmeleri de dikkat çeken bir başka husus.

Kitap, aynı zamanda tarih kitabı olarak Küba krizi ve CIA'in desteği ile paramiliter bir grubun başarısız olan Bay of Pigs işgali, Vietnam geriliminin başlangıcı ve Kennedy yönetimine dair önemli bilgiler içeriyor. Yorumcular gerçek her ne ise ABD yönetimini inanılmaz derecede utandıracak bir gerçek olduğu konusunda neredeyse hemfikir.

The Smoking Gun belgeselinde; 'Mortal Error' (Ölümcül Hata) isimli bir kitap yazmış olan Avustralyalı bir dedektifin doğruladığı gibi, son kurşunu bir gizli servis ajanının kaza kurşunu olarak attığı iddiası da aslında gizli servisin rolünü doğrular nitelikte görülebilir.

Gizli Suikastlar, Şüpheli Ölümler
Atilla Akar

Atilla Akar'ın mezkur konuya dair kaleme aldığı bir diğer çalışması ise, Profil Yayınları'ndan çıkan 'Gizli Suikastlar, Şüpheli Ölümler' adıyla yayımlanmış. Akar, bu kitabında; Türkiye siyaset, bilim, medya, bürokrasi ve iş dünyasının önemli isimlerinin ölümlerini masaya yatırmış ve kitabını, görünürde doğal ölüm yahut kaza gibi olaylar sonucunda yaşamını yitirmiş bu isimlerin aslında uğradıkları **"gizli suikastlar"** sonucu aramızdan ayrıldıkları tezi üzerine oturtmuş. Sessiz suikastları ses getirici suikastlardan ayıran belli kriterlerin olduğunu belirten Akar, **"Bu tür suikastları tehdit olan yahut tehdit olması muhtemel kişileri fazla gürültü çıkartmadan ve dikkat çekmeden halletmenin bir yolu"** olarak tanımlıyor ve söz konusu bu ölümlerin nasıl meydana geldiklerinin, hangi amaçları taşıdığının, arkasında hangi güç ve ilişkilerin olabileceğinin izini titiz bir şekilde sürüyor.

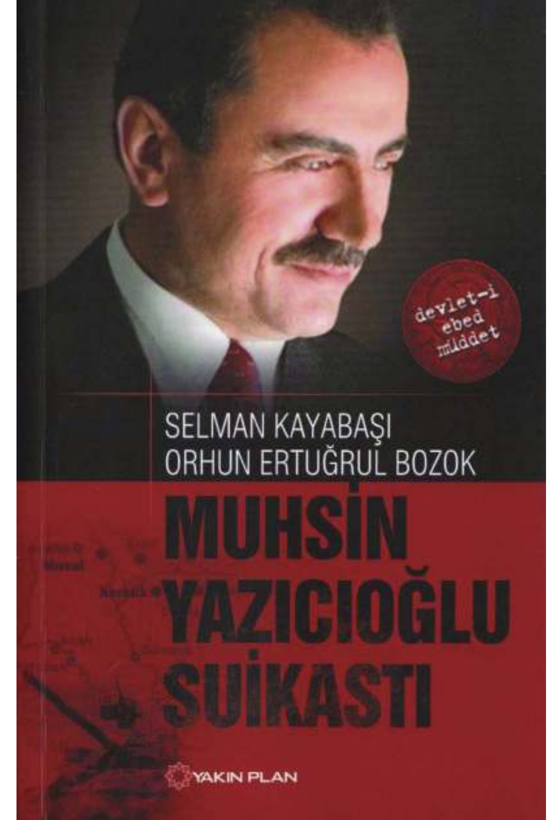
İlk basım tarihi 2009 olan kitap, şu an kadar beş baskı yapmış durumda. Kitabın giriş kısmı olan **"Gizli suikastlar nedir, hangi yöntemlerle yapılır?"** başlıklı bölümde adından da anlaşılacağı üzere gizli suikastın ne olduğuna ve hangi yöntemlerle yapıldığını dair ayrıntılı bir bilgi sunuluyor okuyucuya. Her gizli servisin sırf bu işler için düzenlenmiş özel üniteleri ve yetiştirdiği özel adamları olduğunu belirten Akar, **"mezkur suikastların tabanca, tüfek, bomba gibi klasik yollarla değil daha garantili ama sessiz yöntemlerle"** gerçekleştiğini vurguluyor ve sonrasında ise bu metotların bazılarının ne olduğu açıklıyor. **"Zehirli gıda ve içecekler, kalp krizi geçirtecek ilaçlar, mikrodalga sinyaller, uçak, helikopter ve otomobil sabotajları, radyoaktif yüklemeler, intihar süsü verme, elektromanyetik sabotaj"** kitapta yer alan söz konusu suikast yöntemlerinden sadece birkaçı.

"Bu topraklarda gizli suikast geleneği sanıldığından eskidir" başlığıyla karşımıza çıkan sonraki bölümde ise; Fatih Sultan Mehmet, Cem Sultan ve Sultan Abdülaziz'in şüpheli ölümleri ve Abdülaziz'in ölümünden sorumlu tutulan bazı isimlerin Taif'e sürgüne gönderildikten sonra burada yaşamlarını yitirmeleri yazar tarafından yine **"gizli suikastlar"** perspektifinden ele alınmış.

Kitabın ana gövdesini ise; **"Üzerinde gizli suikast şüphesi olan ölümler ve olaylar"** başlığıyla karşımıza çıkan ve cumhuriyet döneminden günümüze kadar gerçekleşen ölümlerin masaya yatırıldığı bölüm oluşturuyor. Aralarında uzun yıllar Ankara valiliği yapmış olan Nevzat Tandoğan, Enver Paşa'nın kardeşi olan ve Türkiye'nin ilk sivil silah fabrikasını kuran Nuri Killigil, Türkiye'nin 8'inci Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Maliye Bakanı Adnan Kahveci, Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis, sıra dışı vali olarak bilinen Recep Yazıcıoğlu, İskenderpaşa Cemaati'nin lideri Prof. Dr. Mahmut Esat Çoşan, BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu, Milli savaş yazılım projesinde görevli üç Aselsan mühendisi; Hüseyin Başbilen, Ünsem Ünal, Evrim Yançeken, Susurluk kazasını araştıran komisyonda yer alan Milletvekili Bedri İnce Tahtacı ve kazanın raportörü Akman Akyürek gibi önemli isimlerin de bulunduğu 42 örnek olay incelenmiş.

İncelemeye tabi tutulan ölümlerin kronolojik bir sırayla verilmesi ise olayların tarihsel bir derinlik ve devamlılık açısından değerlendirilmesini sağlıyor. Söz konusu isimlerin satır aralarında hayat hikâyelerine yer verilmiş olması da bu kişilerin neden gizli bir suikasta kurban gitmiş olduklarına ayna tutar türden.

Yazar Atilla Akar'ın da **"Sonsöz"** bölümünde belirttiği gibi; **"Gizli olan her şeyde olduğu gibi söz konusu bu ölümler hakkında da mutlak bir sonuca varamayız belki. Açık suikastların aksine bu olaylarda yerden ne boş mermi kovanları toplamanız, ne cesette mermi çekirdekleri bulmanız mümkün değil."** Fakat resmi kayıtlara her ne kadar **"doğal ölüm"** olarak geçse de bazı ölümlerin kamuoyu vicdanında "açık bir suikast" şeklinde yer bulduğu da bir vakıa. İşte 'Gizli Suikastlar, Şüpheli Ölümler' kitabı da söz konusu bu ölümlerin mahiyetine dair bir fikir edinmek açısından önemli bir çalışma olarak karşımızda duruyor.

Muhsin Yazıcıoğlu Suikastı
Selman Kayabaşı
Orhun Ertuğrul Bozok

Yakın Plan yayınlarından çıkan ve ilk baskısı 2013 yılında yapılan 'Muhsin Yazıcıoğlu Sukiastı', Orhun Ertuğrul Bozok'un belgeler ve istihbarat raporlarına dayanarak oluşturduğu ve tarihçi-yazar Selman Kayabaşı'nın cevapladığı sorular ve yaptığı derin analizlerle oluşturulmuş bir söyleşi kitabı. 25 Mart 2009 yılında gerçekleşen bir helikopter kazası sonrası aramızdan ayrılan BBP eski başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümünün esasen bir suikast sonucu gerçekleştiği iddiasını taşıyan kitap, yayımlandığı ilk tarihten bugüne 40'ıncı baskısını yapmış durumda.

Giriş bölümünde kitabın yazılış amacı ise yazar tarafından şu şekilde açıklanmış: **"Bu kitap Muhsin Yazıcıoğlu suikastından yola çıkarak Türkiye'nin son yüzyılına ışık tutmayı amaçlıyor. Özellikle Milli Mücadele yıllarındaki ilişkiler, saflaşmalar, Lozan ve sonrası dönem analiz edilmeye çalışılarak tarihimizin kara kutusunun sırları açıklanmaya çalışılıyor."**

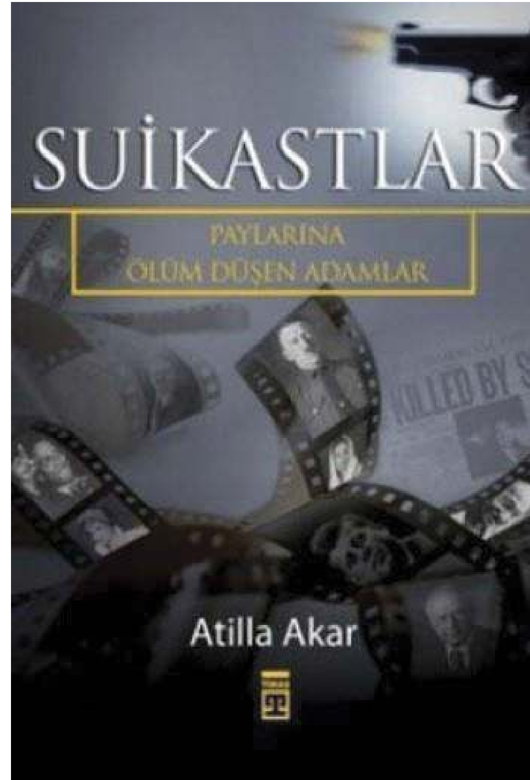
Fazlasıyla kışkırtıcı, merak uyandırıcı

bu cümlelerden sonra ise Selman Kayabaşı ile yapılan ve **"Devlet-i Aliyye'ye Suikast"** başlıklı söyleşi bölümüne geçiliyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde İngiltere, Fransa, Almanya ve ABD'nin imparatorluk üzerinde özellikle Musul'daki petrol kaynakları için giriştikleri mücadelenin ve ülke içerisinde emperyalist güçlerle mücadele eden ve onlara **"işçilik"** yapan birtakım aktörler arasında gerçekleşen **"savaşın"** analizi yapılıyor. Selman Kayabaşı bu bölümde Yazıcıoğlu'nun ölümünün çok derin bir tarihsel hesaplaşmaya dayandığını ısrarla vurguluyor ve Yazıcıoğlu suikastının temel sebebini ise şöyle açıklıyor: **"Suikastlar ya bir şahsa, ya bir makama yahut bir projeye yönelik olarak yapılır. Muhsin Bey, kendisiyle birlikte başka isimlerin de içinde bulunduğu bir proje sebebiyle tasfiye edilmiştir. Kendisi, devletinin tarihi bağlarını koparmamış, vatanının doğal sınırlarını 1912'deki sınırlar olarak kabul eden, 1912'de Balkan Savaşları ile el çektirilen Rumeli topraklarımıza ve sonrasında bizden koparılıp talan edilen Musul'a, Soğuk Savaş bittikten sonra yani 1989'dan itibaren tekrar ayak basmayı hedefleyen projenin sahadaki hizmetçilerinden biriydi. İngiltere'nin Devlet-i Aliyye'nin bütün kalelerini zapt etmesi sebebiyle ses çıkaramayan, dünyadaki egemen siyaset dengesini bozmaya çalışan, günü geldiğinde bağımsızlığı için mücadele edecek olan bu ekip Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte harekete geçti."**

Olayları doğru anlamak ve gerçekleştirilen suikastın esas nedenlerini doğru kavramak için tarihi, çok daha derin ve tersten okumamız gerektiğini ısrarla vurgulayan Kayabaşı, yakın tarihimize dair bildiğimiz gerçekleri ve üretilmiş söylemleri ezber bozan bir şekilde okuyucuya sunma gayretinde. Sultan II. Abdülhamit'in tahttan indirilişinden I. Dünya Savaşı'na, cumhuriyetin ilan edilmesinden Musul'un elden çıkışına, 24 Mayıs 1993 tarihinde Elazığ-Bingöl karayolunda silahsız 33 erin PKK tarafından katledilmesinden 1 Mart Tezkere'sine, 15 Ekim 2007 yılında sınır ötesi operasyon için TBMM'den geçen tezkereden 21 Ekim 2007 yılında yine PKK'nın gerçekleştirdiği Dağlıca baskınına kadar pek çok olay birbiriyle bağlantılı şekilde analiz ediliyor kitapta. Ayrıca gerek Turgut Özal, gerek Adnan Kahveci, gerekse de Eşref Bitlis Paşa'nın şüpheli ölümlerinin de az evvel bahsettiğimiz ve Muhsin Yazıcıoğlu'nun da içinde bulunduğu iddia edilen projenin **"hizmetçileri"** olması sebebiyle gerçekleştiği vurgulanıyor yazar tarafından.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde ise Muhsin Yazıcıoğlu'nun 2008 yılında İngiltere Lordlar Kamarası'nda yaptığı konuşmanın mahiyetine, PKK tarafından gerçekleştirilen Dağlıca saldırısının nedenleri hakkında vermiş olduğu röportaja, yine Dağlıca baskınının istihbarat raporlarında nasıl yer bulduğuna ve Muhsin Yazıcıoğlu'nun 1993 yılında 33 erin şehit edilmesiyle ilgili yaptığı çalışmaların bazı dokümanlarına yer verilmiş.

Yaklaşık 100 yıllık bir tarihsel dönemin önemli olaylarını ve kırılma noktalarını bulabileceğimiz Muhsin Yazıcıoğlu Suikastı kitabının, hem onun ölümü ardındaki sır perdesini aralamak hem de tarihimizde gerçekleşen önemli olaylara farklı bir pencereden bakmak isteyen okurlar için fazlasıyla zihin açıcı önermeler sunan bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

Suikastlar, Paylarına Ölüm Düşen Adamlar

Atilla Akar

Gazeteci yazar Atilla Akar'ın Timaş Yayınları'ndan çıkan 'Suikastlar, Paylarına Ölüm Düşen Adamlar' kitabı, uğradıkları **"açık suikast"**lar sonucunda yaşamını yitirmiş kişileri ele alıyor. Yazar kitabında, dünya siyasetinde etkili olmuş ve öldürülmeleriyle gerek ülkelerindeki gerekse de dünya siyasetindeki tarihsel akışı değiştirmiş 21 kişiyi masaya yatırmış. Kitabın adının alt başlığı her ne kadar **"Paylarına Ölüm Düşen Adamlar"** olsa da incelenen ölümler arasında Prenses Diana, Pakistan Başbakanlığı yapmış olan Benazir Butto ve İsveç Dışişleri Bakanı Anna Lindh gibi kadın isimlere de rastlamak mümkün. İncelenen suikastlar arasında ölümle sonuçlanmayan fakat suikast girişiminin dahi ciddi sonuçlar doğurduğu misaller söz konusu. Adolf Hitler, Winston Churcill, Franklin Roosevelt ve Joseph Stalin'i bu kategoriye dair örneklerden sayabiliriz. Bunların haricinde Jean Paul Marat, Abraham Lincoln, Franz Ferdinand, Leon Troçki,Mahatma Gandi, John. F. Kennedy, Malcom-X, Şeyh Ahmet Yasin, İzak Rabin gibi önemli isimlere de rastlamak mümkün kitapta.

İlk baskısı 2004 yılında yapılmış olan kitap, yazar tarafından 1963 yılında uğradığı suikast sonucu yaşamını yitiren John F. Kennedy'e ithaf edilmiş. Kitabın ilk sayfasında Atilla Akar'ın mezkur konuya dair şöyle bir notu var: **"Bu kitap, ABD'nin 35'inci başkanı John. F. Kennedy'nin anısına ithaf edilmiştir. O günden bugüne bakıyorum da, dünyayı birbirine katan güçlerle Kennedy'i öldüren güçlerin bir ve aynı olduğunu görüyorum..."** Akar'ın bu ithafında vurguladığı nokta kitabın nasıl perspektifle ele alındığını da gösterir türden aslında. Zira yazar gerek, giriş gerekse de ele aldığı suikastların nedenlerini ve sonuçlarını irdelediği bölümlerinde, her suikastin arkasında bir **"üst irade"** olduğunu, bu eylemlerin **"kişisel husumet"** veya **"çılgın katil"** teorileriyle izah edilemeyeceğini ısrarla vurguluyor ve suikastların planlanmasının, uygulanmasının sadece arkalarındaki **"derin örgütlenme"** ve amaçların çözülerek anlaşılabileceğini belirtiyor.

Ele alınan suikastlar, 19'uncu yüzyıldan günümüze kadar gerçekleşmiş olan belirli örneklerle sınırlı tutulmuş. Amerika, Avrupa, Ortadoğu ve Asya gibi dünyanın çeşitli bölgelerinde gerçekleşen suikastların değerlendirildiği kitapta olaylar, kronojik bir sıraya bağlı kalınarak sıralanmış. Kitabın bu şekilde oluşturulmuş olmasının, dünya siyasi tarihinin önemli meselelerine dair bir fikir oluşmasında kolaylık sağladığını söyleyebiliriz. Zira Akar, kitabını kaleme alırken sadece suikastları değil, ölümlerini ele aldığı isimlerin yaşadığı dönemdeki siyasi atmosfere ve bu kişilerin hayat hikayelerine de fazlasıyla yer vermiş .

Toplumların en ilkel dönemlerinden beri kullanılan ve iktidar mücadelelerin vazgeçilmez metodlarından biri olan suikastlere dair bilgi edinmek isteyenler için Atilla Akar'ın 'Suikastlar, Paylarına Ölüm Düşen Adamlar' kitabı oldukça faydalı bir çalışma olarak okuyucularını bekliyor.

DENİZ ERSOY

Nereden Nereye

KIRILMA ÖNCESİ SORULAR 2009-2010

2009-2011 yılları Arası TRT'de yayınlanan **"Medya Müfettişi"** programı söyleşileri kitap oldu. Darbe teşebbüslerinin yargı süreçlerine dair tartışmalar, Kürt açılımı, tutuklu yargılanan gazeteciler, 90'larda yaşanan terör olayları ve kontrgerillanın rolü...

Yabancı yayınlarda bir dönem artan **'eksen kayması'** söylemi, yargı vesayeti, şeffaf olmayan odaklar, Anayasa değişiklikleri...

Konuklar tarafından yapılan yorumların güncel boyuttaki anlamı ile kaleme alınan **Nereden Nereye - Kırılma Öncesi Sorular** okuyucusuyla buluştu.

Karaçam, kitabında; **"Yandaş medya kavramı ile bazı yayın organları ve gazetecilerin yaftalandığı dönemde, kim ne dedi? Hangi isimler bakış açılarını nasıl değiştirdi? Gazetecilik kaç farklı seviyenin işi? Değişmek ayıp mı? Değişim samimi mi? Ülkenin kurumlarında hangi egemen güçler nasıl pozisyon sahibi oldu, sadece asker ve hükümet gerilimi sanılan konularda perde arkasına işaret eden hangi sancıları yaşadık?"** sorularına cevaplar sunarak, son on yılı anlatıyor. Ve okurun hafızasını tazeliyor.

Neden, Nereden Nereye-Kırılma Öncesi Sorular?

Ülkemiz her şeyin ters döndüğü, birbirine düşman tarafların dostların düşman hale geldiği, ulusal çıkarların ekseninin ve dayandığı yerin değiştiği zor dönemler atlattı. Bu noktada savunulan bazı uygulamaların yanlış olduğu anlaşıldı, devlet içinde farklı odakların birbiri ile iletişimi konum değiştirdi. Türkiye'yi bu durumlara mecbur bırakan konjonktür sadece Ak Parti iktidarı dönemlerinde değil, Sayın Başbakan'ın da belirttiği gibi 90'ların sonunda kurulan dünya düzeninde gizli. Bunun son kırılmaları, Türkiye'de İslâmcı olarak tanımlanan bir iktidar ile cemaat olarak bilinen yapıların; ulusal çıkar tayini ve milli kalma bağlamında anlaşamaması üzerine yaşandı.

Türkiye'nin fonksiyonel bir müttefik olarak söz dinleyen olarak var olduğu noktadan, düşe kalka büyümeyi seçtiği, kendi unsurları ile bölgeyi dizaynda karar verici olmaya çalıştığı dönemleri gördük. Kitaptaki sorular bu kırılmanın netleşmesinin öncesinde sorulmuş sorulardır. Ve o kırılmayı öngören sorulardır. Bu anlamda içeride ve dışarıda kırılmalar yaşandı. Bu nedenle Nereden Nereye – Kırılma Öncesi Sorular.

Bu konular 2009-2010 yıllarında programında işlendi. O programlarda ne konuşmuştunuz konuklarınla, ne oldu?

O yıllarda, tıpkı 2003'te Ak Parti iktidara geldiğinde olduğu gibi 'darbe olur mu' diye konuştuk. Ergenekon davaları ile darbe planlarının gerçekliğini ve bu yargılamalarda hedefin ne kadar darbe planlayıcılar olduğunu konuştuk. Darbe olmadı ama girişimi oldu 2016 Temmuz'da. Yargıda yaşanılan kamplaşmayı konuştuk. 17-25 Aralık'ta yargı darbesinin varacağı son noktayı ve kolluk operasyonu ile ülkenin uluslararası alanda düşürüldüğü durumu yaşadık. Adaletsiz, şeffaf olmayan yapılara arka çıkılması iddialarını konuştuk, o yapılar deşifre oldu. O yapıların kollanmasının nedenlerini, Cumhuriyetin kuruluşu ve Türkiye'nin milliyetçi bir devlet olarak konumlandırılışı ile Kürt meselesini konuştuk, açılımları konuştuk. Irak'ı konuştuk. 50 yıl daha anlaşılmaz, dedik. Hala Irak üzerinden hareketlilik sürüyor.

Öngörülerinde haklı çıktılar mı? Bugün nerede duruyorlar?

Öngörülerini ısrarla savunanlar var. Örneğin Kuzey Irak konusu. Türkiye bölgede ancak Kuzey'deki yapı üzerinden etkin olabilir bu kartı iyi kullansın diyen Cengiz Çandar dönmedi. Bugün ekranlarda yok. Söylemini siyasete evriltmedi. O gün de açılım dedi bugün de aynı noktada. Etnik siyaset ile bölge sorunu çözülmez, diyerek dönüşüm geçiren milliyetçiler de Erdoğan hükümetine desteğini sürdürüyor.

Ermenistan sorunu çözülmeli diyen vardı, bugün Karabağ için dahi Rusya aracılığında çözüm gündemde. Yargı vesayeti olduğunu, hukuk felsefesinin oturmadığını söyleyenlerde haklı çıktı. Bunun dışında 'kadın doktorlar erkek hastaya bakmaz yakında' diyenler haklı çıkmadı. 'Her yer medrese olur' diyenler haksız çıktı. Bununla birlikte İmam Hatip Liseleri'nin artması, düz liselerin İmam Hatip binası yapılması gibi şeyler yaşandı.

28 Şubat'ta İmam Hatip Binaları düz lise yapılmıştı. Buna karşıydık. Bugün o okullar yeniden dönüşmekte. Bu anlaşılabilir. Fakat 28 Şubat dönemi hâkim zihniyetin yaptığı hataya düşülmemeli. Yoksa bu durum, **'medrese'** savında bulunan konukları haklı çıkarabilecek bir algı oluşturuyor örneğin.

Kitabının arka kapak yazısında Türkiye'nin sınavları arasında adalet ve yargı konusuna değiniyorsun. İçeriğe baktığımızda 10 yıllardır Türkiye'de bir yargı vesayeti atfı yapıldığını görüyoruz. Bu konularda en çarpıcı tespiti hangi konuğun ne şekilde yapmıştı?

Yargı sistemi sorunlu olunca adalet de

Türkiye'nin fonksiyonel bir müttefik olarak söz dinleyen olarak var olduğu noktadan, düşe kalka büyümeyi seçtiği, kendi unsurları ile bölgeyi dizaynda karar verici olmaya çalıştığı dönemleri gördük. Kitaptaki sorular bu kırılmanın netleşmesinin öncesinde sorulmuş sorulardır. Ve o kırılmayı öngören sorulardır.

sorunlu oluyor. İdari yargı sorunları, bürokrasinin yargıda korunması, yargıçların ideolojik bakışı ve aidiyetleri, güç ile olan ilişkileri sorunludur. İdealistler azdır ya da en azından yüksek yargıda az. Ayrıca Anayasa Mahkemesi hep siyasi olmuştur. Yargıçlarla ilgili Alper Görmüş ve Umur Talu önemli tespitler yaptı. Eski Adalet Bakanı'nın da HSYK üyeleri seçim sistemine dair önemli açıklamaları var.

Irak'ta yaşananları, 7 yıl önce Kürt açılımı öğesini de değerlendirerek, konuklarınla sık sık konuşmuş, tartışmışsın. O günkü öngörüler nereye vardı?

Irak'ın bölünüp bölünmeyeceği konuşuluyordu. Barzani yönetimi ile ilişkilerimiz iyiydi. Böyle giderse iyi olur diyenler haklı çıkacak mı şu an bilmiyoruz. Hala o durum net değil. Cevap için erken. Ancak o günler okunmalı.

2009-2010 yılında 'darbe olur mu?' konusunu Ergenekon davaları kapsamında ele aldığınızda, bu davaların yürütülmesinde etkin kadroların yakın olduğu belirtilen bir cenahın, TSK içindeki kolunun darbe girişimini gördük. O dönemki darbe tehditleri tamamen gerçek dışı mıydı? 15 Temmuz'u yapan zihniyet o günlerde neredeydi?

Gerçek dışı değildi. Rus yanlısı TSK mensupları ile ABD yanlısı cemaate yakın unsurlar; darbe davaları ve yargı üzerinden savaştı. 15 Temmuz'u yapan zihniyet, bir taraftan o dönem Rusya'ya yakın diye bilinen Kemalist olduklarını iddia ettikleri askerler ile darbe davaları üzerinden hesaplaşırken diğer taraftan da Atatürkçü olup vatansever askerleri de aynı kategoride etkisizleştirerek itibar suikastına girdiler. Ancak bazı darbe planlanları da mevcuttu diye düşünüyorum.

Bir kitap çalışman daha var. O neyi anlatıyor ve ne zaman okuyabileceğiz?

O kitap 28 Şubat'ı anlatıyor. Türkiye'nin eğitimi siyasi kullanması, tek tip yetiştirme eğilimleri gibi konuların, İmama Hatip Lisesi Mezunu bir nesle ki meslek lisesi çıkışlı öğrencilere de, neler yaptığını anlatıyor. Bununla birlikte İmam Hatip Liseleri'ni tercih eden 28 Şubat dönemi mezunu öğrencilerin aile köklerini, bu tercihlerin ardındaki hikâyeleri, ailelerin siyasi duruşunu anlatıyor. Tabii 20 yılda hayatların nereye evrildiğini, nasıl tercihlere zorlandıklarını anlatıyor. Bugün Türkiye'de hâkim siyasetin o dönem üzerinden nasıl şekillendiğini anlamak istemeyen ve hala 'bunları keseceksin' diyenlere çok şey anlatıyor. Bu deneyimi yaşayan öğrenciler bugünün siyasetine nasıl bakıyor? Soğukkanlılıklarını, adalet duygularını korudular mı, korkularını aştılar mı, minnet duyguları, duygu dünyalarını anlatıyor.

Tv moderatörlüğünün ardından şimdi dergi genel yayın yönetmenliği yapıyorsun. Hangisi daha iyi hissettirdi?

Birbirini besleyen işler. Kitaplar çok özel bir alan. Görüntü ve ses yok. Metin var.

Tekrar televizyona dönüş olur mu? Şu ana kadar hep dergin için kitap tanıtımları yaptın. Şimdi senin kitabın, hazırladığın dergide tanıtılıyor. Ne hissettin?

Mecranın yazılı veya görsel olması fark etmez. Farklı fikirleri aktarmaya imkân veren, soru soran gazetecilik önemli. Kitabı hazırlarken bir süre önce yaptığımız gazeteciliğin, o dönem hangi kuşları niye ürküttüğünü daha iyi anladım... Kitabımla ilgili röportaja cevap ise vermek keyifli. Kitap aslında uzun bir süre önce hazırdı. Basılması şimdi nasip oldu.

Çok sayıda kitap dergisi var. Kitabın Ortası'nı diğerlerinden ayıran nedir? İçeriği, farkı? Satılmayan ama kurumlarda çıkarılan diğer dergilerin arasından sıyrılmak kolay mı? Neden?

Satışa çıkmadan ve o rekabette yer almadan kolay mı bilemem. Şu an dergimiz ücretsiz. Amacı kitap okunurluğunu teşvik etmek. her yayıncı kendi tarzına göre farklı bir içerik sunar. Benimki de ben ve çalıştığım ekibin, genel zenginliğe bir katkısı. Her bir yayın ayrı bir zenginlik zaten.

Söylem

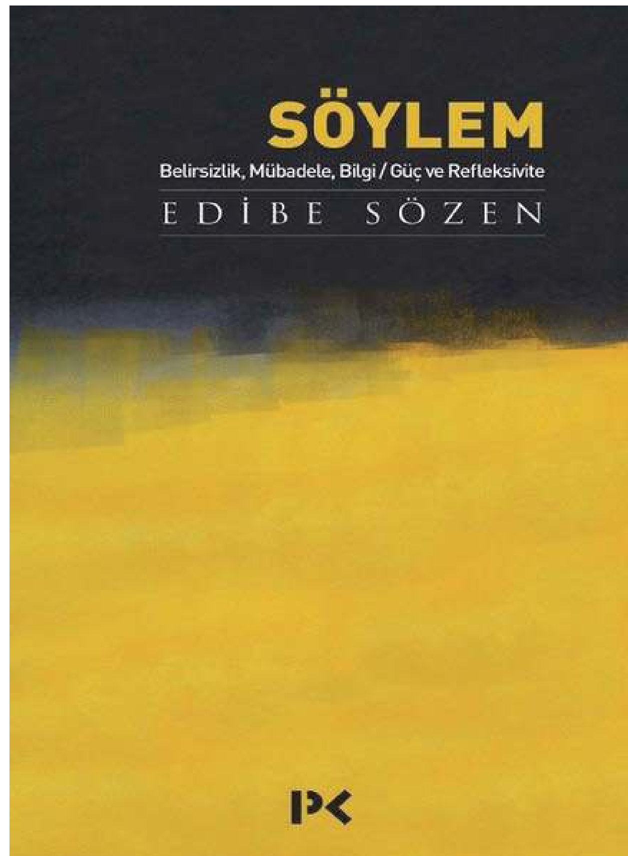
Edibe Sözen

Dilin varoluşumuzdaki önemini ve "Söylem"i yirminci yüzyıl keşfettik; Yüzyılımız bir söylem ya da söylemler yüzyılı. Yüzyılımızın söylemi keşfinden sonra, sosyal bilimlerde ve hatta belki de doğa bilimlerinde bel bağlayabileceğimiz nihai varoluş tarzları yok artık; artık madde, gerçeklik, ideler dünyası, hayatın katı olguları, deney ve gözlem, akıl yok. Elinizdeki kitapta, Edibe Sözen "Söylem" kavramını ve söyleme ilişkin görüşleri, sosyal bilimler metodolojisiyle bağlantıları içinde tartışıyor.

Söylem yapılarını, söz ve yazı olarak da ele alan eserde, sosyo kültürel değişmelerin, demokratikleşme, metalaşma ve teknolojikleşme üzerinden söylem ile ilişkisine de değinilmekte. Söylem- fiil ilişkisine değinen yazar, sessizlik ve sükûtun da bir söylem sayılacağını hatırlatıyor.

Çalışmasında etnosentrik söyleme Edward Said'in **"Şarkiyatçılık"** eseri üzerinden örnekler veren Sözen, Said'in Oryantalist tarihçi ve şairlerce yaratılan doğu imajında, etnosentrik bir söylemin var olduğunu öne sürdüğünü belirtir:

''Said, doğu-batı karşıtlığını reddederken, **'Freud'un Doğusu, Darwin'**in Doğusu, ırkçı doğu gibi doğuların kabul edilebileceğini hatta bunların var olduğunu ve fakat hiçbir zaman **"Saf Doğu"** diye bir şey olmadığını belirtir ve bu doğrultuda **"Mutlak Metin"** anlayışını eleştirir. Etnosentrik oryantalist söylemin nesnesi **'öteki'** olarak tanımlanan **"Doğu"**dur.''

Gündelik hayatta da görüldüğü gibi dil mübadele edilen, anlamlandırılan, ve en önemlisi de ister bilimsel ister harcıalem olsun farklı gerçeklilere işaret eden hiyerarşik yapılanmalardır. Hiyerarşik bu yapılanmalar farklı bilgilerin üretilmesine cevaz verir. Söylem yeni keşfedilmiş bir kavram değil aksine geçen yüzyıldaki düşünürleri keşfetti. Bu söylem keşfedildikten sonra bilimlerde ve doğa bilimlerde nihai varoluş tarzları yok artık. Aslında söylemler dışında hiçbir şeyimiz yok. Bu kitapta da Batı'da ortaya konulan söylemleri ile ilgili düşünceleri bir kez daha değerli toplu bir şekilde okuyuculara takdimini yapıyor. İnsan ve toplum incelemelerine katkıda bulunabilecek bir çalışma olduğu şüphesiz.

Eser, söylem analizinde dikkate alınacak parametreler ve referansları ele alış şekli ile iletişime dair derin kodlara işaret etmekte. Haber metinlerine dair küçük anlam oynamaları, haber metin analizi ve anlam değerlendirmesi gibi konularda da temel kuralların altını çiziyor.

"Söylemin keşfinden sonra, artık evrensel gerçeklik yoktur; gerçeklikler vardır. Gerçeklik söylemle ve söylem içinde inşa edilen şeydir. Her söylem bir gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla artık söylemlere tekabül eden gerçeklikler söz konusudur. Eylem ve etkileşimlerimizi belirleyen, içinde bulunduğumuz dünyevî hayatı anlamlı ya da anlaşılır kılan, dille ve dilde inşa edilen sosyal gerçekliklerdir.''

TRT WORLD FORUM

Belirsizlik Çağında Değişime İlham Olmak

TRT World'ün bu yıl ilk kez düzenlediği "Uluslararası Trt World Forum" bir çok ülkeden alanında uzman akademisyen, siyasetçi, gazeteci, sivil toplum ve düşünce kuruluşlardan olmak üzere yaklaşık 400 profesyoneli 18-19 Ekim'de İstanbul'da bir araya getirdi. İlk oturumda yenidünya düzeninde eski oyuncular ile yeni oyuncuların durumu tartışıldı. Güvenlik savunma harcamalarının giderek arttığı dünyada terörle mücadele aktivitelerinin maliyetlerinin, terör eyleminin ucuz maliyeti karşısında kaybettiği de vurgulandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve TRT World Genel Yayın Yönetmeni Fatih Er.

TRT World'ün; güncel, kültürel, politik, ekonomik ve sosyal çıkmazlara çözümler aramak amacıyla düzenlendiği forumda yabancı düşmanlığı, İslâm fobi, insani krizlerde sorumlu yayıncılık gibi başlıklar ele alındı. İki gün süren forumun kapanış konuşmasını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan gerçekleştirdi.

Açılışına Başbakan Binali Yıldırım'ın katıldığı Forum'un ilk yıl teması, **"Belirsizlik Çağında Değişime İlham Olmak"**. TRT World Forum'un konuşmacıları arasında; referandum krizi yaşayan İspanya'nın eski Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero, Malcolm X'in kızı aktivist Ilyasah Shabazz, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Güney Afrika Kalkınma Bakanı Bathabile Olive Dlamini, TRT Genel Müdürü İbrahim Eren ve RUSI Genel Direktörü Karin von Hippel de yer alıyor.

"Büyük ülkeler küresel adaleti sağlayamadı"

Panelin açılış konuşmasını yapan Başbakan Binali Yıldırım önemli açıklamalarda bulundu. Küresel teröre bir kez daha dikkat çeken Başbakan Binali Yıldırım, **"Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 5 biraderi var. Bu 5 birader birilerinden taraf oluyor. Dolayısıyla sorunlar çözülmüyor, sorunların torunlara havalesi devam ediyor. Böyle bir yere varamayız."** dedi. Ayrıca dünyada artan mülteci sayısına da değinen Başbakan Yıldırım, **"Değişen iletişim imkânlarında dünya şartlarında 55 milyona ulaşmış mülteci nüfusunu görmezden gelemeyiz. Kapılarımızı, sınırları yüksek duvarlarla örerek bu sorundan kurtulamayız. Bu sorunu kapsamlı bir şekilde ele almak ve küresel bir çözüm bulmak zorundayız. Bunun yolu**

da haksızlıkları, iç savaşları ortadan kaldırarak bölgesel kalkınma farklarını yok etmeye yönelik adımlar atılması gerekiyor. Dolayısıyla Türkiye bu ilhamla, bu değişim ilhamını bütün dünyaya anlatıyor." ifadesini kullandı.

"Gerçeği yansıtan bir ayna"

Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ da "**TRT World kanalının gerçeği yansıtan bir ayna olduğunu ve insan odaklı bir yayın yaptığını belirterek 'Dünyanın dört bir yanında, egemen güçlerin tehdidi, baskısı nedeniyle yaşanan hadiseleri, gerçeklikleri olduğu gibi yansıtmaktan çekinen veya yansıtamayan bir medya yapısıyla da karşı karşıyayız. Bununla beraber, bütün olumsuzluklara rağmen, gerçeği olduğu gibi dünyaya haykıran ve yansıtan medya kuruluşları da elbette ki var. TRT World merkezine insanı, vicdanı, gerçeği alan ve insan onurunu her şeyin üzerinde tutan bir yaklaşımın egemen olduğu bir yayın kuruluşudur.**'" dedi.

"Görülmeyenleri göstereceğiz"

TRT Genel Müdürü İbrahim Eren ise haberciliğin dünyada yaşanan güven bunalımından negatif etkilendiğini belirtti. Ayrıca TRT World'deki en önemli motivasyonumuz görülmeyenleri görecek, mikrofon uzatılmayanlara ses olacak bir vizyon oluşturmaktı. Bu yüzden TRT World'de gerçeğe ulaşmaktan korkmayan gazetecilerle yola çıktık. 51 ülkeden her biri tutkulu, cesur, vizyoner güçlü bir kadro ile küresel rekabete talip olduğu, vurgusunu yaptı.

Dünyada Yeni Güç Dağılımı Tartışıldı

Önemli yerli ve yabancı panelistlerin katıldığı oturumlarda, olası yeni oyuncunun veya yeni güç sahibinin şimdiki güç sahibinden farklı ne yapacağı sorgulandı. Sadece güç el değiştirip sistem aynı mı kalacak yoksa gerçek bir değişimin kaçınılmaz olduğu idrak ediliyor mu? NATO ve Batılı ülkelerin yaklaşımları, Türkiye'nin NATO içerisindeki yeri ve tercihleri de masaya yatırıldı. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Danışmanı Gülnur Aybet, Batı'nın artık değişen bölgeyi, Türkiye'yi ve dünyayı doğru okumadığının altını çizdi.

Çin'in demokrasisinin ve tek parti sistemi de moderatörü Craig Copetas tarafından üzerine gidilen bir konu oldu. 90 milyon kişinin komünist parti üyesi olduğuna dikkat çekilirken, panelist Pan Wei bu rakamın Avrupa'daki en iyi demokrasiden fazla bir rakama tekabül ettiğini ifade etti.

Değişim, kendi pozisyonlarını tehdit edecek aktörlerce desteklenir mi?

Değişim olarak dile getirilen en önemli nokta; çok sesli, farklı ulusların da karar mekanizmasında yer aldığı bir düzlemde, karşısındaki tüm aktörleri ikna edecek bir metotla '**birlikte**' bir düzen oluşturmak.

Kingsley Makhubela'nın Güney Afrika modelinden örnekler verdiği panelde zengin ve fakir arasındaki uçurumun artmasının yeni güç dağılımını zorunlu kıldığının üzerinde durdu. Gelişmekte olan ülkelere yatırım yapan Çin'in, yatırım yaptığı ülkelere giren güçlerce tüm emeğinin yok olduğunun altı çizilirken, ABD Başkanı Trump'ın artık ABD'yi dünyanın hamisi pozisyonunda taşımak istemediği vurgulandı. '**Bu sonuç bu eğilimin sandığa yansıması mı**' sorusu ve Başkan'ın bu yaklaşımının ne kadar etkin olabileceği de tartışıldı. ABD'nin hala en büyük askeri ve ekonomik güç olduğu vurgulanırken, olası bir güç boşluğu durumunda Batı'nın bir numaralı endişesi olan kaos ve karanlık korkusu tartışıldı.

Askeri bütçeler, Dijital etkileyici Rol Modellerin halk üzerindeki etkileri gibi çeşitli oturumlarda da konuların uzmanları görüşlerini dile getirdi. Forumun resmi havayolu sponsorluğunu Türk Hava Yolları, eğitim sponsorluğunu İbn Haldun Üniversitesi, global iletişim ortaklığını Anadolu Ajansı ve medya sponsorluğunu Reuters Haber Ajansı üstleniyor.

SELAHATTİN YUSUF

"İnsan Geçmişine 'Artık Öyle Olmayarak' Söz Geçirebilir"

Selahattin Yusuf'un 'Masumiyetin Son Günleri' kitabı taze çıkan bir roman. Sorularımızı cevaplayan yazar önceki kitabından farklı bir roman dili benimsemiş. Kendisi ile roman karakteri Masum üzerinden masumiyeti, hayat sınavını, cinayeti, cezayı, kefareti konuştuk. 'Masumiyetin Son Günleri' bir içsel çalkantı kitabı.

Neden "Masumiyetin Son Günleri"?

Her insanın bir masumiyet çağı vardır. Başkarakterim olan Masum'un da vardı. İlk gençliği. Üniversite yılları. İdealist yılları. Sonra hayat değişiyor. Genellikle insanların kafalarındaki **"ahlak"** kronolojisi böyle işler. Ama öte yandan bunun bir imkânsızlık da olduğunu bilmeliyiz. Üniversite yılları aynı zamanda hayattan uzak bir yoksunluk evreni olduğu için de -mecburen- böyledir. Yani yüceltilecek bir yanı yok çok fazla. Peki, sonuç değişir mi? Hayır. O yıllar, sağcısı, solcusu, dindarıyla herkes için **'hayattan önceki'** son masumiyet günleridir. Hayat çünkü hemen sonra o masumiyete saldıracaktır. Hayatla sınanmamış tuzu kuru masumiyet, hayatın denizine girer girmez su almaya başlayacaktır. Masumiyet işte o zaman hayatta kalırsa gerçekten masumiyet olacaktır. Bizim Masum'un hayatı bu bakımdan pek parlak sayılmaz, biliyorsunuz.

Cinayetlerin ardından bir insan masum olabilir mi? Ceza yatılınca biten bir şey midir?

Töre cinayetleri hep farklı bir açıdan ilgimi çeker benim: Katilin yası. O ne olacak? Onun tarafına bakmaz kimse. Konvansiyonel ilgimiz ve yasımız genellikle -elbette haklı olarak- maktulün ve onun yakınları üzerindedir. Burada bir adım daha ileri gidecek olan edebiyattır. Edebiyat böyle durumlarda kafasına kamera takılmış bir mayın eşeğidir. Onu da sürmezsek oraya, zihnimizin bir bölgesi hep tekinsiz ve ürkütücü bir yer olarak kalacak. Nihayet insanın macerasını anlamaya talibiz. İnsanın başına ne gelirse gelsin, onu kaydetmek ve kendi şahsi sanat dilimize tercüme etmeliyiz. Bunları söyledikten sonra eklemeliyim; elbette her cinayetten bir şey kalır. Ceza onun üstünü kapatan bir yasal bandaj sadece. Bandaj onu sıradaki yasaya ve etraftaki kalabalığa karşı koruyacaktır. Kanamayı içeriye alacaktır yalnız. Ondan kurtuluş olamaz. Tek kurtuluş ruhsal yolculuk ile olabilir. Yani asıl kefaret insanın içinde olmalıdır. İçeride ödenmelidir hesap. Dostoyevski, Nikolay Berdyayev'in yorumuna göre bu aralıktan girerek varoluşçuluğun kapısını açtı insanlığa. Yani modern insana tehlikeli, çok katmanlı bir kurtuluş imkânı sundu.

Temiz kalmak ve hayatının ona kadarki 'kirli' kısmından böylece intikam almak...

Evet, Servet'in başka kurtuluş yolu yok. Başka bir manevi çıkış kapısı yok. Ama başka çaresi olmadığı için daha az mı değerli bu? Hayır. Bana kalırsa insan geçmişine sözünü ancak böyle geçirebilir. Artık öyle olmayarak. Artık öyle olmayarak değil; artık kesinlikle öyle olmamaya niyet ederek ve yola koyularak. Temiz bir intikamdır bu.

Neyin hikâyesi Masumiyetin son günleri? Psikolojik bir roman mı?

Biraz Türkiye'nin yakın tarih hikâyesiyle birlikte düşündüm her şeyi. Bu defa **"Sol"** perspektiften bakmaya çalıştım. Tam tersinden bakmaya da niyetliyim kısmet olursa. Şunu hemen söylemem lazım ama sahici olan, dışarıdan hiç bir katkı almamış gerçeklik dediğimiz şey yalnızca insanın macerasındadır; ideolojilerde, sosyolojide veya siyasal olanda değil. Türkiye'de herhangi bir gerçeğin son değerine, ancak siyasal alana çıktığında -ve belki de sadece o sayede- varabiliyor olması benim açımdan bir skandaldır. Bu durum, bizim okuyup yazan bir toplum olmadığımızın en büyük kanıtıdır. Neyse. Dolayısıyla ben de kitabımda ideolojiyi, zemini en nispeten daha sağlam olan unsurun -insanın ruhsal çalkantılarının- üzerine koydum. Kişisel hikâyem de buna yardım etti aslında. Ben Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra siyaset bilimi yüksek lisansı yapmaya çalıştım. Ama bütün bu süreç boyunca, aslında fakültedeki ilk günlerimden itibaren, yerimin edebiyat, düşünce ve şiir olduğunu fark edip ona göre bir alternatif müfredat edindim kendime. Benim hikâyemi sanırım okulda çıkardığımız dergideki ilkyazımın başlığı ele verecektir: **"Hayatın Alacakaranlık Anlamı Üzerine"** diye bir yazıydı. Hesapta Alman romantikleriyle itiş kakış içindeydim o zamanlar. Daha yirmi yaşımdaydım.

İnsanlar bu kitabı niye okusun? Okutmak amaçlı bir gerekçe verin anlamında değil. Şunun için okusunlar dediğiniz bir nokta var mı?

Niçin okumaları gerektiğini iyi ki bilmiyorum. Bilebilseydim, o zaman farklı bir meslek alanında ve o alanın kelimeleriyle konuşuyor olurduk sanırım.

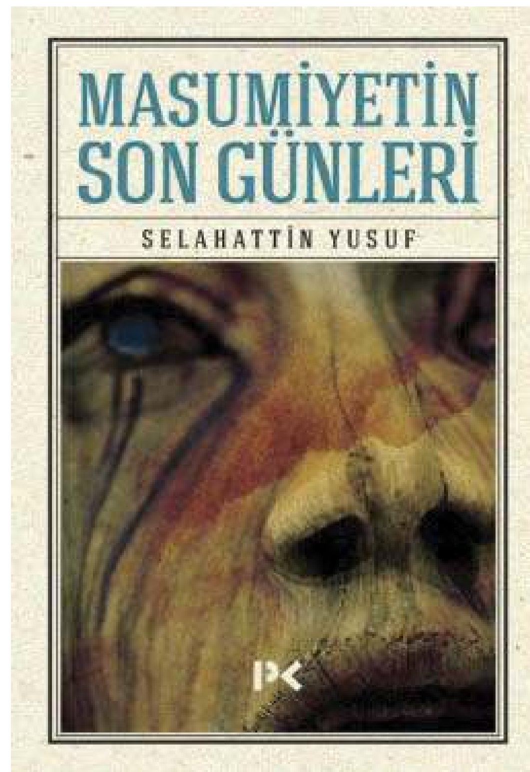
Davul Dengi Dengine Çalar, İnsan Değil

Kadın erkek ilişkilerinde sosyal sınıflar ve roller statüler karakterlerin hayatlarında önemli bir yer teşkil ediyor mu? Yoksa başka bir şey mi omurgası? Davul bile dengi dengine mi çalar?

Sondan başlamak istiyorum. Dengi dengine çalan gerçekten de davuldur, insan değil. İnsan, kemiklerinin üzerine gerilmiş ölü deriye, ölü olmasa bile ölecek deriye, hayatın tokmağı vurduğunda çalan bir nesne olmamalıdır. Bu sanırım günümüzün bütün ilişkileri için geçerli bir durum. İnsan, dengi olmayanlarla ilişkilerindeki fedakârlığında, titiz cefasında, gönül genişliğinde, diğerkâmlığında... Hâsılı bütün bunlar için sarf ettiği çabada vardır. Ancak o çabanın içindeyken insandır. Ama bu kadim hikâyeyi gözümüzden gönlümüzden her gün el çabukluğuyla kaçırmakta olan bir hayat düzenimiz var. Piyasa var. Mal mülk var. Dünyayı sevmek ve ona dalgınlıkla alışmak var. Handan'ın eski devrimci hafızasını çarpıtan ve her şeyi alt üst eden şey, her gün önümüzde duran büyük sınavımız aslında. Hepimizin.

Her zaman komplikasyon mu olur?

Evet. Ama komplikasyona yoğunlaşmamak da lazım. Burada dikkatimizin yerini değiştirmeyi öneriyorum: Eskiler, yani belli bir anane içinde yaşayan insanlar, bu komplikasyonları olgunlaşmanın ve hatta sadece yaşamanın birer bahanesi sayarlardı. Çünkü kusur ne kadar büyük olursa olsun, ondan daha büyük bir yaşama sevinçleri vardı. Her kusuru ihata edecek bir geniş muhabbet içinde yaşıyorlardı. Geniş aile, geniş mahalle. Bunlar

yok artık. Herkes kendini parmaklıkların arkasına kilitlemiş, kendine yetecek kadar kusursuzluğu bakınıyor. Hepimiz. Peki, elimizde bir ölçek kaşığı kusursuzluk var diyelim; onu samimiyetle paylaşacağımız, göstereceğimiz kim var? Biz büyük hikâyemizi yitirdik. Şimdi kusursuzluk, bizatihi kusurdan yapılmış kişisel gelişim furyası tarafından dayatılıyor. Enzim salgılar gibi kusursuzluk talebi salgılıyorlar. Neden? O talebi yine sahte çözüm paketleriyle doyurmak için. Bu yeni tür bencillik bizi, banka hesaplarımızla vicdanlarımızın aynı anda kabarabileceğine bile inandırdı. Oysa onlara kestirmeden ve cesaretle hatırlatmalıyız; kusursuzluk yalnızca büyümeyen, canlı olmayan, hatta var olmayan ilişkiler için geçerlidir.

Kadın erkek bir arada durup nasıl bir nefret geliştiriyor ve sonra bunu bastırıyor? O bir arada yaşama ve her an görme isteği nasıl böyle tükeniyor? Tükenmekle kalmayıp bastırılan bir nefretle yan yana duran iki insan haline geliniyor? Bu nefret insanı cinayete kadar sürükler mi? Yoksa cinayet için daha derin, daha varoluşsal başka bir unsur mu devreye girer?

Sadece kadınlar ve erkekler arasında değil; toplum, hatta toplumlar daha fazla şiddet üretiyor. Bütün ilişkiler daha fazla şiddet içeriyor gittikçe. Çünkü ilişkilerin içindeki şiddet radyoaktivitesini tahliye edecek kanallar kapalı. Kanaat önderlerimiz yok mesela. Yok artık. Mahalle yok. Büyüklerimiz yok. Modernleşmemiz çarpık, kusurlu ve yer yer ironi dolu. Güvenebileceğimiz biri değil modernliğimiz. Toplumun en küçük birimleri -çekirdek aile- kendi kendine yetecek ruhsal güçte değil. Aile, eski toplumsal düzende olduğu gibi kendi başına bir anlam birimi değil artık. Bir kendi kendine yeterlilik hissi yayılmıyor ondan şimdilerde. Geçiş dönemindeyiz. Ama maalesef kötü biçimde çözülecek. Çünkü sorunlarımızın çözümü kötü biçimde tasarlanıyor ve idealize ediliyor. Batı'da mesela sokakta şiddet yok. Sanki o kocaman Gül savaşları, Otuz yıl savaşları, St. Barthelmy gecesi, Birinci ve İkinci dünya savaşları olmamış gibi bir hava var. Avrupa'nın vücudu şiddetin çıbanlarını geri emmiş ve gizlemiş sanki. Bunu sağlayan şey bence sert yasalar ve onu destekleyecek biçimde refah. Peki, bu kadar mı hikâye? Belki kafasının arkasını düşünceli biçimde kaşımakta olan bir belediye zabıtası için evet; ama konuya biraz daha yakından ve uzun uzun bakalım. Acaba bu kadar kurallara bölünmüş bir hayat, insanın ezelî meselesi olan bütünlük duygusunu parçalayan somut ve kesinlik tavrının bunca yaygınlığı...

Aşığın İlk Refleksi Ona Sahip Olduğunun İlanı Olamaz

Aşk diyelim hadi... Bütün bu sorunlar yumağının içinde, yalnızca hayatta kalarak bile zaferini ilan edebiliyor. Magazin yıldızlarının sosyal medyada fotoğraf altı yazılarına bir bakın. Onlar bu umutsuzluğu, dalgınlıkla kendi bilinçaltı dillerine tercüme edip yazıyorlar aslında. Aşığın ilk refleksi ona sahip olduğunun ilanı olamaz çünkü. Onu ele geçirdiğinin narası olamaz. İma ettiğinin tam tersidir. Komikliktir. Bir arsa kapatma duygusuna daha çok benzemektedir. Zamanının ruhunu anlatmaktadır. Benim hikâyede Masum ve Handan'ın hayatları, işte bu evreye vardıklarında kaçınılmaz olarak çözülüyor. Eşiğine vardıkları hayat düzeni neredeyse biyolojik bir kaçınılmaz-

lıkla parçalıyor onları. Süngü değişen hayat, ekonomi ve piyasa şartlarının elindedir. Masum ve Handan süngünün ucundadırlar.

Masum çift kişilikli mi?

En az iki kişilikli, evet. Ama hangimiz öyle değiliz ki?

Kusursuz aşk var mı?

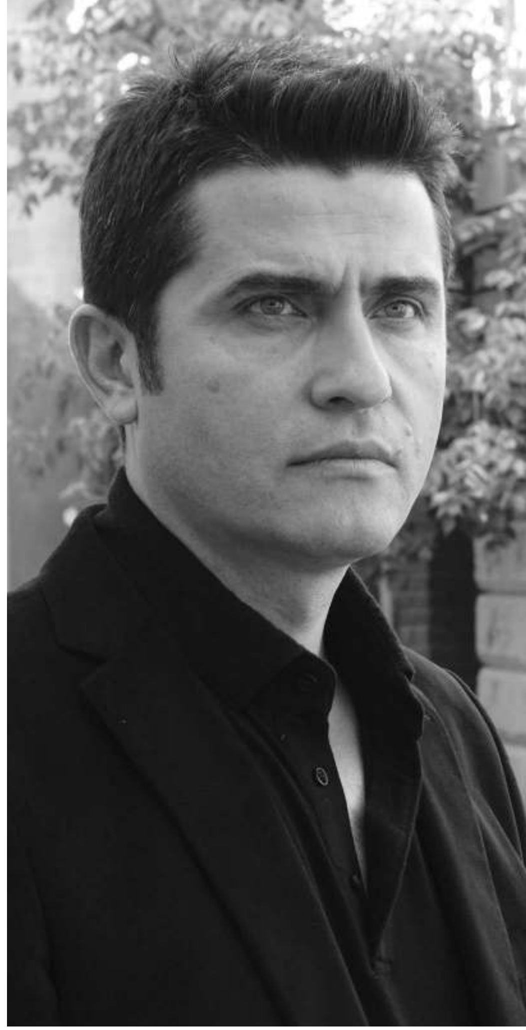
Kusursuz aşk diye bir konu insanların zihnine nereden geldi bilmiyorum. İnsan, içinde bir skandal duygusu olmadan bunu nasıl hayal edebildi bilemiyorum. Ancak ölmüş veya dünyaya hiç gelmemiş aşklar kusursuz olabilir. Hatta bunlardan ölmüş olanlar bile o kadar kusursuz olamazlar, sadece hızlı arınırlar kusurlarından biraz, o kadar.

Siz esprili bir insan mısınız?

Nadir talihli anlar dışında, hayır maalesef. Ama işin şöyle bir tarafı var. Biliyorsunuz Fransızca **"l'esprit = ruh"** kelimesine biz **"espri"** diyoruz. Ruhumuz, ispirtomuz (evet, ispirto da l'sprit kelimesinden geliyor ve **'ruh'** gibi bir şey demek oluyor) ancak bizi gülümseten, güldüren bir çelişki bulduğumuzda açığa çıkıyor. Zekânın ruhu çok çabuk ölüyor yalnız. Ben çok küçük yaşlarımdan itibaren ispirtomu, etkisi çabuk ölen çelişkiden değil, uyumdan elde etmeye yatkınım. İtirazdan değil, ittibadan (inisiyasyondan) bütünlük ve birlik çabasından yana bir mizacım var. Yazdıklarımda da hissedilir sanıyorum bu.

Selahattin Yusuf neden siyasaldan, edebiyata ve kültür-sanat işlerine girdi? Neden çıkamadı bir daha?

Yukarıda anlattım biraz aslında. Şunu da ekleyebilirim. Bende dünyaya ilişkin hırs yok. İnsanları dünyada kalacak herhangi bir şey için ikna etmeyi sevmiyorum. Bunun enerjisini bilmiyorum, tanımıyorum. İçimde hiç hissetmedim çünkü. İnsanları çekip çevirmek, gütmek, yönlendirmek gibi şeyler bana bir tür saygısızlıkmış, kabalıkmış gibi geliyor.

Genel okurun gözünde sanırım ilgiye değer bir yazar değilim. Hiç değilse henüz değilim. Veya başka, bana daha bir arka çıkacak olan ihtimal şu olabilir; edebiyat dediğimiz şey tuhaf biçimde bir karşılıklı yanlış anlamadan kaynaklanmaya başladı sanki. Bilemiyorum.

Muhafazakâr camia denilen camianın TV'lerinde arkadaşlarınızla program yaptınız ve seküler kesimin de ilgisini çektiniz ekip olarak. Şimdi Türkiye'de farklılıklar ve ortak dille ilgili gidişatı nasıl görüyorsunuz?

Çok uzun bir cevabı var bunun bende. Gezi için şunu söyleyebilirim. Bir masada, teklifsiz biçimde ve güven içinde oturmuş güzel güzel sohbet ediyorduk. Sonra birisi bir silah çıkarıp masaya koydu ve ortalık buz kesti. Bu ben değildim.

Muhafazakâr bir çevrede mi büyüdünüz? Niye hep bu mahallenin yayın organlarında gördük sizi? Kitap yazarken mi daha çok sizsiniz TV programında mı?

Başka yerden teklif gelmedi. Gelseydi düşünürdüm sanırım. Şimdi geçti ama. Televizyon yorumculuğu artık yavaş yavaş geride kaldı benim için. Rahata alıştım. Yazmak için boş zaman, benim dünyadaki tek tutkum. Zaman bulmak için yırtınmıyorum artık eskisi kadar. Artık bolca var. Büyük servet.

Kitaba dönersek... Aşk, cinayet, masumiyet... Bütün bunlar bir sinema filminde nasıl buluşur? Kitabın içinde geçen bir film var. Bu nasıl doğdu?

Yaklaşık dört yıldır kafamdaydı o hikâye. Romanın hikâyesine dâhil edilen film fikri yeni değil elbette. Ama anlatım imkânları bakımından ve roman tekniği açısından oldukça verimli bir yol. Başta bir nüve şeklindeydi. Küçük bir kıpırtı gibi, içimde. Ruh kazanacağı günü bekledim. O arada başka şeyler girdi araya. Bir kaç şiir vs. Zaman zaman unuttuğum oldu onu. Bazen umutsuzlukla bıraktım kenara. Günün birinde ete kemiğe bürünmesi beni çok sevindirdi.

Kitap çıktıktan sonra dokunaklı bulan kişiler oldu mu? Nasıl bir yeri var bu kitabın sizin iç dünyanızda? Okurdan tepki beklemek nasıl bir duygu? Memnun musunuz durumdan?

Çıkmadan önce iki arkadaşıma okuttum. İkisi de iyi edebiyatçılar. Tepkileri beni çok şaşırttı. Hatta biriyle bir kafede gece geç saatte buluştuk. Geldiğinde gözlerinde gördüğüm parıltıları hiç unutmayacağım. Çıktıktan sonra da bir dostum okudu. O da hemen herkesin tanıdığı iyi bir yazar. Sıkı muhakemesi olan insanlarla, yazar ve sanatçılarla metin üzerinden haberleşmek gerçekten harika bir şey. Onun dışında mı? Valla genel okurun gözünde sanırım ilgiye değer bir yazar değilim. Hiç değilse henüz değilim. Veya başka, bana daha bir arka çıkacak olan ihtimal şu olabilir; edebiyat dediğimiz şey tuhaf biçimde bir karşılıklı yanlış anlamadan kaynaklanmaya başladı sanki. Bilemiyorum. Bir ara Tarım Bakanlığı ucuz glikozla bal üretimine karşı mücadele başlatmıştı hatırlarsanız... Neyse.

Siz öldükten sonra tanınan yazarlar ve ressamlar için ne düşünürsünüz?

İzin verirseniz, benim bir şey düşün-

mem önemli değil; onların benimle ilgili herhangi bir şey düşünmüyor olmalarını temenni ediyorum. Akraba olmadığımızı düşünüyorum. Bu konuda eskiden Miguel de Unamuno gibi düşünüyordum. Yani öldükten sonraki **"namımın"** benimle gerçek hiç bir ilgisi yok.

Olan biteni çocuk gibi anlatan Masum karakteri, sizden bir iz taşıyor mu?

Muhtemelen taşıyordur. Neredeyse budalalığa varan masumiyet fikri, öteden beri benim içeriden ilgilendiğim bir konudur. Kafamda çözemediğim, beni hep büyülemiş bir tema, izlek gibi bir şeydir.

Yaşadığımız çağda masumiyetin son günlerini mi yaşıyoruz? Hepimiz bu çağdan şikâyetçi miyiz? Birkaç sene sonra masumiyet diye bir kavram kalmayacakmış gibi geliyor insana. Veya tanımı mı değişecek?

Değişeceği doğru. Ama sadece yüzeysel bir değişme olacaktır. İnsan her devirde kendini şu veya bu yolla geri kazanabilen bir varlıktır. İnsanın köklü değişikliğine inanmıyorum. Bunun en büyük kanıtı eski çağlarda yazmış sanatçıların şikâyetleridir. O şikâyetlere baktığımızda, durum talihli biçimde günümüzü andırmaktadır. Mesela Shakespeare bir yerde politikadan, toplum hayatındaki aksaklıklardan, rüşvet irtikap ve güç çekişmelerinden bahseder ve "Zaman çığırından çıktı" diye haykırır. Nefretle, umutsuzlukla ve acıyla. Hayır, zaman hiç bir zaman çığırından çıkmaz; biz çıkarız. Her çağda aynıyız aslında. Değişim döngüsel oluyor. İnsanoğlu dejenere oluyor, bozuluyor. Sonra uyarılıyor ve kendine geliyor biraz. Sonra yine rahat durmuyor. Hareket aynı zamanda bunalım, dinamizm, çelişki, tekâmül ve dinginlik demek.

İnsanlar psikolojik olarak kendilerini aldatan psikologlara, kendilerini suistimal eden psikiyatrlara mı bağımlı? Ve etik değerler özellikle bu alanda yok mu oldu iyice?

Cemil Meriç söylemişti; tekkeleri kapattık hapishaneler açıldı, diye. Toplumu içten tutan görünmez bağlar koptu. Dağıldık. İşin kötü tarafı, bu kopmaların çıtırtılarına kulak kesilecek olanlar, okumuş yazmış olanlar da kafalarını başka taraflara çevirdiler. Oysa kulaklarını bu toplumun temel manevi kirişlerine dayayıp derinlerdeki sesleri dinlemeliydiler. Dinlemeliydik. Sismik bir dikkatle. Olamıyor bu. Sadece şehirlerimizin mimari kakofonisi değil; hayat kalitesi ve düzeni de büyük sorun. Başını iki elinin arasına alıp düşünüyor olması gereken insanlar, yazar ve sanatçılar henüz ülke üzerine düşünme geleneği edinemediler. Türkiye'yi düşünmek, onu gerçekten ve sorumlulukla sevmekle anlamına da gelmedikçe bir işe yaramıyor. Bütün bu çok yönlü dağılmanın sonuçları elbette vahim olacaktır.

"Bu mutluluk facebook sayfalarında kaldı'' diyorsunuz kitapta. Yaşadığımız zamanlara aslında tam isabet ediyor. Facebook sayfalarında gözüken mutluluk gerçek mi, yoksa sadece sanal bir mutluluktan mı ibaret her şey?

Çok tekrarlanan bir haber dili o. Neredeyse klişe oldu. Ve kısa zamanda klişeleşti. **"Bu mutluluk facebook sayfalarında kaldı"** kalıp cümlesi, aslında mutluluğun genellikle yalnızca facebook sayfalarında olduğunu, yani yalan olduğunu anlatıyor. Mutluluk, gidebileceği bir yer bulduğunda göç edip gitti. Gittiği yerin facebook olmasının bir önemi yok. Gitmek istiyordu sadece. Kaçıp saklanmak istiyordu. Yoktu gerçekten çünkü. Gerçekten ve canlı biçimde ortada değildi. Sanal âlem bu halin bir tercümesi oldu. En derin acıların dili yoktur. Dile gelebilen mutsuzluk, gerçek mutsuzluk değildir; aynı şekilde dile gelebilen mutluluk da mutluluk olmasa gerek. Sanal âlemde, bırakın dile gelmeyi, boşboğaz biçimde konuşuyor mutluluk. Haykırıyor, meydan okuyor, didişiyor, kavga ediyor ve neredeyse sadece nispet içeriyor. Bu histeridir. Bir kuş cinsi var. Belgeselde seyretmiştim. Küçük bir kuş, kartala av olacağını anladığında, havada vücudunu bir silaha dönüştürüyor ve hızla uçup kartala çarpıyor. Bizatihi kendi kendini silaha dönüştürüyor yani. Bütün vücudunu gözden çıkarıp kamikaze gibi yenemeyeceği hedefe çarpıyor. Facebook, instagram ve twitter mutluluğu bu garip kuşa benziyor aslında. Ötekinin -daha büyük- mutluluğunu alt etmek üzere ona çarpmak ve ölmek için organize olmuş, tasarlanmış bir eğlence pozu. Bir kamikaze mutluluğu. Buna hekimlerin yapabileceği bir şey yok.

Her insanda katil olma potansiyeli olduğu hissine kapıldım. Ne dersiniz?

Kesinlikle var. Önemli olan onu içimizde nasıl, ne karşılığında tuttuğumuz. Buna bizim geleneğimizin cevabı açıktır. İnsanlığımızı geliştirmek ve yol almak. Cinayet, henüz içimizdeyken kıymetli bir tutumluluk içindeyizdir. Ama dışarı çıktığında ne adına ve ne karşılığında çıkıyor? Katillik eşiğini mesela Neçayef, ucuz bir toplumsal -sözüm ona- ideal karşılığında kolayca aşmıştı. Dostoyevski bunu gördü, Ecinniler'de teşhis etti. Buradan devasa bir tartışma başladı. Tartışmanın bir ucu Dostoyevski'nin elinde kaldı ve devasa bir vaaza dönüştü; öbür ucu Albert Camus'nün varoluşçuluğunda tam tersi bir yoruma dönüştü. Dostoyevski'nin elinde kalan ucu Rusya toprağının azizliğine, kadimliğine, ideal ruh bütünlüğü duygusuna vardı. Camus'nün elindeki ucu saçma (absurde) duygusuna dönüştü ve mesela 68 olaylarının ruhu için bir mihver kabul edildi.

Yaşadığımız, yani modern zamanın en hoş tarafı nedir sizce?

Kerameti kendinden menkul maddi ve manevi güç odaklarının parçalanmasını getirdi modern zamanlar. Ama bu yargıyı kat be kat aşacak başka bir şey de oldu: Bütün bu parçalanmışlıkları daha büyük, daha denetimli, daha acımasız ve kaçınılmaz (Burada başka bir Fransız yazar olan Foucault'yu ve benzeri düşünürleri hatırlamalıyız) başka bir otoriteye bağlamanın da yollarını açtı. İmkânlarını getirdi. Hoş gibi görünen serbestliğin, aslında yalnızca ipleri uzun bırakılmış bir esaret olduğunu bilmeliyiz.

Çevre uzmanı olmak için pahalı viski içip dolgun maaş alanlardan, ilişki uzmanı olmak için vücut geliştirenlerden, uzay bilimci olmak için müzik ve polis olmak için sinema eğitimi alanlardan bahsediyorsunuz?

Televizyon çağının, gösteri dünyasının, yani genel olarak sahne dediğimiz şeyin yarattığı bir çarpıklık bu. Görünen her şey, daha baştan bir sahihlik payesi kazanıyor. Tv sayesinde oluyor bu. Mesela kendi kulaklarımla duydum. Adam eski bir asker. Sık sık televizyona çıkıyor ve uzmanı olduğu alanlarla ilgili bilgiler veriyor, yorumlar yapıyor. Kısa bir süre sonra aynı insanın **"sevenleri"** oluveriyor. Bir hayali kitlesi oluyor. Sevenlerini üzmemek için hastalığını filan saklıyor mesela. Bu trajikomik bir durum değil mi? Evet öyle. Çünkü dönen ve konuşan dilimizin ifade ettiklerini aşan başka bir dil var orada: Görünmenin dili. Sadece görünerek ifade ettikleri, konuşarak ifade ettiklerini garip biçimde aşıyor. Bu bizim hakikatle ilişkimizde bir hava boşluğudur. Hakikatimiz içinde ilginç, temel bir iskelet bozukluğudur. Üzerine düşünen çok olmuş. Biz de düşünmeliyiz. Ben romanımda bir parça düşündüm sanıyorum.

İnsan hayatını tekrar yaşasa aynı hataları yapar mı?

Cümlenin yan anlamıyla birlikte söylüyorum; insansa yapar.

Boğaziçine Sığınanlar

Fritz Neumark

Takvimler, Ekim 1933 gösteriyordu. Cumhuriyet'in kuruluşunun onuncu yılı kutlanıyor... Fritz Neumark, Cenova'dan İstanbul geldiğinde sadece 20 yaşındaydı. Bu ülkede uzun süre kalmayı planlamamıştı, sadece iki üç yıl kalıp Hitler gidince o da Almanya'ya dönecekti... Evdeki hesap çarşıya uymadı. Çünkü ne Hitler Almanya'dan gitti ne de o Almanya'ya dönebildi.

Fritz Neumark, Hitler Almanya'sından kaçıp Türkiye'ye sığınan ve Türkiye'nin inşasına katkı sağlayan bilim adamı, sanatçı ve politikacıların anılarını anlattığı kitabında, ilginç ve ibretlik bir dünyanın kapılarını açıyor.

Neumark da Almanya'dan Hitler dönünce ayrılmak üzere çıkan isimlerden biri. Hitler'in gitmesi uzayınca, tan 20 sene Türkiye'ye hizmet etti. İstanbu Üniversitesi'nin yeni kurulacak olan İktisa Fakültesi'nde akademik kurucular arasın da bulundu. En verimli akademik yıllarır Türkiye'de geçirdi. Avrupa'da okutulan **"İktisat biliminin"** İktisat Fakültesi'ne taşınmasına katkıda bulunmuştur.

Fritz Meumark, Hitler Almanya'sını imha güdümlü politikalarından kaçaral Türkiye'ye sığınan binlerce bilim, sanat v siyaset adamından sadece biridir. Bir Alma bilim adamının kaleminden **"Boğaziçi'n Sığınanlar"**; yakın tarihin bilinmeyen yönleriyle bir döneme ışık tutuyor. Kitap,1979 yı lında kaleme almıştır.

Düşünce ve akademik dünyamızı eserden çıkaracağı önemli dersler bulun duğu şüphesiz.

Hitler Almanya'sından kaçıp Türkiye'ye sığınan iktisatçılardan Fritz Neumark'ın kaleminden 1933 sonrası Türkiye'sine dair önemli bilgi zemini sağlayan eser, Türkiye'de bilim, sanat ve akademide Alman etkisini, Cumhuriyet öncesi ve sonrasını, borç ekonomisi ve ekonomik bağımlılığı gayet iyi anlatan ufuk açısı bir eser.

Boğaziçi Köprüsü Açılışı ve Sığınan Almanlar

O zamanı şu sözlerle değerlendiriyor Fritz Neumark:

"Cumhuriyet'in 50. yıl dönümünde açılan, büyüleyici güzellikteki Boğaziçi Köprüsü, Türkiye'nin bugün geçmişte olduğundan çok, Avrupa ile Asya, Doğu ile Batı arasında bir bağ olacağının sembolü olarak görülebilir. Bunu hayranlık ve şükran duygularını içinde hissedenler arasında, güç zamanlarda Boğaziçi'nde sığınacak bir yer aramış ve bulmuş olan Alman ilim adamları, politikacılar ve sanatçılar da vardır."

Diğer yandan Türkiye'de Alman ekolünün teşekkülü açısından bu dönemde Türkiye gelen isimlerin rolü de sorgulanabilir. Basın yayın organları, finans kurumları, üniversiteler, devlet kurumları ve istihbarat ile para akışı kontrolünde Alman etkisi Türkiye'de her zaman konuşulan bir kavram olmuştur.

1910 - Osmanlı üzerinde Alman İngiliz çekişmesi

1910'lu yıllarda, Sultan Abdülhamid tahttan indirilmiş, İstanbul'daki İngiliz ve Alman ekollerinin çekişmesi had safhadayken, iktidarı elinde tutan İttihat ve Terakki Cemiyeti, Alman ekolündendi. Ve Almanya ile birlikte savaşa girmeye hazırlanıyordu. İngilizler ise İttihatçıları bölerek Almanya'nın Osmanlı devleti üzerindeki nüfuzunu kırmaya uğraşıyordu.

Görünürde İngiliz Büyükelçiliği Baş Tercümanı olarak görev yapan Gerald Fitzmaurice, İngiliz gizli servisinin İstanbul'daki bir numarasıydı. Ajanları vasıtasıyla İttihat-

çıları takip eden Fitzmaurice, Şeyhülislâm Musa Kazım'ın mason olduğunu tespit etmişti. Fakat bu duruma Abdülaziz Mecdi'yi inandıramıyordu. Fitzmauricei bunu ispatladığında Mecdi, bu gruba muhalefet edecek şekilde konumlandı.

Miralay Sadık Bey ve Abdülaziz Mecdi'nin başını çektiği Hizb-i Cedid, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni başarısızlıkla suçluyor ve eleştiriyordu. İtalya'nın Trablusgarp'ı ele geçirmesi üzerine Hizb-i Cedid grubu ve Meclis-i Mebusan'daki diğer hizipler birleşerek İttihat ve Terakki muhalifi Hürriyet ve İtilaf adında yeni bir fırka oluşturdular (Kasım 1911). İttihat ve Terakki karşıtı en önemli muhalif fırka olan Hürriyet ve İtilaf fırkası, İngiliz yanlısıydı. Almanya'dan uzaklaşıp İngiltere ile ittifak yapılmasını destekliyorlardı.

1930'lara gelindiğinde, nasyonel sosyalist yapının baskısı Almanya'da büyük bir göçe yol açtı. Birçok ülkede özellikle ABD'de Almanca konuşan mültecilerin sayısı Türkiye'ye sığınanların sayısını aşmıştı.

Fritz Neumark, **'Hitler Almanya'sından kaçan mültecilerin nispi önemi hiçbir yerde Türkiye Cumhuriyeti'ndeki kadar büyük olmamıştır'** tespitini yapar. Bunun nedenini de Alman bilim adamı ve sanatçıların eski başkent İstanbul ile yeni başkent Ankara'da yoğunlaştırmış olmalarına bağlar. Böylece çalışmaları kalıcı bir tesir bırakmıştır.

Almanca konuşan bilim adamları ve sanatkârlar, bu ülkedeki doktor, avukat, kimyager, fizikçi ve dil öğretmenlerine ayrıca bazı memur gruplarına geniş ve derin etki etmiştir. Neumark, bu etkinin sadece o dönemin çağdaşları için değil sonraki bir-iki nesli de kapsayacak derinlikte olduğunun altını çizer.

Neumark'ın iktisattan istatistiğe, Almanya'da eğitim alıp Türkiye'ye dönen Türk akademisyenlerin de bulunduğu bir ekiple akademide oldukça fazla iş yüklendi.

Atatürk ve İnönü Dönemi

Fritz Neumark'ın Atatürk'e ve İnönü'ye dair tespitleri de dikkat çekici:

'Atatürk, yarattığı ilerici ve çağdaş cumhuriyeti, (kendi ifadesi ile ekli olarak-tam demokratik olmasa da) sağlam temellerle oturtmuş ve yerini devredeceği, dostu, savaş arkadaşı ve dönemin başbakanı olan İsmet İnönü'yü, uygun bir kişi olarak bulmuştu. Neumark bu tespitin doğrulamasını ise İnönü'nün sürtüşmesiz şekilde cumhurbaşkanlığına geçişi ve halk tarafından sayılması üzerinden yapıyor. Bunun ardından ise halk içerisinde azınlıklara karşı düşmanca bir tutumun baş gösterdiğini vurgulayan yazar, Kasım 1942'de uygulaması kabul edilen varlık vergisi ile de bu düşmanca tutumun devlet politikalarına yansıdığını belirtiyor.

1960 Darbesi; Menderes ve Bayar

Yazar, Cumhuriyet Halk Partisi İktisat bakanlığı döneminden tanıdığı milletvekili Celal Bayar'ın 1960 darbesi ile Menderes hükümetinin düşürülmesi ardından Menderes gibi mahkûm edildiği halde affedildiğini hatırlatır. Daha sonra Berlin Hür Üniversitesi'nin Bayar'a vermek isteyeceği onur ödülü konusunda kendisine fikir sorulduğunda itiraz edecektir.

Neumark bir ülkenin borç ekonomisi ile ilerlemesi ve ekonomik bağımlılık ile ilgili atıflarda da bulunmakta. Eğitimde Fransız sınıf sisteminin detaylarına varana kadar pek çok konuda görüşünü bulabilirsiniz.

"Boğaziçine Sığınanlar" hem Nazizm sonrası Almanya Türkiye İlişkilerini, hem Osmanlı son devrinde büyük savaş öncesi Alman-İngiliz ekollerini ve hem de bugünün Türkiye'sini anlamak için kesinlikle okunması gereken bir eser.

CENGİZ AYDOĞDU

Öylemiymiş?

ACININ SÜKUTU VE DİLE GELMEZLİĞİ...

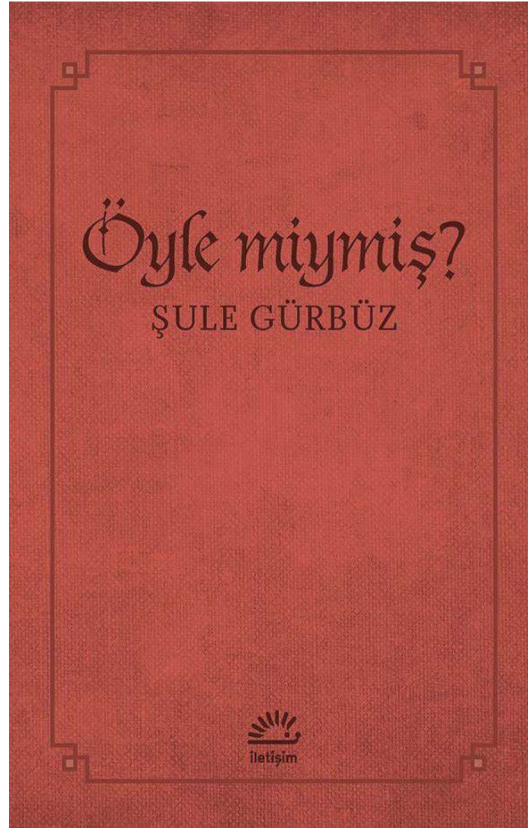
Şule Gürbüz

'İyi okur, iyi yazardan daha nadir rastlanan bir şeydir' **Borges**

Şule Gürbüz ismi ile yakın zamanlarda karşılaştım. 2013 yılıydı; internet üzerinden dikkatimi çekti. **"Coşkuyla Ölmek"** isimli kitabı vesilesiyle kendisiyle yapılan bir röportajda Şule Gürbüz, hakikaten dikkate değer şeyler söylüyordu. **'Aslında bazı şeyler çoğul konuşmaya gelmez. Ziyadesi ile tekildir'** diyor ve kendi 'yegâne'liği içinde müstesna şeylere işaret ediyordu. Şule Gürbüz'ün yazarlık serüvenini öğrendiğimde anladım ki oldukça geç bir tanışma idi bu. Hiç vakit kaybetmeden eserlerine yöneldim; önce tabii **"Coşkuyla Ölmek"**, peşinden **"Zamanın Farkında ve Kambur..."**

Kitaplar, **'Çağdaş Türk Edebiyatı'** serisinden yayınlamıştı. Bu kitaplar muhakkak edebî metinler olmakla beraber tasnife tâbi tutulamayacak metinlerdi. Belki sadece Şule Gürbüz Metinleri, Şule Gürbüz'ün Yazdıkları veya Şule Gürbüz Yazıları demek daha isabetle açıklayıcı bir tavsif olacaktı. Çünkü hepsi kelimenin tam anlamı ile özgün metinlerdi. Edebiyattan sanata, felsefeden sosyolojiye, şiirden resim ve müziğe kadar din, tarih, kültür ve tasavvufu da harmanlayan tahrir denemeleri ile karşı karşıyaydım. Zor okunan metinlerdi bunlar ancak erbabı için çok zevkli ve tekrar tekrar okuma isteği uyandıracak kıvamda ince işlenmiş çalışmalardı.

İyi yazıyordu, Şule Gürbüz. Türkçeye hâkimdi. Kelime dağarcığı ve Türkçesi, tasarruf tarzı klasik metinlere de aşina olduğuna işaret ediyordu. Tekke ve divan neşvesi ve sanki tasavvuf farkındalığı da vardı. Yazdıklarında Türk irfanına olduğu kadar Batı düşüncesine de yakın ve haberdar bir yerde durduğunun izleri görülebiliyordu. Hülasa edebiyatımız ve fikir hayatımız farklı bir 'giriş' ile zenginleşiyordu. Okur-yazarlık dünyasına Şule Gürbüz geliyordu. Belki önceden gelmişti lakin ben yeni fark ediyordum. Tembel okuyucunun kaderiydi benimkisi. Borges, 'İyi okur, iyi yazardan daha nadir rastlanan bir şeydir' derken ne kadar haklı idi.

...

Peki, kimdi Şule Gürbüz? Bu metinleri yazan Hanımefendi nasıl bir serüvenin içinden geliyordu? Yaşadıklarından okura intikal edenlere baktığımızda, ışığı gürbüz Şule'mizin, yazdığı metinlerle uyum içinde ve okuruna **'E tabii ki öyle olmalıydı'** dedirtecek bir geçmişten geldiğini görüyoruz. İstanbul, Cambridge, Topkapı Sarayı... Evet, bu çizgide bu metinlere rastlanabilir. Tabii bu çizgiye her yolu düşen o metinleri ortaya koyacak, diye bir şey yok. Bu yüzden bu çizgiye bir de Şule Gürbüz **'tekilliği'**ni ilave etmek mutlaka gerekiyor.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdikten sonra Cambridge Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi gören yazarımızın viyolonsel çaldığını da eklemeden olmaz. Cambridge'den dönünce Milli Sarayların Saat Seksiyonunda, 1997 yılında araştırmacı olarak göreve başlar. Burada saat ustası Recep Gürgen'den saat tamirciliği öğrenir ve bozuk saray saatlerini tamir eder. Aslında yazdığı metinler de kafamızdaki zihin saatlerinin tamirinden başka bir şey değil.

Şule Gürbüz, geçtiğimiz yıl son kitabını çıkarttı; **"Öyle miymiş"... "Öyle miymiş"**, klasik metinlere uyan bir kapak rengi ile çıktı. Bence içeriğine de uyan bu kapak kitabı iyi taşıyor.

Bölüm demek doğru mu bilmem ama kitap dört bölümden oluşuyor. **"Cennet Varken Cinnet Olabilir Mi?"**, **"Hayır Demeden İtiraz"**, **"Öyle Miymiş?"** ve **"Sanki Daha Dünkü Cennet Kuşuyum"** başlıkları altın-

da **'Hikemîye-i Şule'** diyebileceğimiz tarzda **'anlatıyor'** Şule. Ve güzel anlatıyor. Yer yer felsefî, yer yer tarihî, yer yer fikrî, yer yer dinî-tasavvufî, yer yer ezoterik ama oldukça edebî bir üslup ile sorular soruyor, cevaplar veriyor, yarım bırakıyor, bitiriyor, başlıyor, başlamadığı yerden devam ediyor ama her halükârda okuyucuyu fikrin ve düşüncenin dünyasında edebiyatın rüzgârı ile gezdiriyor.

Bu metinlere hikâye veya roman diyemeyiz. Çünkü ne bir kurgu, olay örgüsü, gerilim veya fikr-i takip ne de kahramanlar galerisi var. Sadece bir anlatıcı veya kafa sesi dediğimiz sesli düşünme hâli... Bazen de yazar kendisinin konuştuğunu iyice hissettirerek olanları veya olacakları boş verin beni dinleyin der gibi anlatıyor. Ama anlatıyor ve dinletiyor. Okuyucu şimdi bunu niye anlatıyor, sözü nereye getirecek derken yazar, daldan dala konudan konuya sözün de sükûtun da hakkını veriyor.

Okuru ikaz ediyor, bazen de susarak söyleriz, söylediğimiz şeyler suskunluklarımızı da izah etmeli diyor: **"Eskiler ağlayana, söyleyene, söylenene inanmazmış, acının sükûtuna ve dile gelmezliğine inanç tammış... Aslında ne tenha bir yer burası. Bir söz, bir hakikat bütün dünyayı, milyarları dolaşıyor da ne bir sahip, ne bir göğüs kafesi buluyor sığınıp saklanacak... Bunca doğan, söylenen ıssızlığını ve yalnızlığını alamıyor toprağın, kabirler de ah kabirler de olmasa, dünyanın tutunacak tek taşı da olmasa daha da kayardı her şey muhtemelen."** [sf. 10-11]

"Öyle miymiş?" nasıl okunmalı? Hangi niyetle okunmalı? Bilemiyorum. Lâkin, **"Öyle miymiş?"** okunmalı. İyi okunmalı. Tekrar tekrar okunmalı. Belki metin şerh eder gibi okunmalı. Ne var ki ne niyetine okuyacağımız önemini hiç kaybetmiyor. Zira **'Hikemîye-i Şule'** diye okusak hafif kalıyor; modern nev'iler içinde bir metin diye okusak değilmiş gibi duruyor. Ama okunuyor. Tarif edilemiyor ama okunuyor.

Necatigil, Rahmetli, **'Solgun bir gül oluyor dokununca'** demişti. Şule Gürbüz metinleri sanki biraz öyle. Ancak erbabını arayan ve tasnife tâbi tutulduğunda tartışma çıkaracak metinler. Ne var ki zengin, çağrışımları bol olan, zihninizi fikir kıvılcımları ile dolduran velud yazılar. Cümleler zaman zaman çok uzun. Acaba yazarımız Almanca biliyor mu? Çünkü Almanca yazılmış metinlerde rastlayacağımız türden uzun cümleler. Ama bu uzun cümleler içinde belgesel seyreder gibi, tren katarı izler gibi diyorsunuz. Yazar, bu kadar uzun cümlelerini haklılaştıracak ve güzelleştirecek bir gerekçe ortaya koymamasına rağmen cümle sizi sıkmıyor, bir seyre tabi kılıyor.

Öte yandan edebî bir denemenin özgür ikliminde ciddî felsefî, dinî veya tarihî sözlerin söylenmesi, yazara dokunulmazlık kazandırsa da yazılanları bazı eksiklik sorgulamalarıyla muhatap olmaktan kurtaramaz diye düşünüyorum. Mesela birinci bölüm, **"Cennet Varken Cinnet Olabilir Mi?"** adı altında sanki kutsal metinlerden hareketle yazılmış bir deneme. Ama bunu mutlaka deneme olarak okumak durumundayız. Evet, zaman zaman ciddi sorular ve elbette cevaplar yok değil ama bu metni tasnife alırsanız, okuyamazsınız. (Buradaki tasnif dışılığı sıralama üstü gibi değil hakikaten tasnif edilemezlik olarak anlamayı kastediyorum)

Veya kitaba adını veren bölüm; **"Öyle miymiş?"** Bu bölümde bence Türkçe Tahrir Tarihinde ilk olabilecek bir deneme yapılmış. Yazar sanki bütün bildiklerini yardıma çağırıp sorular sormuş, tahliller yapmış.

"Bizde ilmin sadece hulasası kıymetli imiş. Bir yudumda içilecek ve tadı da acı olmayacak ilme amenna denirmiş. Alim ile şerbetçi meslektaşmış. Bu yüzden bizde münevver değil, müdevver varmış." (s: 107)

Bu kadar çok taraflı, çok çeşitli böylesine bol çağrışımlı bir metin yazabilmek elbette mümkün ama bu ne için yapılıyor sorusunu askıda bırakmamak da bir endişe olarak dikkate alınmalı. Şule Gürbüz, bu dikkatten sanki özellikle kaçınmış ve okuru okuduklarını herhangi bir **'bağlam'**a oturtamama endişesi ile baş başa bırakmış. Kendisi de metinler boyunca, bu endişelerden uzak durabilmek için girdiği konulardan aslında haberdar değilmiş gibi yapıp, sanki o konulara kendi tercihi ile değil de kazara girmiş gibi dokunup geçiyor. Ancak bu tavır, bu metinleri kendine mahsus bir rahatlıkta okunur olmaktan uzaklaştırmıyor.

Kitaptaki metinlerin bütünlüğü ve akışı içerisinde zaman zaman fikrî geçişler, rahatına düşkün okuyucuyu can sıkıcı zihnî zahmetlere sokabiliyor. **'Bu da nerden çıktı şimdi?'** diyorsunuz. Ama o yeri görmeden başka bir yere geçiyorsunuz. Hiçbir şey böyle tam değil. Yarım kalmışlığın lezzeti... Okura tamamlama isteği veren bir uçarılık ve cesaret veren ustalıkta bir acemilik...

Hülasa, Şule Gürbüz yazıyor ve iyi yazıyor...

Diyalektiğin Sonu

Abdülkadir El - Murabıt

Batılı bir derviş olan Abdülkadir El-Murabıt'ın meşhur eseri **"Diyalektiğin Sonu/Gelmekte Olan İnsan İçin"**, çağımızda yaşanan sorunlarda temel kabul noktasının **'Bu yüzyılda başımıza ne geldiğini bilmediğimiz'** olması gerektiğini belirtiyor.

Murabıt'a göre, pozitifi, negatifi ve çelişkileri harmanlayan bir düşünme ve araştırma biçimi olarak görülen diyalektik yaklaşımla dünya tarihine, sermayeye ve kapitalizme bakmak bunları çözmek ve anlamamız için yeterli değildir.

Şeylerin nasıl işlediği ve düşünme biçimi

Özellikle İslâm âlemi ve Müslümanların, dünyada olup bitenleri anlamlandırmada, yeniden düşünmeleri gerektiğinin altını çizen Murabıt, kutupsallık ve diyalektiğin, şeylerin gerçekte nasıl işlediğini görmekten alıkoyan, tuzağa düşürücü bir masal olup olmadığını sorguluyor.

Politika tasarımı ve ekonomide yeniden ve yeni bir yoldan düşünmeye hazır olmak gerektiğini belirten düşünür, var olan **bunalım diyalektiğinin** irrasyonel olduğuna değinerek, dinamik dönüştürücü terimlerle yeni bir yol bulmanın olanağına dikkat çeker. Gözlerimizin önünde dünyanın ve dünyadaki yaşamın her geçen gün daha büyük bir hızla yok oluşuna tanık oluyoruz. Bu yok oluşta elbetteki her birimizin belli bir sorumluluğu var ve bu sorumluluğu göz ardı edemeyiz. Bu yüzden, işlerin bu noktaya nasıl geldiği konusunda uyanık olmamız yaşamsal bir önem taşıyor.

Kabul etmek durumunda olduğumuz şey; bu yüzyılda başımıza ne geldiğini bilmediğimizdir. Olayların nedenlerini ve köklerini yeniden gözden geçirmeliyiz. Eyleme geçmek için hem olaylar hem de tarihin itici güçleri hakkında yeniden düşünmeye veya yeni bir yoldan düşünmeye hazır olmalıyız. İlk olarak olaylar ve yapıların incelenebileceği tarihsel bir perspektif ve yöntem ortaya koymamız lazım.

Küresel sorunları tartışırken **"kapitalizm"**, **"emperyalizm"** ve **"medeniyet"** gibi kavramlarla meseleleri hem anlamaya çalışma hem de çözme eğiliminde bulunmamız lazım.

Günümüzde bütün bu insanlığı ifsat eden iktidar yapılarına karşı bir savaşım yürütülecekse bu savaşım yeryüzündeki herhangi bir gruba veya ulusa yönelik değil, doğrudan doğruya bankacılık sistemine ve genetiği değiştirilmiş organizmalarla doğanın ve insan sağlığının yıkımına karşı bir savaşım olmalıdır. İnsan var oluşunun süregitmesinin teminatı olan doğanın acımasızca tahrip edilmesine karşı bir savaşım olmalıdır. Böylesi bir savaşım sürdürüldüğünde var olan iktidar yapılarının kendiliğinden çözüldüğü ve büyük bir hızla bertaraf edildiği görülecektir.

Egemen tefecilerin, ülkelerin servetinin denetlenmesi için, devletlerin işleyişlerine hâkimiyet hususunda birleştiğine de değiniyor.

Çağdaş statükonun başlangıcı ve halkların değil piyasa kuvvetlerinin çıkarına hizmet etmek zorunda olan politikacılara atıf yapan Murabıt, **altın fiyatlarını** belirleyen odaklara değinmekte. Alman düşünürlerin hümanist ve idealist geleneğine değinen yazar, felsefi söyleme yaklaşabilecek olanların etkili bir şekilde toplumsal çatkıya bulaşmaktan alıkonulmak için bir dizi vakumlanmış -sözde- bilimle oyuna getirildiklerini belirtir. Diyalektiğin makbul disiplinlerinin dışına adım atmış olanlara bu oyunların sunulduğunu iddia eder.

Nietzsche'ye atıf yapan Murabıt, dünya egemenliği için mücadelenin sürdürüleceği günümüzde, bu mücadelenin temel felsefi öğretiler adına sürdürüleceğini belirten felsefecinin örgüsüne dönüldüğünde, büyük bir enerji mahzeninin kapısının açılacağını belirtir.

Sadece yaşamımızı sürdürmek için değil **'Gelmekte Olan İnsan'** ile yeni bir geleceğe doğru öteye gitmekten bahseden yazar, diyalektik dışı bir yaklaşım benimsenirse olup biteni anlayabileceğimizi öne sürer.

Cumhuriyet Apartmanı

Ahmet Kekeç

Star Gazetesi yazarı Ahmet Kekeç'in 1938'den günümüze tüm cumhurbaşkanlığı seçimlerini anlattığı yeni kitabı, okurlarla buluşuyor. Kitabın en önemli özelliği bir asırlık siyasi tarihi, bütünlüklü biçimde, kuru bir tarih anlatımının sıkıcılığından uzak, siyasi figürlerin gündelik diyalogları ve zaman zaman içinde bulundukları psikolojik hallerle birlikte aktarıyor olması.

Cumhuriyet Apartmanı kuruluştan bu yana Türkiye'de meydana gelen olayları anlatan bir kitap. Kekeç çalışmasını **'Türkiye tarihini roman kurgusuyla anlatan, belgesel bir çalışma bu...'** şeklinde aktarıyor. Romansı anlatımda gelişen eser, bugünün Türkiye'sine gelinirken yaşananları adeta Cumhuriyet Apartmanı'nda geçen hadiseler olarak başarılı ve akıcı şekilde resmediyor. Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimleri 1938 yılından beri hep olaylı bir şekilde gerçekleşti. Darbeler, silahlı girişimler, muhtıralar hep cumhurbaşkanlığı seçimi önü ya da arkasında yapıldı. Ahmet Kekeç'te tüm bu olayları hikâyeleştirerek anlaşılır bir üslup ile kaleme aldı. Aynı zamanda da kitaba parlamenter sistem içindeki olaylar da dâhil edilmiş.

'Ecevit'e Sansür'den 'Erdoğan Durdurulsun'a

''Tarihimiz ikiye ayrılır; yakın tarihimiz uzak tarihimiz. Bize en uzak olan yakın tarihimizdir''

Kitapta özel tanıklıklar da bulunmakta. Kekeç, Gazi Mustafa Kemal'den İsmet İnönü'ye, Adnan Menderes'ten Süleyman Demirel'e, Necmettin Erbakan'dan Özal'a, Ecevit ve Tansu Çiller'den Recep Tayyip Erdoğan'a kadar siyaset dünyamızın gerçeklerle örülü **'anı'** defterinin sayfalarını aralıyor. Tarih arenasında meydana gelen siyasal kavgaları, kişisel çekişmeleri, kanlı hesaplaşmaları da dile getiriyor.

Çankaya'da kimin oturacağı meselesi ise romanın ana çizgisini oluşturuyor. **"İnönü Bayar'dan nefret ederdi", "Atatürk'ün asker korkusu", "İsmet Paşa sizi parçalar", "Cunta sola kaymasın", "Ecevit'e sansür", "Türkeş'in gözyaşları", "Adayımız kardeşim Abdullah Gül'dür", "Erdoğan durdurulsun!"** kitabın ilgiyle okunacak öne çıkan başlıklarından sadece birkaçı.

Devletin derinliklerinde meydana gelen siyasal kavgaların kişisel çekişmelerin, kanlı hesaplaşmaların fon teşkil ettiği yakın tarihimizin aktörlerini içeriden resmediyor.

Cumhuriyet Apartmanı aynı zamanda bir darbeler tarihi okuması ve 28 Şubat'a dair kişisel hatıraların da aktarıldığı bir belgesel roman niteliğinde.

''Öleceksek birlikte öleceğiz.''

Ve o gece... 15 Temmuz 2016... Darbeciler bütün kritik hedefleri vurmaktaydı.

Marmaris'e gelmeleri an meselesiydi. Nitekim Cumhurbaşkanı, Marmaris'ten ayrıldıktan 15 dakika sonra helikopterle bölgeye gelen suikast timi, otelin civarındaki korumalarla çatıştıktan sonra Cumhurbaşkanı'nın kaldığı müştemilata girdi.

...Cumhurbaşkanı'nın niyeti, ne olursa olsun, İstanbul'a ya da Ankara'ya ulaşmaktı. Önce Dalaman Havalimanı'na ulaşması gerekiyordu. Karar verildi. Cumhurbaşkanlığına ait helikopter otelin karartılmış pistine ışıkları söndürülmüş olarak indi. Erdoğan kokpitteki iki pilotun yanına gitti ve çok kararlı bir sesle şöyle dedi: **"Bana mertçe söyleyin, kimden yanasınız?"**

Pilotlar baktılar.

"Sizden yanayız, Efendim" dediler, **"Hem de sonuna kadar. Sizi ve ailenizi gideceğiniz yere ulaştırmak için ne gerekiyorsa yapacağız. Öleceksek birlikte öleceğiz."**

Erdoğan duygulandı: **"Sağ olun"** dedi.

MAKALE

GÜLSÜN UÇAR

ÖĞRETMENLER GÜNÜ

Bir İnsana Birşey Öğretmek İnsanlığın En Asil Davranışı...

İnsan, yaşamak için bilgiye muhtaçtır, anlamlandırmak için öğrenmelidir. Öğrenmek ise eğitim ve öğretimle mümkündür. İki sözcüğün terim anlamları Türk Dil Kurumunca olarak şu şekilde ifade edilmektedir:

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.

Öğretim: Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim ya da öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi. Modern dönemde eğitim ve öğretim, artık doğduktan sonra değil; anne karnında başlatılmaktadır. Bilimsel araştırmalarda müzisyen hamile annelerin, çocuklarına müzik dinlettikleri ve doğan bebeklerin gelişim sürecinde müziğe aşina oldukları gözlemlenmiştir. Aileye dâhil olan bebeği, bir ferd olarak topluma kazandıran ilk öğretmen elbette ki annedir. Belli bir olgunluğa ulaşan insan, ailesinden gördükleriyle topluma dâhil olmaya, sosyalleşmeye çalışır. Dolayısıyla her aile bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde yaşayarak öğretme metodunu kullanır.

Eğitimde ve Öğrenci ile Öğretmen İlişkisinde Temsil ve Teslim

Gerek aile içinde gerekse okul gibi bir kurumun içinde bilen ve öğreten kişi için diğer önemli iki sözcük ise temsil ve teslimdir. Kişinin bilgisini, inandığı değerlerini, ideolojisini, öğretme etiğini; azimle, fedakârlıkla ve kararlılıkla, merhametle, sabırla, tevazuuyla temsil etmesi, eğittiği kişinin tesliminde kilit noktadır. Örneğin; Hz. Muhammed (s.a.), İslâm'ı temsil etme şekliyle, teslim olmuş bir ümmet oluşturabilmişti. Ki bu ümmetin ashabı içinde İslâm'ın ilk ve en etkili öğretmeni olarak anılan Musab b. Umeyr yetişmişti. Hayatına değinmek gerekirse Musab b. Umeyr, Hz. Muhammed (s.a.) İslâm'a davet ettiğinde Mekke'nin en zengin ve en yakışıklı gençlerinden biriydi. Peygamber (s.a.), Musab Bin Umeyr'in sahip olduğu her şeyi geride bırakarak teslim olmasını sağlamıştı. Ve O, peygamber metodu ve ahlakıyla kendisine geniş bir öğrenci halkası oluşturmuştu. Bu halkanın bir çatı altında toparlanmış haline örnek olarak Ashab-ı Suffa gösterilebilir.

"İkra!"... Yaradan'ın yarattığına ilk emriydi **"Oku!"**. Yaradan, bir peygamberi görevlendirirken O'na okumayı ardından öğretmeyi buyurdu. Günler sonra ise şu ayet geldi: **"De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?".** Hz. Muhammed (s.a.) öğretmek ve bildiğini aktarmak yani tebliğ konusunda misyonunu **"Allah beni bir muallim olarak göndermiş bulunuyor."** sözleri ile ifade etmiştir.

Ashab-ı Suffa ve Hz. Muhammed'in (s.a.) Öğretmenliği

Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicretinden sonra ihtiyaç doğrultusunda kurulmuş olan bu okulda, Hz. Muhammed (s.a.) bizzat öğrencilere ders veriyor; diğer öğretmenler tarafından daden okuma yazma bilmeyenlere okuma yazma öğretiliyordu. Günümüz üniversitelerinden daha sistemli işleyen Ashab-ı Suffa'da yetişen birçok öğrenci, İslâm'ı temsil noktasında geniş kitlelere faydalı olmuştur.

İlk İslâm Toplumunda Ders Alan ve Öğreten Kadınlar

Erkeklerin yanı sıra Resul'den (s.a.) ders alan kadınlar da kendilerini bilgi noktasında zenginleştirmiştir. Hz. Aişe, Hz. Fatıma, Ümmü Seleme, Ümmü Derda gibi isimler dönemin en bilgin kadınları arasında yer alırken; Hz. Şifa (Ümmü Süleyman b. Heyseme) aynı dönemin başarılı öğretmenlerinden biridir.

Osmanlı'da Okuma Yazma ve İlk Eğitim

Osmanlı Devleti sisteminin içinde eğitim sıbyan mekteplerinden başlamaktaydı. Ülkede geniş bir alanda hizmet veren bu mektepler, kız erkek bütün çocuklara, 4 yaşından başlayıp 11-12 yaşına kadar kısmı olarak temel dini bilgiler ve okuma yazma gibi beceriler kazandırmaktaydı.

Dünün Bilim Mektepleri Medreselerdi

İkinci basamak ise medreseydi. 10. Yüzyıldan itibaren eğitimde oldukça aktif bir rol alan medreseler, devlet erkânının da desteğiyle nitelikli bir bilgi akışı sağlamıştır. Bu destek, ilerleyen dönemlerde eğitici camianın, İlmiyye sınıfı statüsüne yükselmesine sebep olmuştur. Eğitim veren kişiler müderris adıyla anılırdı. Müderris portresinde bir takım kriterler gözetilirdi. Taşköprizade, müderrislerin temel vasıflarının dindarlık, fazilet, tevazu ve olgunluk üzerine bina edildiğini, medreselerin parlak dönemlerinde bütün ilmiye sınıfı mensuplarına ve topluma örnek olacak nitelikte kişiler olduğunu belirtmektedir. Metod olarak kıyaslandığında İslâmiyet'in ilk dönemlerinde standart bir uygulama yapılmazken, insanların, bilgi paylaşımları temel tebliğ anlayışı üzerineydi.

Profesyonelleşen Öğretmenlik: Darulmuallimin

Elbette ki bu durumun eğitim sisteminin kurumsallaşmasıyla doğrudan ilgisi vardır. Zamanla İslâm toprakları genişledikçe ve Osmanlı kimliği güçlenince eğitim alanında sistematikleşme ihtiyacı doğmuştur. Kurumsallaşma ile sürekli ve düzenli öğretmen gereği, öğretmenliğin bir meslek haline gelmesini sağlamıştır.

Böylelikle meslek haline gelen öğretmenlikte çalışma takvimi, statü, ücret, sorumluluk gibi bir takım terimlerle standart oluşturulmuştur. Örneğin, mülazat usulü adı verilen sistem, medreseden icazet alan müderrislerin kayıtlarını tutmakta ve eksik olan kurumlara bu kayıtlardan tayin yapılmaktaydı. Mülazat sistemi hala Milli Eğitim Bakanlığı tarafından günümüze uyarlanmış şekliyle kullanılmaktadır.

Kaynaklarda Osmanlı için bir sanat olarak görülen öğretmenliğin bu sanatı nasıl icra edeceklerine yönelik oldukça fazla veriye rastlanmaktadır.

Öğrenci Kapasitesine Göre Metot

Öğretmenlere birer nasihat niteliği taşıyan bu veriler, öğrencinin kapasitesinin iyi gözlemlenmesi ve bu doğrultuda bir metod uygulanması, sosyo-ekonomik çevresinin araştırılması, bireysel farklılıklarının gözetilerek özel eğitim teknikleri ve doğru yaklaşım kullanılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Muallimlere nazaran daha derin bir bilgi ve kültür birikimi olan müderrisler, öğretmenlik ahlakı ve işlevselliği açısından modern dönem Osmanlı tarihine kadar kayda değer başarılara imza atmış, çokça ses getiren isimler yetiştirmişlerdir. Modern dönemde sistematik açıdan meydana gelen bozulmalar ve usulsüzlükler, genel olarak medrese ahlakı ve eğitimine şüphe çekmiştir.

Osmanlı'da bir eğitim kurumuna yönelen talep, o kurumda görev yapan öğretmenin itibarı ve şöhretiyle doğru orantılıdır.

19. yüzyıla gelindiğinde ise kurumsal anlamda profesyonel öğretmen yetiştiren ilk kurum, 1848 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından İstanbul'da yer alan Darulmuallimin'dir. 1870 yılında ise kadın muallim yetiştirmek maksadıyla Darulmuallimat kurulmuştur. Kadın öğretmenlerin yetişmesindeki gaye, daha çok kız öğrencilerin eğitim hayatına girmesini sağlamaktı.

Bugünün öğretmen merkezli sisteminin Osmanlı dönemindeki anlayıştan uzak, tamamen otorite ve korku odaklı olması, yeni bir metod ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Yenilikçi olan yöntemin öğrenciyi merkez almasını kimi öğretmenle tam çözüm olarak görürken kimi öğretmenler ise toplumun, bu yeniliği, öğretmen aleyhine kullandığını yöntemin "toplumdaki öğretmen değerini" basite indirgediğini savunmaktadır.

Yaklaşan Öğretmenler Günü vesilesiyle Şehit Servet Asmaz İmam Hatip Lisesi öğretmenleriyle yaptığım röportajda, 30 seneyi aşkın öğretmen olan Osman Büyüksu, mesleğine dair şu ifadeleri kullanmaktadır:

Öğretmen ve Kültür Kazanımı

"Modern ilim yöntemi, öğretmenin şahsiyet aktarımını ortadan kaldırıyor. İlim, zihne aktarılan malumat değil, insana şahsiyet kazandıran kıymettir. Talebe aynı zamanda öğretmeninden bir kültür kazanır. Modern eğitimde kültür aktarımı yok. Gerçek öğretmenin her zaman itibarı vardır. Çağında kıymeti bilinmese bile peygamberler örnektir. Sonraki çağlarda kıymetleri katlanarak artmıştır. Bugünün insanı da dünün insanı gibidir. Altının her zaman ve her yerde kıymeti aynıdır. Bugün kıymetini tanımayan olabilir ama yarın kıymetini tanıyanlar olacaktır."

Gül Yetiştirmek

Öğretmenliğe yeni başlamış olan Yasemin Karaali ise öğretmenliğin tanımını şu şekilde yapmaktadır:

"Bir eğitmen olarak, eğitimi her daim gül bahçesine benzetmişimdir. Asıl eğitim, gül bahçesinde gülü yetiştirmektir. Hatta sadece yetiştirip büyütmek değil, kurumaya yüz tutmuş gülleri de canlandırmaktır. Okuma veya yazma her ne öğretirseniz öğretin, karşınızdaki insana bir şey öğretmek, sahip olabileceğiniz en asil davranış şeklidir."

SELMAN OKUMUŞ

Mevlid Kandili Yeniden Doğuşumuz

Hafız Selman Okumuş, öğrenci yetiştirmek için kurduğu "Kur'an Ailesi ve Kalbe Yolculuk" markaları ile dikkat çekiyor. Bir ilahiyatçı olarak, Diyanet görevlisiyken yabancıların ziyaret ettiği camilerde İngilizce vaaz vermesi de çok konuşulmuştu. Kendisiyle Uluslararası Kur'an Okuma yarışmalarında birinci olan öğrencilerini, çocuklarda Arapça ve Kur'an eğitimini, Mevlid Kandilini ve Türkiye'yi konuştuk.

Kalbe Yolculuk nasıl bir yolculuk öyküsü? Hem manevi olarak nasıl bir yolculuk hem de yola nasıl çıktınız?

"Kalbe Yolculuk" bir içe yolculuktur. Medeniyeti, maneviyat ile yakalayabilecek nesilleri yaratabilmek için bir araya gelen gönüllüler teşekkülüdür. **"Kalbe Yolculuk"** bir şeyleri empoze etmez, kalplere eşlik eder yolculuğunda. Öze, özümüze yolculuktur. **"Kalbe Yolculuk"** mührü açmaktır.

Bu çatı altında yaptığınız çalışmaları nasıl başlıklandırabiliriz?

Değerler eğitimini okul tatilinde, yaz tatilinde değil hayat okulunun her bir aşamasında, haftalık eğitim sistemi içinde, uygulamalı eğitim olarak yerleştiriyoruz. Kısaca manevi değerler eğitimi veriyoruz. İlahi kelamı kendi dilinden okumak ve en güzel seslendirme ile Kur'an yolculuğuna çıkmak isteyenlere hizmet veriyoruz. Bu alanda öncü hafızlar yetiştiriyoruz. Dünya Kur'an okuma yarışmalarına hafızlar yetiştiriyoruz.

Ses, nefes, diyafram, makam, eda, seda, etkili hitap, kişisel gelişim, iletişim, ailelere yetişkin ve çocuk eğitimini bir arada vermeye çalışıyoruz.

Kur'an Okuma Yarışmaları

Kur'an Ailesi adıyla da çalışmalarınız var. Uluslararası Kur'an Okuma Yarışmalarına öğrenci hazırlıyorsunuz. Bu yarışmalara hafızlar nasıl hazırlanıyor?

"Kur'an Ailesi", aile boyu eğitim vermek, ailece eğitim almak ve tüm insanlık ailesine Kur'an öğretme arzusu ile radyo programımızın da 3 yıllık yayın adıdır. Kur'an yarışmaları dünyada farklı kategorilerde yapılıyor. Kur'an'ın 5 cüzü, 15 cüzü ve 30 cüzü ya da 10, 20 ve 30 cüz olarak yarışmalar tertip ediliyor. Bu kategoriler Kur'an'ı adım adım ezberleyenlere teşvik amacıyla gerçekleşiyor. Bir de tilavet kategorisi var. Biz Türkiye'de buna aşır okuma diyoruz. Kıymeti en fazla olan tabii ki Kur'an'ın tamamını ezbere okuma dalında birinci olmaktır. Hafızlara, dünya hafızlarının en iyileri ile yarışacakları için daha iyi olabilecekleri seviyeyi kazandırmaya çalışıyoruz. Dünya yarışmalarındaki jüri üyeleri ile merkezimizde öğrencilerimizi buluşturuyor, yarışma öncesi hataları ortadan kaldırıyoruz. Tüm dünya ülkeleri yarışmalarının kayıtlarını dinliyoruz. Nefesi doğru alma, rahat okuma, makamı doğru icra, ses ve nameyi yerinde kullanma hususunda yıl boyu imtihanlarla en mükemmel seviyeye getirmeye çalışıyoruz.

Hafız adayları sıfırdan size gelen öğrenciler mi?

Hafızlar Elif-Ba'dan da geliyor, hafızlık-

tan da geliyor. Merak ve mahareti olan ve bu işi aşkla yapacak öğrencileri yola çıkarıyoruz.

Hafızlık Eğitimi ve Öğrenme Etkisi

Hafızlar Kur'an'ı hıfzeden kimseler. Kur'an'ın muhafazasında da ayetlerin nüzulünden bugüne ezberin önemli bir rolü var. Hafızlık ve öğrenme ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz?

Kur'an'ı ezbere bilene hafız denmiş, Efendimiz (s.a.) döneminden bu güne. Hala bu şekilde dünyada anılmaktadır. Hafızların muhafızları, meleklerdir. Yüce Allah hafızlara bolca ikramda bulunur. Hafız olan kimse okul hayatında ve hayat okulunda kolayca ve korkmadan yol alır. Kolayca imtihanları geçer. Üniversiteyi rahat okur. Kur'an ayetlerini yerli yerine koymayı ve sırasıyla okumayı bildiği için öğrendiği tüm ilimleri yerli yerince kullanmayı da çok iyi bilir. Zira Hz. Peygamber (s.a.) döneminde hafız olmayan vali olarak tayin edilmiyordu.

Hafızlar ve hafız adayları, genellikle hafızlığın ardından veya eş zamanlı eğitim hayatlarını nasıl biçimlendirmekte? Öğrenim hayatlarına hafızlığın etkileri ve onlara kazandırdığı vizyon nedir?

Hafızlar, Kur'an'ı her gün tekrarlayarak eğitime devam etmelidir. Özel takviye derslerle kısa zamanda eğitimine ara verdiği zamanı ve dersleri kapatabilme yeteneğine sahiptir. Kur'an ezberi, formülleri bile kişiye kolaylaştırır. Konuşmayı ve hitabı mükemmelleştirir. Zihni açar, mefkûreyi yüksek tutar. Kişiye zindelik katar ve daima memnuniyet duygusu verir. Allah tarafından hususi olma hissiyatı kazandırır.

Siz ilahiyat ve işletme okudunuz. "Kur'an Ailesi ve Kalbe Yolculuk" nasıl bir yapıdır? Nasıl yönetiliyor? Ücretli eğitimler yanı sıra hafızlara sağlanan imkânlar var bildiğim kadarı ile. Nasıl yürüyor tüm bu çalışmalar?

İkisi birbirinin tamamlayıcısıdır. Hayırseverler tarafından ve üyelerimizin bağışları ile eğitim ve faaliyetlerimiz sürüyor. Ders alan öğrencilerimizin velileri bağış yapmak isterse bu da mümkün.

Nasıl bir kadro ile çalışıyorsunuz? Yol arkadaşlarınız kimler?

Uzmanlar, hafızlar, eğitmenler, hayırseverler, iş adamları ve gönüllülerle yol alıyoruz.

Arapça ve Kur'an

Arapça bilmek Kur'an'ı anlamlandırmakta meal çevirilerinin ötesinde nasıl bir vizyon sağlar? Kurumunuza bu alanda katılanlar hafta sonu eğitimler almakta. Hangi yaş grupları var?

Arapça, Kur'an'ın dilidir. Bize seslenen Kur'an'ı daha iyi anlamak ve yaşamak için bu dil problemini çözmeye karar verdik. Dil, dinin önündeki engel olmamalı. Bunu çözmek için özel dil eğitimi dersleri veriyoruz.

Kur'an okuma yarışmalarında anlam vurgusunu başarabilmekte, okunan ayetin mealini bilmek yeterli mi yoksa dil biliyor olmak daha avantaj sağlar mı? Vurgu da ezber ile başarılabilen bir şey mi? İkisi birbirini besliyor herhalde?

Kur'an'ı okurken manayı bilerek okumak çok önemli. Ayet ortasında durunca nereden geriden alacağını bilmek ve okumayı devam ettirmek çok mühimdir. Zira Kur'an, düşüne düşüne ağır ağır okumayı tavsiye ediyor.

Okulla Eş Zamanlı Kur'an Eğitimi Nasıl Olabilir?

Çocuklar hafta içi okullarında veya dışarıda, okul sonrası sanat dersleri alabiliyor. Hafta sonu da bu derslere saat ayıranlar var. Kur'an okuma eğitimine nasıl bir zaman dilimi gerekmekte? Nasıl bir program uygulanabilir çocuk için?

Öncelikle anne babalar, Kur'an ve maneviyat eğitimini önemsemeli. İlk haftalar hafta sonu bir gün ve bir saat olmalı. Çocuğun yapabileceği dersi kendisine vermeliyiz. Okulla beraber haftada bir sayfa, bir sure, bir dua, muhteşem bir arşiv oluşturuyor çocuklarda. Başarabildiğini ve ödüllendirildiğini gördüğünde de ben bunu devam ettireceğim, diyorlar. Başarmış çok öğrencimiz var.

Ve Kur'an Okuma Birincileri...

Son olarak yetiştirdiğiniz öğrencilerden Hafız Faruk Şahin, Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'te düzenlenen yarışmada 15 cüz okuma yarışmasında, kardeşi Muharrem Şahin de 5 cüz okuma yarışmasında birinci oldu. Bu yarışmalara hazırlanan kardeşlerimizi biraz tanıyabilir miyiz? Onlar nasıl bir takvimle ve zaman vererek bu noktaya geldiler?

Faruk 11 ayda, Muharrem 4 ayda, Kur'an'ı baştan sona ezberlediler. Dünya yarışmalarına hazırlık işte bundan sonra başlar. Dünyanın en iyi tertil okuyucularını dinlediler. Yarışmaları izlediler. Örnek yarışmalar yaptık. Birbirleriyle ve namzetlerle yarıştılar.

Camilerde mukabele okudular. Dedelerinin, babalarının ve hocalarının dualarını aldılar. Kalbe Yolculuk Derneği'nin çatısı altında gece gündüz çalıştılar.

Muharrem'in İmam Hatip Lisesinde okuyor olmasının aldığı birincilikte payı var mıdır?

Tabi ki var. Okul müdürü; Kur'an aşığı, başarı aşığı, talebeleriyle övünen bir hocamız Rüştü Özker... Okul içinde ve okullar arası Kur'an okuma yarışmalarının olması, mescitlerinde Cuma kılınması ve en önemlisi teşvik ediliyor olması önemli.

Bu çocuklara Türkiye'de nasıl geri dönüşler oldu? Onları motive edecek bir ses getiriyor mu bu birincilikler?

18 Ekim'de İstanbul Valimiz Sayın Vasip Şahin, Okul Müdürü Rüştü Özker'i, bendenizi ve iki hafızımızı makamında ağırladı ve tebrik ederek kendilerini ödüllendirdi. Bazı televizyon ve gazeteler haber yaptı. Maalesef, Türkiye'nin gündemine oturmadı.

"Mevlid Kandili Yeniden Doğuşumuz"

Mevlid kandili ne demektir? Nasıl geçirilmeli?

Mevlid, Efendimizin (s.a.) doğumu vesilesiyle biz Müslümanların ihyasıdır, yeniden doğumudur. Gece Kur'an'la ihya edilmeli, hayırlar yapılmalı, çocuklarla ailece camilere gidilmeli. Bol bol salat-u selam getirmeli, Rabbimize yönelmeliyiz.

Mevlithanlığın Türkiye'deki duygu dünyasında yeri ve gelişimine dair bilgi verir misiniz? Mevlit-i Şerif okutulması âdetinden ve kökeninden bahseder misiniz?

Mevlidi icra eden kişi bahirlerin özünü bilmeli, hissetmeli ve dinleyene de hissettirmeli. Mevlit okutulması, Osmanlı döneminden beri ecdadın devam ettirdiği bugün de devam edilen bir icradır. Hz. Peygamber (s.a.) dönemi ve sonrasında tüm dünya Müslümanları kendi dillerinde mevlidi-nebi diyerek birçok beyit yazmış O'nun (s.a.) doğumuna, dünyaya teşrif edişine ithafen nice sözler yazılmış ve güzel sesli mevlithanlar tarafından icra edilmiştir. Böyle de devam ediyor.

Eskiden mevlitlerde akrabaları aramak yaygındı. Bugün bu alışkanlık hala mevcut mu sizce?

Mevlidlere halkın teveccühü hala devam ediyor. Çok şükür evler, haneler, iş yerleri ve makamlar Kur'an ve mevlit ile icra ve ihya ediliyor. Allah bu hassasiyetimizi devam ettirsin inşallah.

Deprem, Kentsel Dönüşüm Esasları ve Şehir Planlaması

Kentsel dönüşüm daha ziyade 17 Ağustos 1999 depreminin hafızalarda bıraktığı acı hatıralar üzerinden değerlendirilen bir konu. Değişen yapı yönetmelikleri ile Türkiye'de yeni yapılarda statik güçlendirilmesi zorunlu tutuldu ve demir kullanım oranı güvenli bir seviyeye çıkarıldı. Bu konuda pek çok şehir plancısı hemfikir ve vatandaşa deprem sonrası yapılar için rahat olmaları telkinini yapabiliyorlar.

Bununla birlikte eski yapılardan oluşan mahallelerde, yenileme/dönüşüm projeleri uygulanıyor. Bu projeler, bazen parsel bazında müteahhitlerin bir parsel sahibini ikna etmesi ile bağımsız proje şeklinde gerçekleştiriliyor. Bazen ise ada bazlı çoklu parsel usulü anlaşmalar ile bir sokaktaki tüm binaları kapsayan bir dönüşüm şeklinde oluyor.Projelere, yönetimin düzenlemesi gereken yol kotları belirlenmesi gibi pek çok nokta henüz belirsiz olduğu halde başlanabiliyor. Projelerin ilerlemesi ile arz talep dengesi ve konut satış ve kira fiyatlarına etkisi de dönemsel olarak değişiyor. Dönüşüm projeleri ve kira fiyatları, kentsel dönüşüme teslim olan eski sakinlerin ev sahibi olma noktasında ödemesi gereken tutarların makullüğü, kentlilerin hakları gibi konularda faydalı olabilecek kitapları 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü dolayısıyla sizler için derledik.

Dosyamızda Yer Alan Eserler

Kenti Dinlemek – Alev Erkilet

Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm – İlhan Tekin

Kentsel Dönüşüm ve Arabuluculuk – Ahmet Faik Oktay

Yıkarak Yapmak – Uğur Tanyeli

Kentsel Dönüşümü İşin Uzmanına Sorduk

Özellikle Antalya Kepezaltı projesi ile adından söz ettiren, TMMOB ve Şehir Plancıları Odası'nda geçmiş dönemlerde görevler üstlenmiş olan **Yüksek Şehir Plancısı Özcan Biçer** ile kentsel dönüşümün uzun vade etkilerinden, kentli haklarından dönüşüm modellerine, iyi gidenleri ve düzelmesi gerekenleri konuştuk.

MİMAR / ŞEHİR PLANCISI **ÖZCAN BİÇER**

"Kentsel Dönüşümde Ön Analiz Çok Önemli"

Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamalarında amaç genellikle nedir? Dünyada amaç nedir?

Türkiye'de ve Dünya'da amaç aynıdır aslında; zamanla sağlıksız hale gelmiş ve işlevlerini yerine getiremeyen kentsel parçaları tekrar düzenleyerek kente kazandırmaktır. Ancak deprem gibi doğal fenomenlerden kaynaklanan risklere karşı önlem olarak bir tür kentsel güçlendirme amacıyla da yapılabilir.

Bu işin genel tanımı elbette... Pratikte ülkemizde kentsel dönüşüm uygulamalarının; tapu dağıtmak, imar artışı yoluyla rant elde etmek, nüfusu bulundukları bölgeden deplase etmek, kentsel imajı güçlendirecek vizyon projesi yapmak gibi bir çok farklı amaçla gerçekleştirildiğini görmek de mümkün.

Kentsel Dönüşüm ve İmar Haklarında Kolaylık

Uygulamalar ne kadar amaca uygun? Hangi modeller hangi yönlerden başarılı ve hangi modeller neden başarısız?

Kentsel Dönüşüm Projeleri'nin birçok farklı modeli gelişti ülkemizde; bakanlık tarafından başlatılan çalışmaların organizasyonel yapısı ve uygulama koşulları ile belediyelerin kentsel dönüşüm projelerinin yapısı farklılaşabiliyor ya da yatırımcı aktörlerin projelerinde başka modellerin geliştiğini de görebiliyoruz.

Kentsel Dönüşüm Kanunu'nun ilk çıktığı dönemde, birçok projede, idarelerin ya da özel yatırımcıların Kentsel Dönüşümü bir tür fırsat olarak algıladıklarını gördük. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yapılan başvuru dosyalarının çoğu normal şartlarda o kentin bütünü içinde verilmeyen imar haklarının, Bakanlık kanalıyla elde edilmesi yaklaşımına dayanıyordu.

Fikirtepe gibi ilk projelerde, 4.14 yapılaşma katsayısı, imar planlarına yansıyınca, tüm kentlerde daha yüksek imar arayışında olan belediyeler, müteahhitler hatta kendi aralarında bir araya gelen site sakinleri, yeni bir rant bulmanın sevinci ile Ankara'ya hücum ettiler. Elbette Çevre ve Şehircilik Bakanlığı duruma çabuk reaksiyon vererek, yerel dengeleri koruyan düzeltmelere gitti ve imar ve yapı yüksekliği dâhil kırmızı çizgilerini koymaya başladı. Sonrasında tüm illerde Kentsel Dönüşüm Master Planlarının yapımlarını başlatarak bu sürecin üst ölçekte kontrol edilmesi gerektiğine karar verdi ve uygulama bu yönde ilerliyor. Sayın Bakan Mehmet Özhaseki son günlerde yaptığı açıklamalarda yeni kentsel dönüşüm kanununun hazırlıklarının bittiğini, hatta geçmiş uygulamalardan kaynaklı olumsuz intibayı ortadan kaldırmak üzere yeni kanuna "**Depreme Hazırlık**" ismini vereceklerini de açıkladı.

Kısacası, şimdiye kadar gelişen Kentsel Dönüşüm Proje modelleri birbirleri ile yarışarak daha etkin ve verimli bir kentsel dönüşüm modelini kurmaya yönlendiriyor bizi, bunu çok anlamlı buluyorum. Yurtdışından ithal edilmiş modellerin bizim coğrafyamızda aynen uygulanması zaten söz konusu değildi, kendi deneyimimizi geliştiriyoruz aslında. Önümüzdeki günlerde Şehircilik Şura'sında, tüm bu deneyimlerin değerlendirilmesi sonucunda alınan kararlara uygun olarak yeni yasal düzenlemeler beklemek doğru olacaktır. Bu şekilde bir iki mükerrer icraatlar sonrasında sürecin dengeli bir hale geleceğini öngörmek mümkün.

Gelelim Kentsel Dönüşüm Projelerinin amaca uygunluğuna, bence burada dikkatle bakılması gereken yer, projenin amacına uygun olmadığı düşündüğümüz yerdir. Bizim amaca uygunluğu sorguladığımız yer, genellikle uygulanan imar ile kentteki yoğunluk dengesini bozan projeler ya da bölge sahipleri ile yanlış iletişim modelleri kurarak kamuoyunu huzursuz eden yaklaşımlardır. Biz de bu projeleri görebildiğimiz ya da kamuoyuna yansıdığı oranda sorunlu buluruz.

Dönüşümümün Uzun Vadede Getirebileceği Olumsuzluklar

Oysa kentsel dönüşüm sonrasında hak sahiplerinin yaşamlarındaki değişimler, piyasalardaki arz/talep dengelerindeki bozulmalar, getirilen yeni yoğunluklar nedeniyle uzun vadede trafik sorunu dâhil kentsel donatı sisteminde oluşacak sorunlar, şu an algılanamamaktadır. Yani insan aklı, doğal olarak görebildiği kadarını sorunlu olarak etiketlemektedir. Bizim yaptığımız bilimsel çalışmalar ise bize, bu projelerin uzun vadede yaratacakları etkileri görme şansı verdiği için aslında buzdağının görünmeyen kısmının daha büyük olduğunun farkındayız.

Fikirtepe'de Kentsel Dönüşüm ve Ön Analizin Önemi

Basit bir örnek verecek olursam, bundan 3 sene kadar önce Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi'nin kentsel siluet ve trafik üzerine olası etkilerini analiz etmiştik, karşılaştığımız sonuçlar tabiri caizse tüylerimizi ürpertti. Birbirlerinden bağımsız geliştirilen kuleler arasında ışık bile almayan yüzlerce konut birimi oluşacağını, bölgedeki kentsel siluetin neredeyse rüzgâr geçirmez bir duvara dönüşeceğini, tüm inşaatların bitmesi ve yaşamın başlamasıyla bölgedeki trafiğin içinden çıkılmaz hale geleceğini, trafik etkilerinin D100'de Bostancı Kavşağına kadar sabit bir kilitlenmeye sebep olacağını, köprü trafiği ile birleşince etkinin Anadolu yakasında da nasıl bir tabloya sebep olacağını gördük. Fikirtepe Projesi ile piyasaya aynı anda sunulan 60.000 civarında konutun değer mekanizmalarını nasıl bozduğunu, bölgeye giren yatırımcıların durumunu anlatmıyorum bile.

Zemin ve Yapıya Dair Risk Faktörleri ve Başvuru

Yenilemeler daha ziyade sokakları içeren bölgelerden oluşmakta. Bunun yasal alt yapısı nasıl oluyor? Buralarda deprem yönetmeliğine uygun olmayan binalar mı mevcut çoğunlukla?

Kentsel Dönüşüm Kanunu ile Kentsel Dönüşüm Bölgesi ilan edilecek bölgelere ait bulunması gereken nitelikler tanımlanmıştır; bunlar zemin risk faktörleri ve yapılara ait risk faktörleridir. Yapılarla ilgili kısımda daha çok 1999 depremi öncesinde yapılan yapılar ile ruhsatsız

tabir ettiğimiz projesine uygun yapılmayan yapıların varlığı esas alınır. Bu tip yapıların sayısının, bölge içinde belli bir oranın üzerinde olması riskli alan tanımlaması kapsamına sokulması için yeterli görülür. Bu tip bulguları ortaya koyan belediye ya da yatırımcılar, kentsel dönüşüm ilanı için bakanlığa başvuruda bulunabilirler.

Bir bölge dönüşüme açılınca, çoğunlukla tek bir yüklenici, ihale ile mi tüm bölgeyi üstlenerek tüm dokuyu derli toplu yeniden dizayn ediyor yoksa müteahhitler bölge içerisinde mal sahipleri ile bağımsız şekilde anlaşarak bağımsız yapılar mı yapmakta?

Kentsel Dönüşüm Projeleri birçok yerde farklı iş modellerine sahiptir. Serbest piyasa koşullarında gelişen projelerle idarelerin yönetici ya da koordinatör oldukları projeler arasında ciddi farklılıklar bulunur. Örneğin; Fikirtepe gibi serbest piyasa modellerinde, bir bölgede kendi aralarında uzlaşan hak sahipleri, bir yüklenici bularak bütüncül bir davranış biçimi sergilediklerinde proje farklı bir şekilde gelişirken, komşu bölgede bir yatırımcı kendi kararı ile bölgeye girip tek tek ikna yöntemi ile uzlaşmaya çalışmakta, dolayısı ile farklı bir süreç izleyebilmektedir.

"Hak Sahiplerinin Kendi İçinde Anlaşarak Yatırımcı Bulması En İdeali"

Serbest piyasa temelli modellerde proje süreçlerinin daha uzun sürdüğü, uzlaşma süreçlerinde güvensizlik unsurunun uzlaşma sürecinin uzaması nedeniyle azaldığı ve yer yer tepkilere dönüştüğü, niteliksiz müteahhitlerin yaptıkları sözleşmeler ile haksız kazanç elde etmeye yönelik davranışlar sergilemeye çalıştığı, aynı şekilde hak sahipleri içinden de haksız kazanç peşinde koşanlar nedeniyle uzlaşma süreçlerinin neredeyse durduğu gözlemlenmiştir. Bu tip projelerde hak sahiplerinin tamamının kendi içlerinde anlaşarak yatırımcı buldukları iş modeli en hızlı ve verimli iş modelidir.

Belediyelerin Koordinasyonundaki Projeler

İdarelerin yönetici veya koordinasyon işlevini üstlendikleri bölgelerde ise ilgili belediye projenin tüm geliştirme aşamalarında aktif rol alır. Bu modelde, katılım ve uzlaşma süreçlerini şeffaf yürüten projelerin güvenilir ve başarılı oldukları, katılım ve uzlaşma süreçlerini önemsemeyen ve müteahhitlerle işbirliği içinde kapalı kapılar ardında geliştirilen projelerin süreç içerinde tepkilerle karşılaştıkları ve projelerini yürütülemez hale geldikleri izlenmektedir. Bu durumda ister ihale yolu ile alınmış olsun ister yüklenici projeye sonradan dâhil olsun, projenin başarısı, ilgili idarenin süreç yönetim yeteneğine bağlıdır.

İmar Artışı Karşısında Değer Artışı Önceliği

Şimdiye kadar gördüğümüz örneklerde en başarılı Kentsel Dönüşüm Projesi modeli, ilgili idarelerin uzlaşma ve proje süreçlerini şeffaf ve katılımcı olarak yürüttükleri, projenin **"imar artışı"** yerine **"değer artışı"** temeline dayandırıldığı projelerdir. Bu tip projelerde hak sahiplerinin talepleri de dikkate alınmakta ancak çözümü imar artışı yerine kentsel çevrenin kalitesinin arttırılması, kentsel donatı alanlarının standartlarının yükseltilmesi, yapı niteliklerinin artırılması, işlevsel çeşitliliğin geliştirilmesi, sosyal alanların çoğaltılması gibi birçok alandaki **"değer"** artırımı esas alınmaktadır.

Görüntü kirliliği oluşturan yapılar gökdelenler mi gecekondu mahalleleri mi?

Bu sorunun cevabı gerçekten çok sübjektif, cevap nereden baktığınız ile ilgili birazda... Bir açıdan bakarsanız, gecekondu alanları başlangıçta basit desteklerle sağlıklı hale getirilebilir ve korunabilir. Bu alanlar, insan ölçeğine yakın, sevimli, komşuluk ilişkilerinin güzel olduğu alanlardır aslında ve bu alanların yeşiller içindeki görüntüleri hemen her insanın hoşuna gidebilir. Diğer bir açıdan baktığınızda günümüzde gecekondu alanlarının çoğu; başlangıçtaki formundan uzaklaşmış, kanun dinlemeden gelişmiş, kaçak yapılaşmaya devam etmiş, çok katlı apartmanların olduğu, hiçbir insani yanı kalmayan, başlangıçtaki sevimliliği olmayan, ölçeği insandan uzaklaşmış, 1 m^2 yeşil alan bile barındırmayan, içinde yaşayanların deprem durumunda hayatlarına mal olacak alanlardır artık. Bu tip alanları bir şehir plancısı olarak en büyük risk ve çirkinlik olarak görüyorum.

Firavunların Mısır Piramitlerini Yapması Gibi Güç ve Yükseklik Algısı...

Diğer yandan son dönemde dünyanın tüm kentlerinde yapılaşma formlarında belirgin bir yükselme göze çarpmaktadır. Kentler, küresel sistem içindeki yerlerini neredeyse gökdelenleri ile bulmaya çalışmakta, "En yüksek bina en büyük prestijdir" gibi bir algı gelişmektedir. Buna en bilinen örnek Manhattan'da 1930'larda yapılan Empire States binasıdır. Tıpkı firavunların Mısır Piramitlerini yapmaları gibi güç, kendini yükseklik ve ölçek ile ifade etmek istemektedir. Az yoğunlukla sürekli yatay olarak gelişmenin, sürekli olarak doğayı tahrip etmek olduğunu bilen biri olarak çok katlı yapılara karşı değilim, özellikle bizimki gibi devamlı olarak göç ve nüfus artışının olduğu bir ülkede kentleri az katlı yapılarla geliştirmek mümkün değil. Ancak gökdelenlerden oluşan bir yapılaşma kodunun tüm kente yayılmaya çalışmasını da engellemek gerekir. Bu tip yapıların yapılabileceği alanlar daha çok MİA olarak tabir edilen Merkezi İş Alanları ve çevresi ile sınırlı kalmalıdır.

Belediye Meclisleri ve Plan Tadilatı Sistemi İle Yüksek Binaların İmarı İlişkisi

Yüksek binalar ile ilgili bir tepki var. Hatta Cumhurbaşkanının da eleştirdiği yapılara ruhsat verilmiş olması tartışılmıştı. Bu tür projelerde iktidar ve muhalefet partilerinden oluşan belediye meclislerinde uzlaşılarak mı karar alınması gerekiyor? Hiçbir yerde uzlaşamayan siyasi yapılar bu konuda uzlaşıyor denilebilir mi?

Yüksek binalar ile ilgili tepkinin kökeninde aslında imar planı tadilatı olarak bilinen bir

işlem var. Yatırımcı kurumlar projeleri geliştirirken belediye meclislerine İmar Planı Tadilatı taleplerini iletiyor, bu talepler meclis tarafından İmar Komisyonu'na iletiliyor, komisyonda ise çoğunluk kimde ise onun dediği oluyor. Bu tür tadilatların çoğunlukla rant odaklı oldukları, yapılaşma yoğunluklarını artırdıkları, kat yüksekliklerini artırdıkları biliniyor. Adı üstünde tadilat demek o bölgedeki imar planını değiştirmek, günümüzdeki sonuçlarına bakılırsa delmek ve rant yaratmak demek. Normal şartlarda bütüncül planlar üretiliyor. Bazen ise sehven yapılan hataları düzeltmek veya acil bir ihtiyaç için düzenleme yapılmasına olan sağlayan bir düzenleme olarak kullanılan **"plan tadilatı sistemi"** kentin dengesini bozan bir hale gelmiş durumda ve senede 1000 e yakın bu kapsamda işlem yapılıyor. Bu tabloya baktığımızda dediğiniz gibi siyasi mekanizmalar bu konuda uzlaşıyor gibi görünüyor.

Mimaride "şehirli" yapı size ne ifade ediyor? Dünya kentlerinin her biri farklı dokularda ve her kent farklı bölgelerinde farklı çizgide yapılardan kurulu semtlere sahip. İstanbul'u nasıl yorumlarsınız?

İstanbul içerdiği doğal, kentsel ve mimari çeşitlilik açısından, dünyadaki nadir kentlerden biridir, hangi açıdan bakarsanız bakın, bir çok güzellik ve çirkinliği de görebileceğiniz bir kenttir. Gelişme sürecinde İstanbul'un yoğun bir planlama ve mimari kültür etkisinde kalarak geliştiğini söylemek maalesef mümkün değildir. 1950 sonrasında çok büyük göçler almış kent, yüksek talep karşısında kaotik bir ortama sürüklenmiştir. Bugün hala o dönemin yarattığı sorunları çözmek için çaba gösteriyoruz.

Kent Yönetiminde Halk Neyi Önceliyor?

Böyle bir ortamda planlama ve mimari kaygılar geri planda bırakılmış, daha acil günlük ihtiyaçların çözülmesine yönelik davranış biçimleri kent yönetimlerine seçilmeyi başarmıştır. Siyasetin kendi döngüsü gereği, sistem gitgide işgal, kaçak yapılaşma ve rant ekseninde gelişmeye başlamış, bütüncül kent planları yerine ekstra imar dağıtan plan tadilatları, sağlıklı ve estetik yapılar yerine para kazandıran mimari tasarımlar öne çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde plancı ve mimarların tasarım ve estetik varlıkları yüksek olanları değil, kot farkından kat çıkartanları makbul hale gelmiştir.

"Yoğun ve Kaotik"

Bu süreçlerin sonunda, bizim şehirli yapılarımız, kırsalımızdaki yapılar gibi binlerce yıllık kültürün sonucunda oluşmamıştır. Kentte önceden var olan mimari akımların izleri yoktur. Tarihi bölgeler dışındaki tüm şehir, bir tür ihtiyaç giderme sonucunda tasarlanan yapılarda gelişmiştir. Bu yüzden kırsal bir yapıda gördüğünüz doğaya, insana ve topluma saygıyı şehirli yapılarda nadiren görürsünüz. Kentleşme ile ülkemizin birçok yerinde gelişen yapılar aslında bireyler olarak bizlerin ve oluşturduğumuz toplumsal kesimlerin yansımasıdır, yoğun ve kaotik. İstanbul'un geleneksel yerleşimleri olan Boğaz köylerine, tarihi yarımadaya veya İstiklal Caddesi çevresine gittiğinizde bir zamanlar yaşamın özenli ve saygılı olduğunun hatıraları karşınıza çıkar, ancak bu bölgelerde gördüğünüz yapılar ve kentsel doku size insancıl yaşamın nasıl olduğunu hatırlatır.

Dönüşüm kapsamında 3. İstanbul denilen bazı projeler özelinde, yerlerinden çıkarılan toprak sahiplerine daire verilmesi noktasında, çoğunlukla ödeyemeyecekleri taksit tutarları mevcut. Gelir düzeyi düşük bu kesimlerin aynı bölgede ev sahibi olması modeli özellikle İstanbul'da uygulanabiliyor mu?

Bu tür projeleri geliştiren idarelerin projelerini, o bölgede yaşayan insanların taleplerine uygun olarak şekillendirilmesi gerekir. Ancak bazı durumlarda idarelerin Kentsel Dönüşüm Projelerini farklı bir vizyonda geliştirdiklerini görüyoruz. Hatırlarsanız Sulukule gibi örneklerde bölge halkının yeni yaşama katılmasının mümkün olamayacağı konsepte projeler geliştirilmişti. Burada konuyu ödenecek taksitle sınırlandırmamak lazım, birçok yerde yapılan projeler o bölge halkının proje sonrasında bölgede yaşamasına olanak vermiyor. Buna şehircilikte "soylulaştırma" diyoruz, yani mevcut yaşayanları yapılan proje ile bölgede barınamaz hale getirmek. İster projelerde taksit tutarları fazla olsun, ister bu alanlardaki yeni yaşamın maliyetleri arttığı için olsun, bölge yaşayanlarının taleplerini dikkate almayan ve onları dışlayan tüm projeler eninde sonunda sistemin içinde uzun vadede yer bulamazlar.

Vatandaşların İtiraz Hakkı ve Tasarruf Hakkı

Dönüşüm kapsamındaki bölgelerde yapılan teklifi kabul etmek istemeyenlerin evlerinden çıkmama hakkı var mı? Varsa hangi durumlarda? Bu haklarını nasıl kullanabilirler?

Kentsel Dönüşüm Alanı ilan edilen ya da Riskli Yapı kapsamına giren yerlerde vatandaşların devletin belirlediği koşullarda itiraz hakları ve idari mahkemeler yoluyla yapılan işlemlerin doğru olup olmadığını denetlettirme hakları elbette var. Ancak bu yöntemler sonucunda haklı bulunmayan vatandaşların da çoğunluğun can ve mal güvenliğini riske etmelerine izin verilmiyor, hak sahiplerinin mülkleri devlet tarafından satışa çıkarılarak mülkün tasarruf hakkı elinden alınabiliyor, evden fiziksel olarak çıkmaması durumunda güvenlik kuvvetleri tarafından mülkün boşaltılması sağlanabiliyor. Bakan beyin yaptığı açıklamalarda belirttiği yeni yasanın Kentsel Dönüşüm Projelerinde "yavaşlamaya" sebep olan bu tür dirençleri kırabilecek yeni önermeler içerebileceğini düşünüyorum. Devletin yetkili organlarından yapılan açıklamalar, kentsel dönüşüm süreçlerinin bundan böyle daha **"sıkı"** bir şekilde ele alınacağına işaret ediyor.

Antalya Kepez'de geniş bir alanda kentsel dönüşüm projesinde yer aldınız ve kısa sürede gerçekleştirdiniz. Buradaki projeye neden ihtiyaç duyuldu?

Sayın Menderes Türel Kepezaltı ve Santral Mahallerini kapsayan bu alan için konsept olarak çalışmamızı istedi. Bizde kısa süren bir çalışma ile önceden klasik bir planlama yöntemi ile ele alınmış olan bu alanın aslında daha etkin ve verimli bir yaklaşımla kent ve hak sahipleri için büyük potansiyeller taşıdığını gösterdik. Antalya Büyükşehir Belediyesi, projenin gerektirdiği tüm işlemleri titizlikle takip etti ve kendi üstüne düşen tüm görevleri tam zamanında yerine getirerek örnek bir yönetim sergiledi. İlk adımda 3 ay gibi kısa bir sürede Bakanlar Kurulu kararı ile bölgeyi Kentsel Dönüşüm Alanı kapsamına aldı.

Arz-Talep ve Piyasa Etkileşimleri

Dönüşüm projelerinde konutların artması ile kira fiyatları ve satış fiyatları arttı mı düştü mü? Son grafik nasıl? Arz talep ne durumda?

Bu soru her ilde ve bölgede farklı cevaplanabilecek bir soru, örneğin Kağıthane gibi bölgelerde Kentsel Dönüşüm Projeleri bölgenin çehresini değiştirip fiyatları yukarı çekerken, Fikirtepe gibi bir bölgede proje hacmi arz talep dengesini bozduğu için yatırımcıların beklediği satış değerleri ve satış hızları yakalanamayabiliyor.

Tüm kentlerde riskli yapı kapsamına giren yapı stoğunun nerelerde olduğu zaten bilinmekte, keza zemin için sıkıntılı bölgeler de öyle, aynı şekilde kentin barınma ihtiyacı için gerekli olan yeni konut sayısı, ihtiyaca göre değişen konut tipi talebi gibi tüm faktörler bilgi olarak elimizde bulunmaktadır. Bilginin bu denli yaygın bir şekilde paylaşıldığı bir ortamda birbirinden kopuk projelere izin verilmesini anlayamıyorum, bu konuda bakanlığın Kentsel Dönüşüm Ana Planları'nın işletilmesine yönelik denetim işlevinin güçlendirilmesi gerektiği-

ni düşünüyorum, ancak bu şekilde değer mekanizmaları ile birlikte arz/talep mekanizmalarını geliştiren kentsel dönüşüm projelerine imza atmak mümkün olabilecektir.

"Taş ve Granit Kaplama Camdan Daha Riskli"

Camlardan oluşan plazalar yükseliyor. Bu deprem açısından risk mi?

Mühendislik hizmetlerini doğru almış hiçbir yapı kolay kolay depremde öngörülen davranışların dışına çıkmaz; tersten de mühendislik hizmetlerinden yararlanmayan her yapı, cephesi cam olmasa da risk yaratır. Yapı malzemesi olarak camın günümüzde binaların cephelerinde kullanılan birçok malzemeden daha riskli olduğunu söylemek mümkün değildir, birçok yapıda gözle bakıldığında taş veya granit gibi görünen kaplama malzemeleri deprem sırasında camdan daha az esnek davranabilir ve anlık zarar verme etkileri camdan çok daha fazla olabilir.

Konutlar deprem yönetmeliğine uygun olduğunda, olası depremde hiçbir zarar olmayacak şekilde dizayn ediliyor diyebilir miyiz yoksa temel bir çökme mi önleniyor? Son dönemde konutlara da geniş boydan pencereler yapılıyor. Bu riskli mi?

Ülkemizde yaşanan acı Marmara Depremi deneyimi sonrasında Deprem Riski daha ciddi olarak dikkate alınmaya başlanmış ve yasal düzenlemeler gidilerek yapı stoğunun niteliğinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Yine de bu öngörüler, akademik toplum ve bürokrasi tarafından da kabul gören belirli aralıklardaki afet risklerini kapsamaktadır. Öngörülmeyen bir şiddette veya sürede gerçekleşebilecek bir deprem alınan önlemlerin öngördüğü sakınımı sağlayamayabilir. Yönetmeliklere uygun yapılmış bina demek deprem sonrasında rahat rahat yaşamaya devam edilecek demek değildir; bir yapıyı farklı iki bölgede aynen yapmanız durumunda bile deprem anında; zemin koşullarının değişkenliği, yapının kullanımı sırasında yapılan değişiklikler, deprem dalgasıyla yapının geometrik ilişkisi gibi birçok faktör devreye girer ve sonuç aynı olmaz. Esas olan depremin vereceği olası hasarları yani can ve mal kaybını minimize etmektir, sonrasında yapının mutlaka tekrar mühendislik açısından ele alınması, taşıyıcı sisteminin gördüğü hasara göre gerekirse yeniden yapılması ya da güçlendirilmesi gerekir.

"İstanbul Metropolitan Planlama Başarılıydı"

Şehrin sınırları daha ne kadar genişleyecek? Trafiğe çıkan araç sayısı da hızla artmakta...

Geçtiğimiz yıllarda İstanbul'un ne kadar genişleyebileceği, nasıl yaklaşılması gerektiği sorularını ele almak üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İstanbul Metropoliten Planlama (İMP) birimi kurulmuştu. Bu birimin içinde birçok üniversiteden akademisyenler ve farklı meslek disiplinlerinden uzmanlar yer almaktaydı. İMP tarafından İstanbul Çevre Düzeni Planı olarak bilinen üst ölçekli plan üretiliyordu, bu planlama çalışması ile İstanbul'un sağlıklı büyüyebileceği sınırları ve kapasitesi belirlenmeye çalışılıyordu. Bu çalışmalar kapsamında; ormanlar, içme suyu kaynakları, deprem ve taşkın riski gibi birçok konu dikkate alınıyordu. Planın son dönemine gelindiğinde İstanbul'daki ulaşım problemlerinin ancak yaygın bir metro ağı ve deniz ulaşımının güçlendirilmesi ile mümkün olabileceği ortaya çıkmıştı ki merkezi hükümet bir anda 3. Köprü kararını, sonra 3. havalimanı kararını en sonunda da Kanal İstanbul projesini açıklayınca, İMP bu alanların kentin içme suyu kaynaklarını ve ciğerleri olan ormanları yok edeceğini söyleyerek karşı çıkmaya çalıştı. Elbette siyasi mekanizmalar karşısında ülkemizde bilimin bir kez daha kazanamadığına tanıklık ettik, bu süreçte İMP'deki bilim adamları teker teker ayrıldılar ve kurumun içi boşaldı ve etkisiz hale geldi.

İstanbul ne kadar mı genişleyecek? Böyle giderse Karadeniz'e kadar genişleyecek ve en sonunda il sınırlarının tamamı kentleşecek, bilinçsizce geliştirilen bu tek dişli canavar tüm doğayı yok ederek büyümeye devam edecek. Trafik, her zaman büyüyerek devam eden bir sorun olmaya devam edecek ve hiçbir kuşak bir öncekinin sahip olduğu trafiğe trafik demeyecek.

TOKİ kentsel dönüşümde nasıl bir rol oynuyor? Genel olarak 1. Sınıf konut projeleri ile sosyal konut projeleri üstlenmekteler, özel sektörden ortaklıklar ile... 1. Sınıf yapılardan elde edilen kârların sosyal konuta yeterli şekilde aktarıldığını düşünüyor musunuz? Yurtdışındaki dönüşüm projelerinde kullanılan model ve sosyal konut modeli ile Türkiye'yi kıyaslar mısınız?

TOKİ, Türkiye'nin geliştirdiği önemli kurumlardan birisidir; sosyal konutlar, afet konutları, göçmen konutları, uydu kentler, tarım köyler geliştirmek dâhil birçok sahada görev ve yetkisi bulunmaktadır. Ülkemizdeki ilk Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, Kentsel Tasarım Uygulamaları, kamu sahasındaki önemli plan/tasarım/uygulama deneyimleri TOKİ tarafından geliştirilmiştir. Bu anlamda kurumun çok ciddi bir deneyimi olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Kaldı ki bu uygulamaları geliştirirken dünyanın birçok ülkesindeki deneyimleri araştırmış, sonuçlarını inceleyerek kendi gelişimine karar vermiştir. Zaman içinde elde ettiği güç, merkezi bürokratik anlayışın keskinleşmesi, yerel ihtiyaçları giderme konusundaki hassasiyetleri önemsememeye başlaması, Türkiye'nin birçok yerindeki projelerde yerel toplumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından eleştirilmesine neden olmuştur. Yaptıkları projeler ile yerel toplumları dışlayan, insanları yerinden eden, kaynak geliştirme adı altında rant projelerine yönelen bir kurum olmaya başlamıştır.

Ürettikleri projeler ile gitgide tek tipleşen bir yaklaşımla Türkiye'nin her yerinde yüz binlerce konutu neredeyse aynı mimari tiplere sadık kalarak üretmeleri yüzünden yıllardır eleştirilmelerine rağmen, ülkenin batısındaki yapıyı doğusuna, kuzeyine, güneyine aynı şekilde yapmaya devam ettiler. Nihayet bu yıl bir yarışma düzenleyerek "7 iklim 7 bölge 7 mahalle" sloganıyla üretimlerinde farklılaşmaları gerektiğini fark ettiler. Karadeniz'i örnek verirsek, deniz kıyısındaki mahalle ile yamaçtaki mahalle aynı olmaz. Deniz kıyısında meydan kıyıda olur, yamaçta köyün ortasında... Her bölge ve iklim için bir mahalle çalışmak bu anlamda yetersiz kalabilir.

İstanbul Tarihi Yarımadaya Özel Kaynak Ayrılmalı

İstanbul'da Eski Şehir olarak nitelenebilecek tarihi yarımadayı kapsayan alana dair görüşleriniz nedir?

İstanbul'un hazinesi Tarihi Yarımada'dır... Geçmişte korkunç bir gelişim süreci sonrasında bölge Fatih Belediyesi'nde birleştirilen otorite altında tekrar toparlanmaya çalışmaktadır. Bu alanda yerin üstünde olan değerli kültür varlıkları kadar yerin altında da bir o kadar zenginlik daha gün ışığına çıkmayı beklemektedir. Örneğin Marmaray kazıları sırasında yerin yaklaşık 15 metre altında ilk İstanbullulara ait neolitik dönemden kalma bir köy bulunmuştur. Bu köyde yaşamın olduğu dönemlerde yani yaklaşık 8000 sene önce İstanbul'da henüz bir boğazın olmadığı, deniz olmadığı görülmüştür.

Tarihi Yarımada'ya ayrılan kaynak sadece Fatih Belediyesi'nin kaynaklarıdır ve bu kaynak, bölgede yaşayan nüfus üzerinden hesaplanmaktadır. Tarihi Yarımada'ya, merkezi hükümet bütçesinden özel bir kaynak ayrılmalı ve bu kaynakların turizm sektöründe yaratacağı katma değer hesaplanmalıdır. Ancak bu şekilde üstü toz kaplı pırlantamız olan Tarihi Yarımada'nın hak ettiği yere gelebileceğini düşünüyorum.

İSMAİL GÜLAL

Kenti Dinlemek

Alev Erkilet

Çocukluğumdan beri "Anlam" ve "Mânâ" düzleminde, kelimeler ile tanımladıkları hakkında çok düşünürüm. Hacı Taşan ustanın derlediği o Keskin türküsünde "Allı turnam bizim ele varırsan şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle" derken sözcüklerin kimyası, ne kadar önemli değil mi bizim muhayyilemizde...

Oysa, gurbete çıkmış bir akraba gibi sevdiğimiz o allı turna, bilimsel adı "**Flamingo**" olduğunda birden bize yabancılaşıyor.

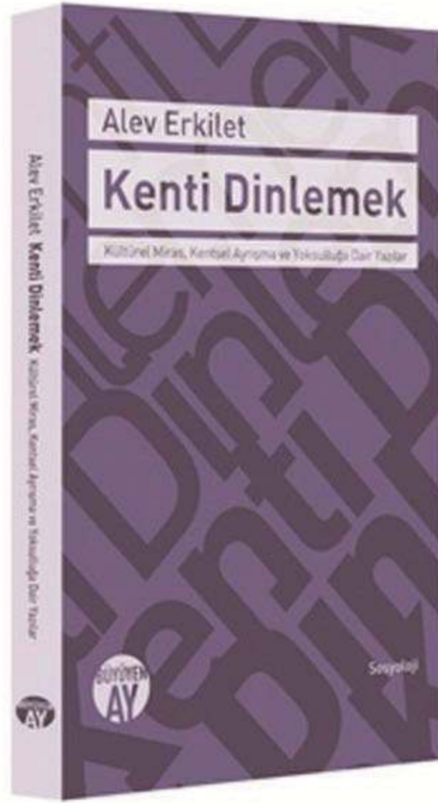
İşte tam da bu duygu ile okudum, Alev Erkilet Hanım'ın, **KENTİ DİNLEMEK** adlı kitabını.

Genel bir bakışla, **"Kentlerin artık tanınmaz hale gelişi"** üstüne en kısa özetle iyi toparlanmış ve meramını hızla anlatan bir kitap...

Alev Hanım başarılı bir sosyolog, Araziye önem veren... Dinleyen, iyi gözlemleyen bir kişi. Daha evvel de yazdıklarını okuduğumda bu hissi yaşamıştım. Fakat ben daha en baştan, "**KENT**" sözcüğüne takıldım eski alışkanlığımla.

Kent ile şehir aynı anlamda mıdır? Bence önemli bir sorudur bu.

Biri Turna iken, diğeri Flamingodur bizim muhayyilemizde. İster istemez aklıma,

Hz. Resulullah'ın (s.a.) hicreti öncesi, "Yesrib" olan şehrin "**Medine**" olmasına takılıyor aklım.

Medine - Şehir demek... Medeniyet demek. Şehir, bizim medeniyetimize dâhil bir kelime iken, Kent aynı anlamları taşımıyor bende.Belki de eski kafalıyımdır bilemiyorum.

"**ŞEHİR**" kentsel dönüşüme girer.Yüzyılların, adeta bir mağara damlataşı gibi milim milim oluşturduğu o sosyal doku örneği mahalle kültürünü, kapitalizm birden kendi formatına sokar. Medya kanalları ağları ile zihinsel algılar oluşturup, eskiyi kötüleye kötüleye yeni bir mahalle kültürü yaratır. Artık yeni oluşturduğu kendi "**Normal**" formatına göre Eski olanı mutenalaşır (!) soylulaştırır (!) normalleştirir (!) ve artık o şehir, "**KENT**" olur. Benim zihnimde bunun matematiği böyle işliyor.

Kentin Eziciliği

Kent öyle bir yapıdır ki artık, Aidiyet bağlarını yok eder. Sahiplik biçimlerini değiştirir. Mülkiyetin tarzını, Yasalaştırmayı ve yasallaştırmayı kendi formatına sokar. Cinsiyetin, mülkiyetin ve hatta inancın bile özünü değiştirip yeni biçimlere sokar.

Kent, ruhen, dönecek bir köyü olmayan, yaşamının ve çevresinin çeperleri devamlı genişleyen, genişledikçe sahte bir mutluluk hissi ile uyuşan, kendine sunulan (!) eşitliğin kıskacında, çaresizce özgürlüğü uman, Biz Zavallıları... EZER. İşte Kent, tam da bu ezmenin muhtevasıdır.

Ben Alev Hanım'ın kitabını Şehir/Kent ikileminin zihni arka planı ile okudum ister istemez.

Öncelikle kitaptaki birebir, adeta röportaj yapar gibi olan sosyal tespitlerinin, birçoğunu az çok yaşadığım yerlerde gözlemleyen biri olarak, şahitlerindenim.

Kentsel dönüşüm kavramı, ülkemizde taşlarını yerine oturtamamış. Daha doğru bir ifade ile yerine oturması gereken zihinsel zeminin tam olarak ne olduğu hakkında fikren, üstünde toplumsal bir mutabakata varamadığımız, bir uzlaşı metni ile tanımlayamadığımız bir kavram.

Kelimeyi İngilizceden çevirirken bile, "**Gentrification**" = Soylulaştırma-mutenalaştırma anlamları yerine tarifini imar sözcükleri ile tanımlama yoluna gidip adına "Kentsel Dönüşüm" deyiverdik ve işin asıl önemli tarafı olan sosyal boyutunu öne çıkarmadık. Ülkemizde herkesin kendi dünya görüşüne göre yorumlayıp aslında bir açıdan konuyu ve mağdurlarını da sömürdüğü ve meseleyi daha da açmaza sürdüğü kakafoni halinde seslerin çıktığı bir

konu bu maalesef. Bu yadsınmaz bir gerçekliktir ve Alev Hanım bu görmek istemediğimiz fotoğrafı çok net ortaya koymuş.

Alev Hanım, **KENTİ DİNLEMEK** adlı kitabını, **"...Kentlerde var olan sınırlar, mimari açıdan sokaklar yahut başka kentsel ayrıntılar olabilir; sosyolojik açıdan ise bu sınırlar sosyo-ekonomik seviyede, etnik ve kültürel farklılıklarda karşımıza çıkar. Bu farklar Osmanlı kent deneyimi boyunca geçirgen olmuştur ve azalarak bile olsa hala geçirgenliğini muhafazaya eğilimlidir. Mahalle bu geçirgenliğin ana kaynağı, temel besleyicisidir. Toplumsal çatışmaların önüne geçilebilmesi için mahallenin bu dayanışmacı özelliklerinden yararlanmak imkânı varken, kentsel dönüşüm projeleri çerçevesinde mahallenin doğal dokusunun zedelenmesi, mahallelerin tek sınıflı kapalı yerleşmelere dönüştürülmesi mevcut ekonomik/sınıfsal ya da etnik gerilimlerin çatışma yaratma potansiyelini artırmakta, farklılıkları birer dışla(n)ma nedeni haline getirmektedir. Kentsel yenileme uygulamaları kapsamında, belirli bölge ve mahallelerin tamamen boşaltılması, buralarda yaşayanların şehir dışındaki görece ucuz/ama gidenler açısından yine de pahalı sosyal konut alanlarına gönderilmesi, ekonomik, kültürel, siyasal, mekânsal ve bunların bir araya gelmesi halinde oluşan bütünsel toplumsal dışlanma sendromunun doğmasına neden olabilir. Bu kitapta, İslam ve kent ilişkisi, somut olan ve olmayan kültürel mirasın korunması, kentsel yenileme, ayrışma, gettolaşma, kentsel yoksulluk, sınıf-altı olma, çöküntü söylemleri, soylulaştırma, kent hakkı, kentsel adalet gibi bazı temel kavramların Tarihi Yarımada bağlamında neye karşılık geldiğini göstermeye çalışıyorum. Velhasıl, buradaki metinler, Batı'da bir süredir tartışılmakta olan meselelerin, kültürel mirasın korunması ve yoksullukla mücadele bağlamında nasıl anlaşılması ve yorumlanması gerektiğine dairdir..."** açıklaması ile özetlemiş. Ben özellikle, ilgi konum olduğundan, İslâm-Kent ilişkisi bölümüne hususiyet gösterdim. Alev Hanım'ın bu konuda söyleyecek sözü olmalıydı ve o bu sözü söylemenin ötesine geçip, kurgu-şehir mantığı ile bir ütopya dillendirmiş.

"Saadet Yurdu"

Aslında, Saadet yurdu bölümüne kadar kitabın sosyal tespitleri, dillendirme erginliği açısından, kendisi arazi ile yakın temaslar kuran bir araştırmacı/sosyolog olduğundan çok başarılı. Üstünde bizzat içinde çalıştığı **"Süleymaniye'yi yeniden tasarlamak"** işinden engin bir tecrübe birikimi ile çıktığı, yazdıklarının derinliğinden belli. İnsana dair ince nüanslara dokunmayı seviyor ve önemsiyor. Belli ki o, bu ince nüansların, bütüne olan etkisini de çok önemsiyor. Bekar odaları ve Esnaf irdelemeleri ile bunu çok net ortaya koymuş ve **"Saadet Yurdu"** bölümü ile de ihtiyacımız olana işaret edip o ütopyayı dile getirmiş.

Sorun da tam da burada sanki. Saadet Yurdu ütopyasının ayakları yere basmıyor maalesef.

Kitaptaki ütopya kurgusuna, Kapitalizm - Sosyalizm denkleminde siyasal bir eleştiri getirmek istemiyorum. Çünkü yukarıda da bahsettiğim gibi bu konu siyaseten sömürülmeye çok yatkın ve sömürüldükçe işin aslî mağdurlarının dertlerinden uzaklaşıldığını düşünenlerdenim.

Alev Hanım konunun bir uzmanı olarak kendi penceresinden samimiyetle gördüklerini ve çözüm önermelerini yazmış.

Bu, son iki yüzyıldır süregelen, **"Modernleşme Tarihimiz"** başlığı altında anlatılabilecek önemli bir sosyal yara aslında ve bu yara Kentsel dönüşüm ile başka bir evreye geçti sadece.

Öncelikle Saadet Yurdu, muhafazakâr/dindar bir çerçeveden bakış. Bunu gizlemiyor da zaten, kitabın saadet yurdu bölümünde Necm suresi, 39. ayetten bahsediyor. Asr-ı saadete, Medine'ye bir öykünme olduğunu hemen hissediyorsunuz. Bununla birlikte dediğim gibi ayakları yere basmıyor. İnsan faktörü, nefs faktörü gibi konulardan bahseden ayetlere de bakılması gerekirdi, diye düşünüyorum.

Çünkü günümüz muhafazakârlığının, **"Saadet Yurdu"**nu kuracak/kurgulayabilecek zihinsel algısı bence modernizm tarafından yerle yeksan edilmiş durumda. Bu zihni yeniden inşa etme/bînâ etme çalışmalarının yetersiz kaldığını düşünenlerdenim. Yaşananlar buna dair bir ümit ışığı vermiyor bana ama Alev Hanım herhalde bu ışığı görmüş olmalı diyorum.

İdeal Toplum: Aileden Topluma Bir Piramit

Öncelikle muhafazakârlıkta ideal toplum, aileden topluma doğru giden bir piramidin üstünde yükselir. Türkiye'de muhafazakâr dindarlığın, bu piramidin en önemli yapı taşı olan **"aile"** kavramı üstüne, **"Tamam işte bu !.."** diyerek uzlaştığı bir tanımı maalesef bulunmamaktadır. Alev Hanım'ın bunu fark etmemiş olması mümkün değil. O, bu ütopyayı dillendirmekten de kendini alamamış.

Alev Hanım ile **"muhafazakârlık"** algısı bağlamında bir tartışma açılabilir. Belki hepimizin saadet yurtlarına olan özlemimizin bâki olduğu gerçeğine gözümüzü kapatmadan ve ayakları yere basan önermeler ile tartışılır inşallah.

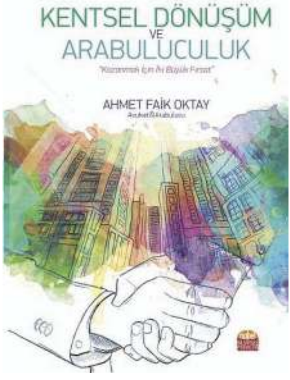
Sonuç olarak kitabın sosyal tespitler ile ilgili bölümleri tam bir uzman bakışı ile değerlendirilmiş. Son bölümde ki **"Saadet Yurdu önermesi"** dünyanın gerçekleri ile çok istesek de ne yazık ki uyuşmuyor.

Saadet yurdunun son bölümünde, sokak da yaşayan hayvanların dahi haklarından en ince ayrıntısına kadar bahsetmesi bile kurduğu ütopyanın sıcaklığını hissettiriyor ve kitabı aynı hissiyatla okumamızı sağlıyor.

> **"Buradaki metinler, Batı'da bir süredir tartışılmakta olan meselelerin, kültürel mirasın korunması ve yoksullukla mücadele bağlamında nasıl anlaşılması ve yorumlanması gerektiğine dairdir..."**

Kentsel Dönüşüm ve Arabuluculuk

Ahmet Faik Oktay

Türkiye'de kırdan kente doğru yaşanan göçler, hızlı bir kentleşmeye yol açarak gecekondu alanlarının oluşmasına neden oldu. Bu sorunun en yoğun olarak yaşandığı il İstanbul'dur. Dolayısıyla İstanbul'da zamanla olması gerekenden daha büyük, aşırı ve sağlıksız bir yığılma gerçekleşti. Kentsel dönüşüm ile kentlerde sorunlu olarak tespit edilen bölgelerde düzenlemeler yapılarak sadece plansız gelişen kentler kontrol altına alınmıyor, aynı zamanda çarpık yapılaşmanın da önüne geçiliyor. Bu konu, bu kadar gündeme olmasına rağmen hala insanlarda soru işaretleri mevcut. İnsanların kafası karışık, hak kaybına uğramaktan korkuyorlar ve bu nedenle kentsel dönüşüme sıcak bakmayabiliyorlar. Bazıları süreç içinde mahkemeye başvuruyorlar. Avukat ve arabulucu Ahmet Faik Oktay **"Kentsel Dönüşüm Ve Arabuluculuk"** kitabında bu konuya ilişkin aradığınız en önemli ve kritik bilgilerin özünü derledi.

Kitap, hem kentsel dönüşüm hem de arabuluculuk konusunda pratik bir kılavuz olacak şekilde bilgiler içermekte.

Akıcı üslubu ve konuları anlamayı kolaylaştıran sistematiği ile akıllara gelen ve kaygı uyandıran birçok sorunun cevabını veren eser, ilk bölümünde kentsel dönüşümün ne olduğunu aktararak bu düzenlemeye giren bölgelere dair bilgi veriyor. Bu dönüşümü isteyen mülk sahiplerine de bu mülk sahiplerine ulaşarak proje geliştirmek isteyen yatırımcılara da özet bilgiler sunuyor. Hukuki uyuşmazlıklar ile devam eden ikinci bölümde ise zamana yenilmeden sonuca ulaşabilmek için bazı sorulara cevap verilmekte. Daha sağlıklı, daha huzurlu, daha mutlu bir yaşam alanına kavuşmak istiyor musunuz?

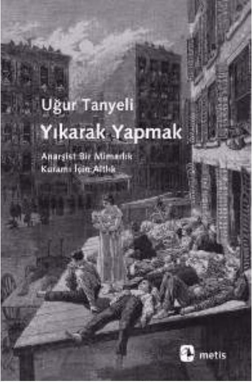
Kentsel dönüşüm kapsamında bulunan mülk sahiplerine nasıl ulaşabileceğinizi merak ediyor musunuz?

Eviniz veya işyeriniz kentsel dönüşüm kapsamına girdiğinde ne yapacaksınız? İtiraz etmek isterseniz haklarınız neler?

Bu başlıklar cevabını kitapta bulabileceğiniz sorulardan sadece bir kaçı...

Yıkarak Yapmak

Uğur Tanyeli

"Hiçbir çağda olmadığı kadar kentleşmiş bir dünyada yaşıyoruz."

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de mimarlık düşüncesinin çok totaliter bir güzergâhta ilerlediği ve özgürlükleri kısıtlayan bir yapı olduğu düşüncesine sahip Uğur Tanyeli.

Bu kitabı bu durum ile hesaplaşmaya yönelik ve tüm bunların sonucu olarak yazdı Uğur Tanyeli. **"Yıkarak Yapmak"** kitabı mimarlık ekseninde ilerlese de aslında çağdaş düşünce tarihi eleştirisi. Tanyeli'ye göre son yüzyıllık dönemde üretilmiş mimarlık düşüncesiyle **'yıkıcı yüzleşmeler'** yapmak şart. Hiçbir şeyi yıkmadan dünyayı değiştirmenin mümkün olmadığını, yıkma ve yapmanın bir arada olmasının kaçınılmaz olduğunu savunuyor.

Bu kitabı okuduktan sonra insan, mimarlığı bir uzmanlık alanı olarak görmekten çıkar; kültür tarihi, edebiyat ve felsefe gibi pek çok konuyla birleşen özgün yorumlara kavuşur.

Mademki **"Mimarın dünyayı mimari araçlarla değiştirmeye muktedir olduğu fikri, toplum geneline yaygın bazen gizli, bazen açık bir totalitarizm beklentisinden başka bir şeye işaret edemez"** ve bu düşünce mimar denilen kişiliğin modern zamanlarda uğradığı onca mutasyona rağmen bir şekilde güncelliğini sürdürür, o zaman ilkin mimarı sorgulamak gereklidir. **"Mimarlık söylemleri de gizli bir totalitarizmdir"** diyor Uğur Tanyeli. **"Mimarın tasarımsal iktidarı ile siyasal yöneticinin toplum mühendisliği yapma iktidarı arasındaki mesafe çok kısa"** olduğu için de totalitarizm tehlikesi büyür.

Mimarı ve mimarlık düşüncesini tarihin içinden yorumlayarak bu güne taşıyan yazar **"Dünya ekonomisinin, metropolitan bir ekonomiye dönüştüğü bir çağda, mimarlığın da yapılamayacağı"** görüşündedir. Bununla birlikte kentleşmiş bir dünyada yaşadığımız gerçeğini de unutmamalıyız. Dolayısıyla dünya kentleştikçe mimarlığa ve mimarlara da ihtiyaç artmaktadır.

Mimara fırsat verilirse, tüm sorunlarımızı rasyonel mesleki kavrayışıyla çözeceği inancının beyhude olduğunu düşünen Tanyeli, böyle bir inancın, örtük bir biçimde siyasal iktidarların diktatoryal tutumuna su taşıdığını söylüyor. Çünkü mimarın tasarımsal iktidarı ile siyasal yöneticinin toplum mühendisliği yapma iktidarı arasındaki mesafe çok kısadır ve her ikisi de toplumsallık üzerinde kurulması amaçlanan bir diktaya işaret etmektedir.

Kitabın öne çıkan bazı konuları; mimarlık düşüncesinin alt metni olarak totalitarizm, yenilik, icat, yaratıcılık ve diğer mimarlık mucizeleri, mimarlıktaki kutsallık illüzyonları, anarşist mimarlığın imkânları şeklinde özetlenebilir.

Peki, Özgürlük, yıkmakla mı gelecek? Geleceği yıkmadan yapmak mümkün mü?

Dil Devrimi ve Kitap Mirasımız

Atatürk'ün kitap ile olan ilişkisini anlamak için günümüzde yaşadığımız en temel zorluk; dönemin, içeriği ve dili Türkçe dahi olsa Osmanlıca alfabe ile yazılmış eserlerinin Türk alfabesi ile çok azının yayın hayatına kazandırılmış olmasıdır.Mustafa Kemal'in okuduğu eserlere bakıldığında, tarih kitaplarından felsefe sözlüklerine, düşünce dünyasından dil ve edebiyat eserlerine kadar çok geniş bir alanı kapsadıklarını görmekteyiz.

İnkılaplara odaklı çalışmaları okuduğu görülen Atatürk, dil devrimini de Türkçe'nin Latin alfabesi ile tatbikinin Arap harfleri ile uygulanmasından daha kolay olduğunu gerekçe göstererek gerçekleştirmiştir.

Mustafa Kemal'in okuduğu eserlerin içeriğini; Osmanlıca bilenler dahi ancak farklı kütüphanelere giderek tek tük nüshaları bularak veya sahafları takip ederek araştırmak sureti ile anlayabilir.

Atatürk Kitaplığına giren eserlerinin müelliflerinin, Cumhuriyet sonrasın da Türk eğitim hayatında önemli yer teşkil ettiklerini, soyadı kanununun ardından bildiğimiz isimler haline geldiklerini görüyoruz. Kitaplıktan dikkat çeken bazı eserler ve temin durumlarını sizler için derledik.

Mithat Sadullah
Latin Harflerinin Türkçeye tatbiki
1892 İstanbul - 16 Ekim 1961 İstanbul

Atatürk döneminde ilk özel "alfabe"yi hazırlayan eğitimci ve yazar. İstanbul Kabataş İdadisi'ni ve Dârülfünunun Hukuk Bölümü'nü bitirdi. Arapça, Farsça ve Fransızca öğrendi. İstanbul liselerinde edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yaptı. İlk yazıları, dönemin edebiyat dergisi Mizan ve Devr-i Cedid'de çıktı. "Arkadaş" adıyla edebî bir dergi çıkardı (1909-1910). En büyük hizmeti, okul kitaplarında meydana getirdiği yeniliktir. Türkiye'de Avrupa tarzında okul kitabı yazan ilk isim oldu. Sade, akıcı bir anlatımla ilk ve ortaokullar için 100'e yakın Okuma, Tarih, Yurt Bilgisi ve Gramer kitabı yazdı. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk özel alfabe kitabı olan "Sinemalı Alfabe ve Kıraat" (1928), "Resimli Cumhuriyet Alfabesi" (1929) ve "Resimli Millet Alfabesi"ni (1929) hazırladı. Orta Mektep Türkçe kitaplarının ve Resimli Yeni Türkçe Lügat'in (İstanbul 1930) de müellifidir.

Dr. Mehmet Fuat
Amerika'da Türkler ve Gördüklerim

Birinci Balkan Savaşı'ndan Kurtuluş Savaşına kadar devam eden savaşlardan sonra en büyük sorunlardan biri, nerdeyse 15 yıl boyunca cepheden cepheye koşan Mehmetçiklerin, şehitlerin sahipsiz yetim kalmış evlatlarıdır. Bu önemli sorunla baş edebilmek için 30 Haziran 1921 günü, sonradan Çocuk Esirgeme Kurumu olarak anılacak olan Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulur. Ancak, kurumun ne doğru dürüst binası ne de parası vardır. Çok geçmeden, o günkü şartlar altında, yardımı dokunabilecek insanlara müracaat fikri doğar. Kurumun kurucularından Doktor Fuat Bey (Umay), yurt içindeki bağışlar oldukça yetersiz kalınca, özellikle ABD'de yaşayan Türk vatandaşlarına ulaşma çabası başlatır. Çocuk Esirgeme Kurumu arşivlerine göre Fuat Bey, Gelibolu Milletvekili Celal Nuri İleri'den, Washington'da Türklere imamlık yapan Mehmet Ali Efendi'nin adresini alır ve kendisiyle yaşadıkları sıkıntı konusunda mektuplaşmaya başlar. Mehmet Ali Efendi, Fuat Bey'in, o dönemde Amerika'da yaşayan Türklerin kurduğu Türk Teavün Cemiyeti ile de irtibat kurmasını sağlar. Türklerin en yoğun olarak bulunduğu New York ve Detroit'te, bağış toplantıları düzenlenir ve 120 bin dolar toplanarak Türkiye'ye gönderilir. Fedakâr işçilerin gösterdiği yüksek gayret üzerine, bağış toplantılarını organize eden Türk Teavün Cemiyeti, Ankara'dan birinin Amerika'ya çağrılmasını kararlaştırır. Ateşin içinden gelen bir kimsenin daha tesirli olarak meseleyi ortaya koyacağı değerlendirilir. Teklif, Ankara Himaye-i Etfal Cemiyetine bildirilir. Ankara Merkez Komitesi, bunun üzerine cemiyet başkanı Doktor Fuat Bey'i göndermeyi kararlaştırır.

21 Mart 1923 tarihinde Büyük Millet Meclisi'nin oluru ile 5 ay süre ile ABD seya-

hatine izin verilen Dr. Fuat Bey, 8 Nisan-3 Haziran 1923 tarihleri arasında ABD'yi bir baştan bir başa dolaşarak yardım toplar. Çocuk Esirgeme Kurumu kaynaklarına göre, Himaye-i Etfal'e yardım toplantıları New York, Lawrence, Peabody, Providence, Wooster, Buffalo, Pittsburgh, Wellston, Youngstown, Canton, Akron, Cleveland, Washington, Detroit, Chicago ve Philadelphia şehirlerinde gerçekleştirildi. Suriyelilerin de yardımlarıyla beraber, o günün parasıyla yüz bin dolardan fazla para toplanır. Fuat Bey yardımlarda süreklilik sağlamak amacıyla, Türk Teavün Cemiyeti yetkililerine Himaye-i Etfal Cemiyetinin şubelerini de açmayı teklif eder. Olumlu karşılanan teklif sonucu 15 Nisan 1923 tarihinde Himaye-i Etfal Cemiyetinin New York merkezi açılır.

Amerika gezisinde yaşadıklarını, 1925 yılında basılan "Amerika'da Türkler ve Gördüklerim" adlı kitabında anlatarak, bu destanı ölümsüzleştirir. Fuad Bey, "Bir iki saniyede keselerini boşaltan çok fedakâr ve hamiyetli vatandaşlar" diye andığı Amerika'daki bu ilk Türklerin nerelerde çalıştıklarını, neler yaşadıklarına da detaylı yer verir. Detroit'te Ford fabrikalarından, Worcester'daki tel fabrikalarına kadar bizzat incelemeler yaparak, bu fedakâr insanların nasıl meşakkatli şartlarda çalıştıklarını yerinde tespit eder. New York-Türk Teavün Cemiyeti'nin, Himaye-i Etfal'e destek olmak amacıyla düzenlediği bağış toplantısı, Fuad Bey'in kitabında şu şekilde tasvir edilir:

"Parayı kabz için teşkil edilen heyet para almaya yetişemiyordu. Hamiyet ve mürüvvet o dereceye varmıştı ki ceplerini boşaltmakla iktifa etmeyen bazı zevat dışarı çıkıyor, borç alıyor, getirip veriyor, sahnede görülmeye layık hamiyet numuneleri izhar ediyordu. Para verenlere yetimler namına teşekkür ediyor ve ellerini sıkıyordum. Bazıları o kadar coşkunluk gösteriyorlardı ki 'A canım, verdiğiniz yeter, kendinize de bir günlük olsun harçlık bırakınız' demek hissi hâsıl oluyordu. İki saat zarfında iki yüz kişilik, ekserisi işçi halkın verdikleri para altı bin dolara yakın olmuştu. Worcester Cemiyeti İslâmiyye toplantısı da New York'da yayınlanan Birlik gazetesinin 7 Mayıs 1923 tarihli sayısının başyazısında şöyle aktarılır:

Amerika Müslümanları, Amerika toprağına ayak bastıkları günden beri ilk defa bu yabancı toprak üstünde bayram yapıyorlar. Senelerden beri hasret düştükleri vatanlarına karşı duydukları garipliği gözyaşları ve çılgın heyecanlar içinde gösteren bu halk, hissi-samimiyetin tecessüm etmiş bir numunesidir. Kalpleri gibi keselerini de açan bu halkın gösterdiği hamiyet, verdikleri paranın miktarıyla ölçülemez. Hiç şüphesiz 170 kişinin altı saat içinde on yedi bin beş yüz dolar vermeleri hamiyet ve fedakârlığın en yüksek bir numunesini teşkil eder. Fakat bu vermekten ziyade verişin, nesi varsa, imkânı olsa canını koparıp vermek isteyen bu verişin kıymeti ne verdikleri para, ne yaptıkları alkışla ölçülür. Bunun en güzel mikyası içlerine sığamayan heyecanları ve kalplerinden dökülüp taşan gözyaşları idi. Bin türlü müşkülat içinde alınlarının teriyle kazandıkları parayı sentine kadar veren bu halkın öyle fedakârlık ve alicenap numuneleri var ki saymakla tükenmez. Yirmi seneden beri vatan topraklarından uzak düşen bir ihtiyar, Fuat Bey'i görünce ellerine sarıldı. Heyecanından ağlıyor, bütün vücudu titriyor, fakat duyduklarını ve heyecanlarını yalnız gözyaşları anlatıyordu.

Bütün Müslümanların hayatta aynı dakikada acı ve sevinci bu kadar kuvvetle yaşadıkları gün olmamıştır. Gözyaşıyla sevinç birbirine karışmış, onları sarhoş etmişti. Yüz dolardan bin üç yüz dolara kadar veren bu alicenap vatan çocukları duyduklarını paralarıyla, gözyaşlarıyla göstermekle iktifa etmiyor. Sevinçten çıldıran bu halk ayaküstünde verenleri alkışlıyor. Ben hayatımda bu kadar kuvvetli bir heyecan ile sarhoş olan halkı ilk defa gördüm.

Bin dolar verenlere Fuat Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın kendi el yazısıyla imzaladığı resimlerini veriyordu. Resmi her alan kalbinden kopan samimi bir heyecan ile onu öpüyor ve sonra zaferini ilan için resmi arkadaşlarına çevirip gösteriyordu. Altı saat bila-fasıla verdiler, verdiler, ceplerindeki son sente kadar ne varsa hepsini verdiler. Gurbette ilk defa bu vatan gününde bayram ediyorlardı. Bu müstesna günde herkes kendini vatana daha yakın, ulviyet ve fazilete daha yakın buluyordu. Bu, gurbet zedelerin ilk defa bütün kalpleriyle, hisleriyle, ruhlarıyla yaşadıkları bir vatan günüydü. Bu çok heyecanlı, çok mes'ud gün yetimlerimize 17 bin 500 dolar bıraktı."

Not: Birlik Gazetesi başyazısı, Sedat İşçi'nin "Amerika'da ilk Türkler Projesi"nden...

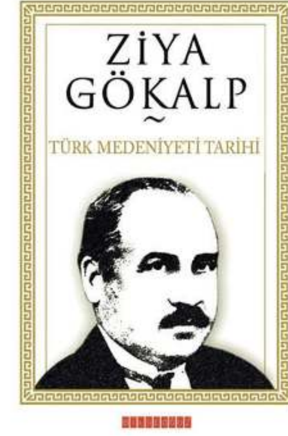
Amerika'da Türkler ve Gördüklerim Kitabı Son Baskıya Dair Bilgiler

Yazar: Mehmed Fuad
Yayınevi: Vatan Matbaası, 197+6+5 Nefis Levha Eksiksiz
Cilt: Orijinal Cildinde
Basım Tarihi: 1925
Raf: RF15F-OSM2261
Fiyat: 500,00 TL

Piyasada satışı olmayan bu kitaplar, fotokopi olarak çoğaltılıp, dışına bir karton kapak geçirilmek sureti ile satılmaktadır. Fiyatı, fotokopi ücretlerine göre belirlenmektedir.

Ziya Gökalp
Türk Medeniyeti Tarihi

Ziya Gökalp'in düşünce adamlığının yanı sıra bilim adamlığı vasfının da ortaya çıktığı eserlerin başında hiç şüphesiz Türk Medeniyeti Tarihi gelmektedir. Türk Medeniyeti Tarihi, hazırlanış biçimi, terminolojisi ve yöntemiyle bilimsel bir eserdir. Gökalp, Türk Medeniyeti Tarihini bir bütün olarak yazmayı planlamış olsa da ömrü buna vefa etmemiş ve yalnızca "İslâmiyet'ten Evvel Türk Medeniyeti" kısmını tamamlayabilmiştir. Türk Medeniyeti Tarihi; başlangıç kısmında verilen bir takım teorik bilgilerden sonra beş kitaptan oluşmaktadır: İslâmiyet'ten Evvel Türk Dini, Türk Muakelesi (Mantığı), İslâmiyet'ten Evvel Türk Devleti, İslâmiyet'ten Evvel Türk Ailesi ve İslâmiyet'ten Evvel Türk İktisadı.

Bugün Türk kültür ve medeniyet tarihiyle ilgili çalışacak her araştırmacının ilk başvuru kitabı herhalde Türk Medeniyet Tarihi olmalıdır.

Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türk Medeniyet Tarihi'ni okuduğunu, bazı yerlerini işaretleyip notlar aldığını bilmekteyiz.

Türkçülüğün Esasları'nı yayımladığı 1923 yılında Diyarbakır'dan milletvekili seçilen Ziya Gökalp, bir yandan Yeni Türkiye dergisini çıkarmakta, öte yandan Anayasa hazırlığı başta olmak üzere siyasi faaliyetlere katılmaktadır. 1924 yılı başlarında hastalanan Gökalp, Türk Medeniyeti Tarihi'ni tamamlamak için büyük gayret sarf etmiştir.

Tedavisi için İstanbul'a gitmesi de ancak kitabın basımını üstlenen Maarif Vekaleti'nden yani Mili Eğitim Bakanlığı'ndan aldığı avansla mümkün olabilmiştir. Bu arada Türk Medeniyet Tarihi adlı eserin "Liselerin ikinci devresine mahsus" bir ders kitabı olduğu-

nu da hatırlatalım. Gökalp; dostu Yahya Kemal'in telkin ve ikna çabaları sonucunda Büyükada'ya taşınmış, burada Ahmet Ağaoğlu, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Celal Sahir Erozan, Necmettin Sadık Sadak, Fuat Köprülü gibi aydınlarla toplantılar yapmıştır. Büyükada'da yaşadığı günlerde de Türk Medeniyet Tarihi'nin tashih işleriyle meşgul olan Gökalp, 25 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir.

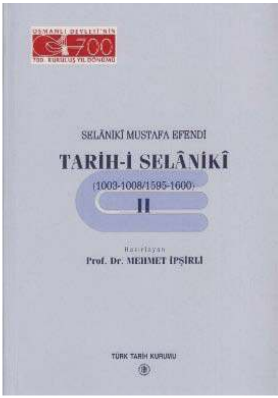
Mehmed Şemseddin (Günaltay)
Mufassal Türk Tarihi

Türk tarihi akvam-ı kadime gibi milli bir destanla başlar. Bu destana göre Türklerin ilk Peder-şahı İlcehan, ilk yurdu Asya'da etrafında birçok dağlar ve ırmaklar bulunan bir göl kenarıdır. Bu gölün şimdiki Moğolistan'da Veki Selenga nehriyle birleşen bir göl olduğunu iddia edenler bulunmaktadır.

Selanikli Mustafa Efendi
Tarih-i Selanikî

Tarih-i Selanikî adlı eser, 1563-1600 yılları arasındaki olayları içine alır. Eserde saray törenleri, tayinler, aziller, mali sıkıntılar, kapıkulu askerlerinin isyanları anlatılır. Selanikli Mustafa Efendi; Balkan illerinde doğup büyümüş, ayrıca bölgeye düzenlenen bazı seferlere eşlik etmiş, saraya en yakın kişilerin yanında ve sarayda kalarak olayları yakından izlemiş bir tarihçi olarak Osmanlı'nın bozulma dönmelerini gözlemleyebilmiş ve bunları eserinde anlatmıştır.

"Harameyn Mukataacılığı, Sipahiler Kâtipliği, Ruznâmecilik, Evkaf Muhasebeciliği gibi resmî görevler üstlenen Mustafa Selanikî, devlet çarkının çoğu kez neredeyse merkezinde bulunması nedeniyle, hem mevcut durumu doğrudan tetkik edebilme imkânını bulmuş hem de dönemin tanıkları ve resmî belgeler ışığında tarihini görece objektif bir yaklaşımla biçimlendirebilmiştir."

Eser, Osmanlı'nın duraklama döneminin başladığı yıllara dair verdiği tarihi, ekonomik düzen, sosyal hayat, isyanlar, gündelik yaşam, adetler, törenler, bayramlar, gelenekler, sosyal ve sosyo-ekonomik sorunlar ile devri her yönden ele alan yaklaşımı ile eşsiz belgeler sunmaktadır. Selanikli Mustafa'nın bu eseri, o yılları her yönü ile ele alması yönünden oldukça mühim bir kaynak olmaktadır.

Selanikî Mustafa Efendi, üstlendiği görevlerden ziyade Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatının sonlarından III. Mehmed'in saltanatının ortalarına kadar olan dönemi her yönü ile ele alan tarih eseri ile tanınmaktadır.

Selanikî'nin eseri bu dönem için çok önemlidir. Eserde Kıbrıs'ın Fethi (1571), İnebahtı Deniz Savaşı (1571) ve Tunus'un Fethi gibi önemli hadiseler vardır. Divan kâtipliği görevinde bulunduğu sırada devletin sır olarak kabul ettiği arşiv belgelerinin yönetiminden dolayı bu belgeleri bizzat görüp yazdığı, devrini sosyo ekonomik ve diğer tüm yönlerden ele alarak anlattığı için "Birinci el kaynak" niteliğinde bir eser olarak kabul edilmektedir. Tamamen kendi gözlemlerine dayanarak yazdığı bu eserden bazı pasajlar şöyledir:

"Şimdiki zamanda Yeniçeri ağaları, oğlan devşirme hizmetini insafsız ve itidalsiz olan cevvâr ve sitemkârları bulup, haddinden fazla bahşiş adı altında rüşvetlerini alıp, memleket reayasına koyun sürüsüne kurt salar gibi gözü dönmüş katil ve oburları Padişah emirleri ile musallat edip, reayanın zenginlerinin sınırsız malını alıp ve fukara ve güçsüzlerinin yerini ve yurdunu yıkıp, evlâdını almaktadırlar. Ekseriyetle ecnebi dahi Yeniçeri Ocağına bu yoldan girip, Yahudi, Çingene ve Rus ve Çerkez ve Türkler ve gayrı-meşru reziller deftere geçip sayısız miktarda mal alınıp, oluş-bozuluş âlemi, bu vasıta ile ve zâlimlerin zulmü ile âlem dolup gittikçe bidat ve kötülük çoğaldığı için, sığınılacak dinin Padişahının dergâhına dilekçeler sunulup, Yeniçeri Ağası Mahmud Ağa ve Kethüdâ Bey görevden alındı."

"Büyük dedelerim Âl-i Osman için her gaza ve cihad ile fetih yaptıklarında, din ve devlet düşmanlarına nispet, şehir halkına, sevinç ve gönül ferahlığı için donanma edip, neşe ve zevk ile yiyip içmelerine ruhsat vermeleri kanun-ı kadimdir.."

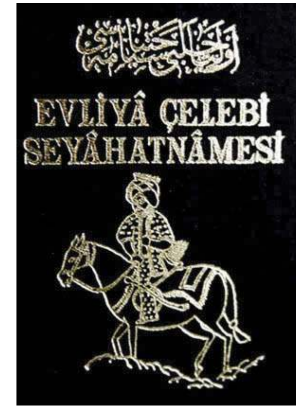
Eserin Türkiye'de ve Avrupa kütüphanelerinde yirmi beşten fazla nüshası bulunmaktadır. Bunların on dokuzu İstanbul kütüphanelerindedir.

Evliya Çelebi
Seyahatnâme

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, bir on yedinci yüzyıl klasiği olarak hem zevkle okunabilecek bir edebiyat eseri hem de tarih, dil, halkbilimi, sanat tarihi, topografya, dinler tarihi, tasavvuf tarihi ve yerel tarih araştırmacıları için kaynak niteliği taşır. Bir 17. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu Ansiklopedisi gibi okunabilecek olan Evliya Çelebi Seyahatnâmesi çeviri yazı ve günümüz Türkçesiyle iki ayrı biçimde yayımlanarak okurlarını bu olağanüstü eserin aslına uygun örnekleriyle tanıştırdı.

a) Günümüz Türkçesi ile Seyahatname

Asya, Avrupa ve Afrika'da gezip gördüğü yerler için yalnızca onun kullandığı bir dil ve bakış açısı ile tanıklık eden Evliya Çelebi, on ciltlik dev eserinin birinci cildiyle aynı zamanda ilk Türkçe İstanbul Monografisini de yazmıştır. Adlarını vermiş olsa bile birçoğunu bugün bilemediğimiz pek çok kaynaktan derlediği mitoloji ve tarih karışımı bilgilerden saray hayatına; pek çok ünlünün kişisel tarihinden şehrin gündelik hayatına; şehrin etrafını çevreleyen surlardan her türlü mimari esere; kapılardan tepelere ve iskelelere; savaş ve barışta şehrin ve ordunun ihtiyaçlarını karşılayan yüzlerce esnaftan bahçe ve mesirelere; padişahlardan her sınıftan yönetici, bilim adamı ve ilginç tiplere; devletçe düzenlenen şenliklerden çok özel meclislerde yaşanan eğlencelere varıncaya kadar akla gelebilecek her şey bu ciltte anlatılmıştır.

Günümüz Türkçesiyle ve iki kitap halinde sunulan eser ile okur, Evliya Çelebi'nin açtığı kapıdan uzun bir İstanbul gezisine buyur ediliyor ve şehrin olanca gizemi ile ayrıntılı bir haritası çiziliyor.

b) Birebir çeviri-yazı Seyahatnâme (İki Cilt)

1996 yılında başlayan ve birçok bilim insanının katkılarıyla bir ekip tarafından hazırlanan Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nin transkripsiyon (çeviri yazı) yayını 2007 yılında tamamlanmıştı. Bu yayının gözden geçirilip birleştirilmiş "iki ciltlik" bez ciltli ve kutulu özel baskısı, 10 kitabı içeren "Dizin"le birlikte 2011 Evliya Çelebi Yılı dolayısıyla ve Delta Dizisi mantığıyla yapılmıştı.

Fiyat ucuzluğu, taşıma ve kullanım

kolaylığı ile dikkati çeken bu yayın biçiminin, Evliya Çelebi'nin Türkçesine fazla müdahale edilmeden, 10 kitap ve 20 cilt olarak 2003-2011 yılları arasında tamamlanmış olan 'Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'ne de uygulanması düşünülmüş ve baskı hazırlıklarına başlanılmıştı. İlk dört kitap Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı tarafından hazırlanmış, 5.-10. kitaplar ise Yücel Dağlı'nın 2009'da beklenmedik ölümü ile Seyit Ali Kahraman tarafından tamamlanmıştır. Hazırlık ve basım sürecinin tamamlanmasıyla bu yeni yayın da piyasaya sürülmüş bulunuyor.

Lütfi Simavi
Devr-i İnkilap

Lütfi Simavi'nin başlıca eserleri; Devr-i İnkılap, Sultan Mehmet Reşad Han'ın ve Halifenin Sarayında Gördüklerim, Teşrifat ve Adab-ı Muaşeret şeklinde sıralanabilir.

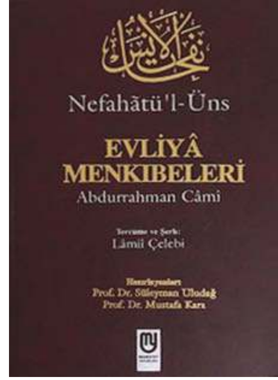
Bu eserlerin çoğuna artık ulaşılamamaktadır. Atatürk'ün okuduğu kitaplar arasında yer alan Devr-i İnkılap, Şevket Rado tarafından sağlandığı notu ile Aydın Sayılı Kütüphanesi rafında Osmanlıca olarak mevcut görünmektedir. Eser, Türkiye, siyaset, politika ve tarih etiketleri ile bu kategorilerde kayıtlıdır.

Lütfi Simavi, Sultan Abdülmecid zamanının tanınmış vezirlerinden Süleyman Paşa'nın ikinci oğludur. İyi bir eğitimin ardından hariciye mesleğine giren Lütfi Simavi, yurtdışında önemli görevler aldı. 1909'da 31 Mart Olayı'nın ardından, II. Abdülhamid tahttan indirildikten sonra yerine padişah olan Sultan Mehmet Reşad, onu Meşrutiyet sarayına yeni bir düzen vermesi için saray baş mabeynciliğine atadı. Üç yabancı dil bilen, Batı'yı Doğu kadar iyi tanıyan Lütfi Simavi bu görevinde üç yıl kaldı, 1912'de kendi isteğiyle ayrıldı.

Simavi, 1918'de yeniden 'Başmabeyncilik' görevine atandı. 1919'da görevinden alındı. Simavi, çeşitli dergi ve gazetelerde tarih, siyaset, protokol kuralları üzerine makaleler yazdı, kitaplar yayınladı.

Abdürrahmanil Cami (Molla Cami)
Nefhatü'l İnsan Tercümesi (Nefahatül Üns-Evliya Menkıbeleri)

Bu kitap, tarikat erbabının ve hakikat üzere olanların yüksek makamlarını ve yüce kerametlerini beyan etmektedir. Yüksek şahsiyetlerin menkıbeleri konusunda basiretli bir sarraf olarak fazilet sahiplerinin eserlerini toplayan Mevlana Abdurrahman b. Ahmed Cami kendi lisanı olan

Farsça ifade ile bu eseri temize çekmiştir.

Eser, tasavvufa dairdir. İçindekiler de tasavvufu sözde değil, özde yaşayanlardır. Bunların her biri, İslâm âleminin yetiştirdiği nadide çiçeklerdir. Eserin takdiminde 'Bu eserde sizlere, halka halka veliler zinciri, bir başka deyişle 'Mukaddes Makamlardan Huzur Nefesleri' sunulacak. Doya doya içinize çekiniz. Zira ilâhi âlemden esip gelen lütuf rüzgârlarıdır. Öz kaynağı da rububiyet merkezidir. Bu nefesler her zaman bulunur; kendinizi onlara atmaya bakınız.

Bu eseri okuyan kimselerin kerem-li huylarından, şefkat duygularından beklenen odur ki Allah'ın veli kullarının uğurlu, pak nefeslerinden, mukaddes ruhlarının feyizlerinden hallerini, vakitlerini hoş edeler' ifadeleri yer alır.

Ahmet Halit
İslâm Büyükleri

Genel Türk tarihi, Osmanlı ve İslâm tarihi kitaplarının yanı sıra ve 'Hz. Muhammed'i Öğreniyorum', 'İslâm Büyükleri' gibi kitapları ile tanınan Ahmet Halit, Osmanlı'nın ve Cumhuriyetin önemli eğitim kurumlarına ve yeni maarif düzenlenmesine imza atmış önemli eğitimcilerden biridir.

Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1891'de Eğin'de (Kemaliye) doğdu. Mercan İdadisi'nde okudu. 1911 yılında Mülkiye'den mezuniyetini müteakip bazı memuriyetlerden sonra maarif vekâletinde görev alarak birçok okulda muallimlik yaptı. 1914'te Barbaros Numune Mektebi Müdürü oldu. 1918'de memleketimizde ilk 'Muallimler Cemiyeti'ni kurdu ve ilk Reisi oldu. 1919'da 'Türk Kadını Dershanesi ve Asri Mektep' isimli özel bir müessese kurdu; iki yıl kadar bu müesseseyi idare ederek lise sınıflarını da açtı. 1921'de Vakıf Mektepleri Müfettişliğine; 1924'de İstanbul İlk Tedrisat Müfettişliğine getirildi; aynı yıl Galatasaray Lisesi Türkçe ve Tarih; 1925'de Nişantaşı Kız Orta Mektebi Türkçe, aynı yıl ilaveten Galatasaray Lisesi Ticaret Kısmı Muhaberat Dersi öğretmenliklerini yaptı. 1928'de Ahmet Halit Kitaphanesi'ni (yayınevi) tesis ettiğinden resmi vazifelerden çekildi; yalnız 1926'dan 1946'ya kadar Şişli Terakki Lisesi tarih muallimliğine devam etti. 1938'de İstanbul Şehir Meclisi Azalığına seçildi ve iki devre bu hizmete devam etti. İstanbul'da Ahmet Halit Kitabevi'ni idare etmekte iken 12 Eylül 1951 de vefat etti.

Ahmet Halit'in sahibi olduğu yayınevi özellikle Kemalizm ve CHP parti programına dair tartışılan eserlere de imza atmıştır.

TBMM Edirne Milletvekillerinden Şeref Aykut (1874-1939); Muallim Ahmet Halit Kitabevi tarafından yayınlanan Kamalizm - Cumhuriyet Halk Partisi'nin Programının İzahı ismini verdiği (1936-İstanbul) kitabında, şu detayları aktarmıştır:

"Bu sebeple Partinin maksadı, ulusa mahsus iki kökün korunmasıdır. Bundan dilediği şudur ki: Yıktığı Osmanlıcılığın, Ümmetçiliğin ulus içinde çürüklendirdiği, binlerce yıl yaşatmak için uğraştığı kozmopolitliği, ümmetçiliği, öveyi kardeşliği kökünden kazımaktır... Sosyal hadiseleri izah ederken onları görünmeyen sebeplere bağlamıyoruz...

...Türkün ulusal heyecanı çok derindir, çok kuvvetlidir. Hâlbuki Arabı tutuşturacak kadar vaadlerle dolu İslâm dini tam Araba yakışan bir dindir. Çöller beyin kavuran ateşleri ortasında, her yanından sular fışkıran, çaylar akan uçmak hayalleri, cennet tasavvurları Arabı tutuşturmaya yetiyordu. Bunun için Arap kızgın çöller ortasında cennetin yeşilliklerini düşünerek yürüyordu...

...Türk yaşamayı seven, yaşamak dinine tapan bir ulustur. Ona verilen yabancı oydamlar, binlerce yıldır gülmeyi, eğlenceyi, yaşamak zevkini unutturmağa çalışan kalın softalık, kötü bir durum yaratmıştı. Güzelliğe tapan Türk; bütün güzelliğe karşı taşıdığı duygunun küllendiğini görmüştü. Hâlbuki Türk güzelliklerin aşıkıdır... "

Söz konusu kitabevinden çıkan yayınlarda Türkçe yazımda kullanılan kelimelerin, dilin arındırılmasının ilk örneklerini teşkil ettiği görülmektedir.

Sonsöz

Türk yayıncılık hayatında bu eserlerin çevirisi için yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. Atatürk'ün, İslâm tarihi ve büyüklerine dair okuduğu eserlerden tutun Türk ve Osmanlı tarihi kitaplarına kadar pek çok eser, tarihçilerin faydalandığı kaynaklar olarak ağızdan ağıza aktarılmış bununla birlikte Türkçe olarak yayınlanmamıştır.

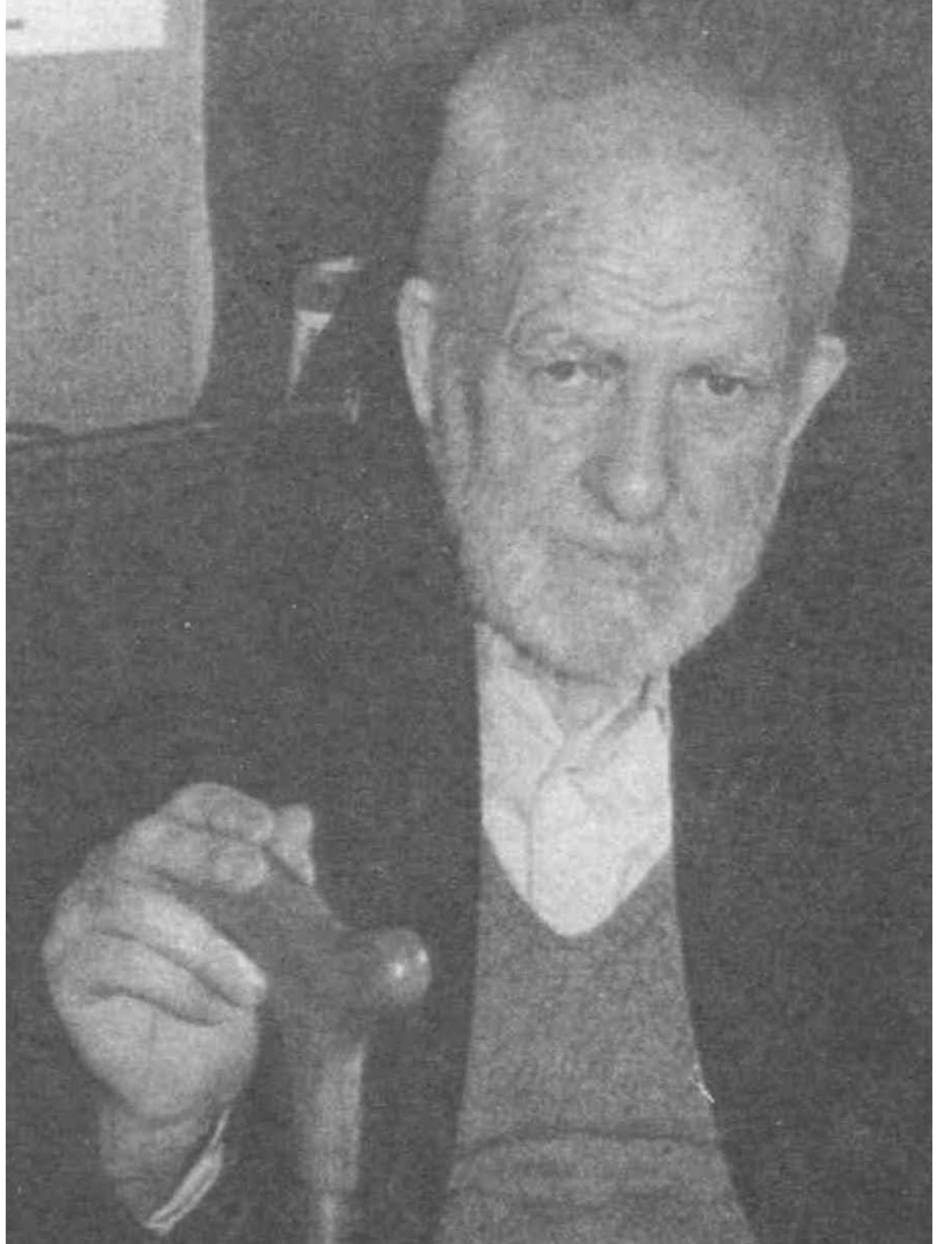
Dünyanın ünlü üniversiteleri, bu önemli tarih kaynağı sayılabilecek eserleri, orijinal Osmanlıca alfabesiyle yazılmış halleri ile dijitalleştirerek kütüphanelerine kazandırmış, tarih biliminin istifadesine sunmuşlardır.

ALİ YAKUP CENKÇİLER

Hatıra Kitabı

Necdet Yılmaz

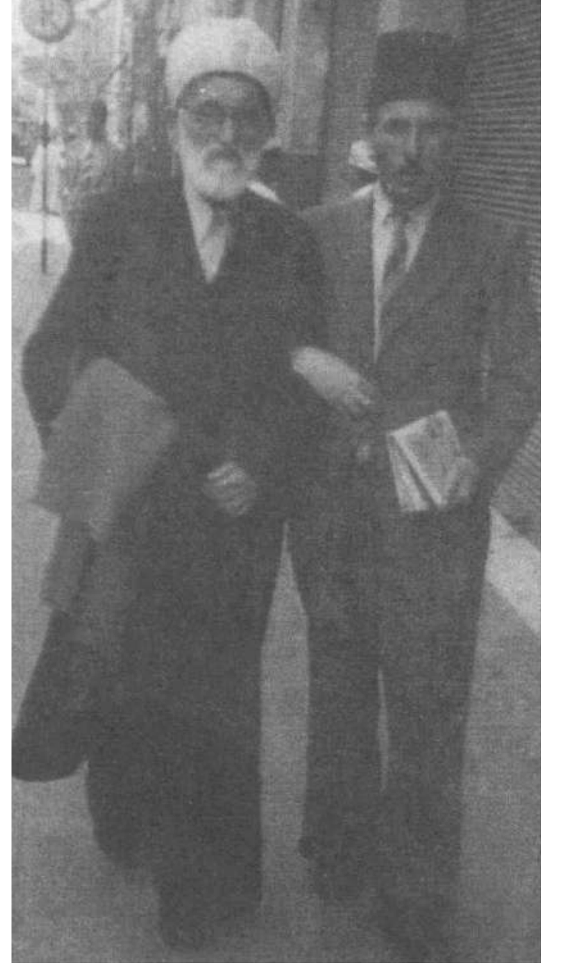
Osmanlı Beyefendisi denildiğinde aklınıza gelen aile büyükleri veya yakın-uzak akrabalarınız var mı? Son devrin nadide insanlarından hayatta olanlar 70-100 yaş arası dönemlerini yaşıyorlar... 'Azizim' 'Kuzum' hitapları ile zarafet ve içtenliğin timsali olan eski muallim ve mütercimlerden Ali Yakup Cenkçiler'in hayatı, hatıra kitabı olarak derlendi. Bu tarz eserler, modern dünyada kaybettiğimiz kimliklerimizi, dünyaya bakışımızı ve değerlerimizi gözden geçirmek için eşsiz kıymette...

Ali Yakup Cenkçiler...

Ali Yakup Cenkçiler yurtdışından bir misafiri ile birlikte...

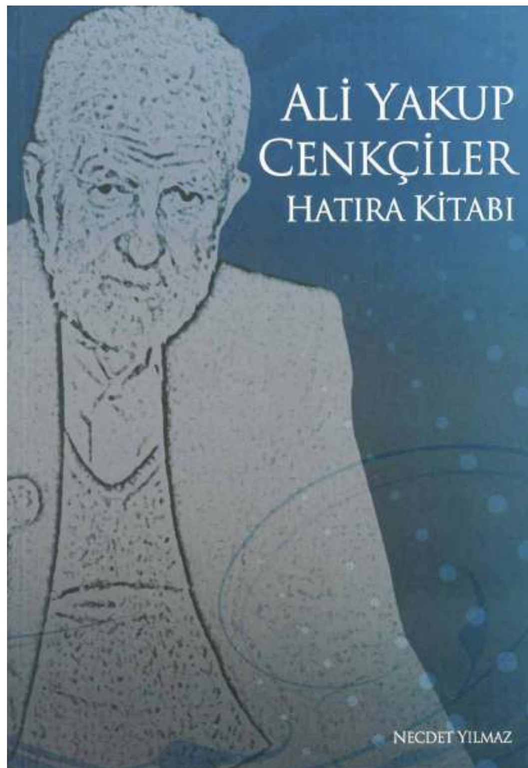
Mısır'da Şeyhülislâm Mustafa Sabri ile...

Zarif bir Osmanlı beyefendisi, Gerçek bir Osmanlı adamı olduğu, tavrından oturuşundan kalkışından her halinden belli olan Ali Yakup Cenkçiler'in Osmanlıya karşı sevgisi ve hürmeti bambaşkaydı. Talebelerinden Necdet Yılmaz kendisine ait bir hatıra kitabı derleyerek, bu dünyadan geçerken nefsi için bir şey istemeyen nadir insanlardan olan Hocasının hatırasını yaşattı.

Sohbeti damakta tat, yürekte haz bırakan türdendi. Bundan dolayı evinde gece geç saatlere kadar misafiri eksik olmazdı. Kimi zaman ders, kimi zaman sohbet, ama hep samimiyet... Ali Yakup Cenkçiler Hoca böyle anılıyor. Fransızca, İngilizce ve Farsça bilen, Ezher ve Kahire Üniversitelerinde uzun yıllar geçirmiş olan Kosovalı Ali Yakup Hocaefendi, Şeyh'ulislâm Mustafa Sabri Efendi ve Osmanlı son ulemasından Zâhid el-Kevser ile birlikte ilmi çalışmalar yürütmüştür. Cenkçiler Hocaefendi, Pertev Zapsu, Emin Saraç Hocaefendi, hafız yetiştirme noktasında ünü bilinen Abdurrahman Gürses gibi isimler ile İslâmî ilimlere vakıf talebeler yetiştirmeyi önemsemişlerdir.

1913'de Osmanlıya bağlı bir eyalet olan Kosova'nın Gilan kasabasında doğdu. Arnavut olan Hafız Hüseyin babası, Hunişah Hanım annesidir. Dedesi Hacı Yakup Niş Medresesi'nde babası Hafız Hüseyin

Ali Yakup Hoca Efendi Mısır yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun son devir alimlerinden Zâhid el-Kevseri, Mustafa Sabri Efendi ve Şehzade Şevket Efendi ile birlikteydi.

ise Fatih medreselerinde tahsil görmüştür. Ali Yakup Efendi ilk tahsilini, Sırp ilkokulunda yaptı. Bu arada babasından Kur'an-ı Kerim, dini bilgiler ve inşa dersleri aldı. 1924-1927 yıllarında Gilan Medresesi'ne devam ederek temel medrese ilimlerini tahsil etti, 1927'de Üsküp'e giderek Meddah Medresesinde medrese ilimleri, belagat ve Türk Edebiyatına dair dersler aldı. Tekrar Gilan'a dönerek iki yıl devlet ortaokuluna devam etti (1928-1929). 1931 yılında girdiği Mekteb-i Nüvvab imtihanını kazanarak tahsiline üç yıl Bosna'da devam etti. 1932'de babasının ölümü üzerine tahsiline bir süre ara vermek zorunda kaldı. 1936'da Kahire'de Ezher üniversitesine bağlı Külliyetü usuli'd-din'de öğrenimini tamamladı.

1946-1957 yılları arasında Kahire üniversitesi merkez kütüphanesinde memur olarak çalıştı. 1957-1959 tarihlerinde Mısır'ın Ankara Büyükelçiliğinde mütercimlik yaptı. Daha sonra bu görevinden istifa etti. 1960'da İstanbul'a yerleşerek Türk uyruğuna geçti ve bir yıl sonra da evlendi. Bu tarihten itibaren özel teşebbüse ait bir fabrikanın muhasebe bölümünde çalıştı. Bir taraftan çalışırken bir taraftan da Fatih, Mesihpaşa ve Emir Buhari camilerinde İhya-u Ulumi'd-din, Edebü'd-dünya ve'd-din, Medarikut't-tenzil ve Divan'ul-Mütenebbi gibi eserleri okuttu. Emekli-

Ali Yakup Cenkçiler her zaman birlikte olduğu Emin Saraç ile...

ğinden sonra da Diyanet İşleri Başkanlığı Haseki Eğitim Merkezinde 1976-1980 yılları arasında tefsir, kelam ve belagat dersleri verdi. 1983 yılında rahatsızlanarak felç geçirdi. 21 Mayıs 1988 Cumartesi günü sabah vaktinde, 75 yıllık aziz varlığı sona erdi. Sevenlerinin acı gözyaşlarıyla irtihal-i dar-ı baka eyledi.

Gazali, Mustafa Sabri Efendi ve Hasan el-Benna...

O yüzlerce talebenin gönlünde taht kurmuş bir hocaydı. En çok zevk aldığı iş, talebe okutmaktı. Talebelerini evladı gibi sevdiğini **"Allah bana evlat vermedi ama evladım yerine koyduğum çokça talebe ihsan etti"** sözleriyle beyan eder.

Hocaefendiye bir röportajda soruyorlar: **"Hocam, hayatta en çok kimler etkiledi sizi?"** Bu soruya cevabı şöyle oluyor: **"Azizim! Hayatta üç kişiden etkilendim: Gazali, Şeyh'ülislâm Mustafa Sabri Efendi bir de Hasan el-Benna."**

Dil Öğrenimi: Lisan okumakla kaimdir...

"İlmin birinci şartıdır okumak. Lisan, okumakla kaimdir. Ben Türkçeyi okumakla öğrendim." Buradan da öğreniyoruz, meram öğrenmekse eğer, gerekli olan birinci şart okumak, okumak yine okumaktır, derdi.

O; tramvay, otobüs vs. kullanmaz, gideceği yer çok uzak değilse yürümeyi tercih ederdi hep. Buna birinci sebep olarak: **"Tramvaya vereceğim parayla kitap alayım."** İkincisi ise: **"Tramvayda nasıl kelime ezberleyeyim azizim! Millet bana bakar"** diyordu.

İşte bu şekilde Ali Yakup Hocaefendi, Mısır'da ikamet ettiği yıllarda, yürüme esnasında üç dil öğrenir: İngilizce, Fransızca ve Farsça. Kendisi bu diller dışında Arapça, Türkçe ve Balkan dillerine de vakıf.

İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, İlim Yayma Cemiyeti gibi vakıf ve kuruluşlarda yardım ve araştırma faaliyetlerine yoğun mesai harcayarak katkı sunmuştur. Vefatı sonrasında ismi verilen Ali Yakup Cenkçiler İmam Hatip Lisesi, bir İslâm âliminin nasıl olması gerektiğine örnek teşkil edecek bir ismi yaşatacak.

Ali Yakup Cenkçiler'in nasıl nev-i şahsına münhasır ve yeri doldurulması zor bir âlim olduğunu, çalışma metodunu ve hatıra kitabındaki hikâyeleri görebiliyoruz. Materyalist yaşam felsefesinin öne çıktığı günümüzde, değerler üzerine bir yaşam sürdürmüş Cenkçiler Hocaefendi hakkında yazılmış bu eser, önemli bir görevi üstlenmekte.

Kâfi

Bilal Civelek

AŞK MEYDANI, ERENLERİN VE BİLENLERİNDİR... *Hacı Bektaş Veli*

Sıra dışı bir Yunus Emre'nin kahramanı olduğu roman, Yunus'un içindeki aşkın, kendilerinde de olabileceğini bilmek isteyenler için yazılmış...

"Bülbül gül üstüne gül sever
Bize bir konca kafi...
Fırtına çöle az gelir,
Bize bir gamzelik rüzgâr kafi!"

"Senin ilacın sevgidir, sevgi, dert alır derman satar!"

Tebriz'e yolculuk yaparken, yolda geçmişi ile gelgitler yaşayarak gidiyordu. **"Buğday"** ile **"Nefes"** arasındaki tercihle başlayan derviş yolculuğu onu, vuslata ermeden Mim'in sırını çözmek için Tebriz yollarına bırakmıştı.

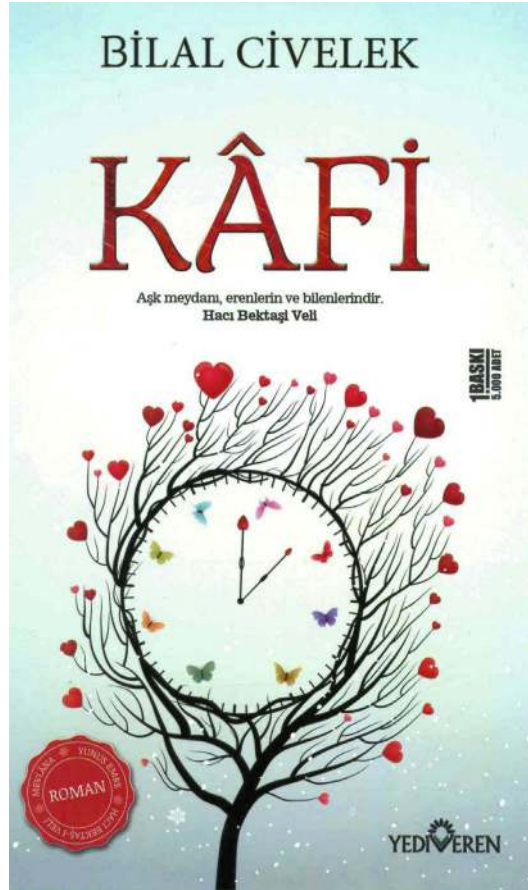
Hakk kervanını kaçırma hengamesine kapılmış, katırının üzerinde, kervanın en arkasında gidiyordu.

İtirazı, telaşı vardı... Tebriz kervanının en arkasında yaşlı katırının sırtında, kendi iç âlemi ile uğraşıyordu.

"Gönlünde Hakk aşkı olan, cehennemde yansa da bir hoş olur!" dedi içinden. Yanında yoldaşlık eden adam, Yunus'un kendi iç âleminde kaybolduğunu görünce merakla sordu:

"Ey karındaş neden derin derin düşünürsün?"

Yunus, kafasını kaldırdı. Aşk suyuyla yıkanmış mazlum bakışlarını adama doğrulttu; **"Bizim derdimiz kendimizle değil yoldaş! Âlem kendi derdinde, biz de âlemin derdindeyiz. Bir kuş yavrusu yuvadan düşse, yarın hesabı bizden sorulur. Ben düşünmeyeyim de kim düşünsün?"** diyerek yoluna devam etti Aşık Yunus.

Deli sandılar, meczup sandılar. Yanından ayrıldılar...

Kâfi'den...

Bir gün odun keserken Hakanın oğlu yanına gelmişti. Yunus'un kestiği odunları inceden inceye gözden geçirdikten sonra, Yunus'a dönmüş ve **'derviş neylersin'** diye seslenmişti. **'Odun keserim Hakanım!'** diye cevap verdi Yunus. **'Ne güzel odunlar kesmişsin böyle, hepsi birbirine eş, düzgün...' 'Efendimin ocağına eğri odun yakışık almaz'** deyince Yunus, Hakan, arkadan gelen erine doğru elini uzatmış, erin verdiği küçük bir para torbasını Yunus'un avucuna bırakmıştı.

Yunus avucuna düşen torbayı eliyle hafif sıkarak içindekileri yokladı. Sonra:

'Bu nedir ki Hakanım' diye sordu. Hakan gülümseyerek:

'İyi bir hizmetkârdır, her nerede kullanırsan boş döndürmez' deyip dinar altının değerini vurguladı.

Yunus'un deli ile veli damarı yerinde durmamış, Hakan'ın oğluna bir ders vermek istemişti:

'Adı nedir?' dedi.

Genç Hakan, pek tekin birine rastlamadığını sezer gibi Yunus ile konuşmaya daldı:

'Altın!'

'Bu dünyada Allah Teâlâ'nın öyle kulları vardır ki dağlara taşlara 'altın ol' deseler, altın olur' dedi Yunus.

Sükût etmek gerekirken, gevezelik ettiğini fark etti. Durdu, af diledi Mevla'dan...

Nefisten geçmek, Mevla aşkı ile dolmak, teslim olmak isteyenler için düşünme biçimi sunan roman, Allah'a teslimiyet ile yaratıcının kuluna nasıl kâfi olduğu bilincine varmayı anlatıyor. Geleceğe dair umutlarınızı ve kendinizi bulmak için Kaf dağının ardına gitmeye gerek olmadığını, yaşamın aslında kolay ve güzel olduğunu kavrayarak, ruhunuzun özüne kavuşmayı yaşamak için Yaratıcının Kâfi olduğunu bilin.

Ve sen yine denendiğinde,
Ve yine kalbin daraldığında
Ve yine tüm kapılar kapandığında,
Ve yine ne yapman gerektiğinde bilemediğinde
Uzun uzun düşün...
Ve hatırla yaratanını!
***ALLAH** kuluna **KÂFİ** değil mi?*

Bilim Bunu Konuşuyor...

Sağlığı olanın umudu, umudu olanın her şeyi var demektir

Sabri Ülker Vakfı uluslararası alanda referans kabul edilen kaynaklardan alınan bilgilerle hazırlanan sağlıklı yaşam ve beslenme odaklı makaleleri, bilimsel araştırmalar çerçevesinde yayınlıyor. Sağlıklı ve uzun yaşamın sırrının beslenmeden geçtiği şüphesiz. Peki bizim için en ideal beslenme şekli nedir?

Teknoloji sayesinde bilgiye ulaşmanın her geçen gün daha kolay ve hızlı bir hal aldığı günümüzde kamuoyunun beslenme ve sağlık alanında bilimsel bilgi edinmesi önemli. Zira teknoloji yanlış bilgilerin de yayılmasını kolaylaştırabilir. Bu nedenle, Türkiye'de gıda, beslenme ve sağlık alanında yaşanan bilgi kirliliğini ortadan kaldırmak hedefiyle projeler üreten Sabri Ülker Vakfı'nın kurduğu **'Bilim Bunu Konuşuyor'** platformu, sağlık ve beslenme alanlarındaki bilimsel ve güncel bilgileri kamuoyunun gündemine taşıyor.

Sağlığın korunması ve sürdürülmesinin temelini beslenme ve yaşam tarzı oluşturmaktadır. Yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarının, yaşamın erken döneminde kazanılması ve sürdürülmesi oldukça önemlidir. Özellikle çocukluk ve adolesan dönemde davranış haline gelen beslenme alışkanlıkları ileri yaşlara taşınmakta, bireylerin sağlığını ve yaşam kalitesini etkileyebilmektedir.

Sağlık, beslenme ve bilim dünyası sürekli gelişirken beslenme ve sağlık alanında yapılan araştırmaların sonuçları sadece Türkiye gündemini değil aynı zamanda dünyanın gündemini de meşgul etmekte. Beslenme ve sağlık arasındaki ilişki her gün yenileniyor. Yeni bilgilere kolayca ulaşılabilmesiyle birlikte bilgi kirliliği ve herkes tarafından farklı yorumlar söz konusu olunca haliyle kafa karışıklığı da yaşanıyor.

Tüm bu kafa karışıklığını gidermek için Sabri Ülker Vakfı uluslararası alanda referans kabul edilen güvenilir kaynaklardan alınan bilgilerle yayınlanan sağlıklı yaşam ve beslenme odaklı makaleleri, bilimsel yayınlar ve araştırmalar çerçevesinde kitaplaştırdı. Ve kitapçık aslında **'Bilim Bunu Konuşuyor'** diyor.

Besin Alerjisi mi Yoksa Besin İntoleransı mı?

Besinlerin neden olduğu düşünülen her türlü olumsuz etkiyi besin alerjisi olarak tanımlamak, toplumda oldukça yaygın ancak her zaman doğru olmayan bir eğilimdir. Besinler yada besinlerle alınan bileşikler, bağışıklık sistemini uyarabilir ve bunun sonucunda gelişen klinik tablolar gözlenebilir.

Besin reaksiyonları; besin alerjisi, ve besin intoleransı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bilim Bunu Konuşuyor platformu, be-

sin alerjisi ve intoleransı arasındaki farkı bilimsel veriler sunarak açıklıyor.

Geleceğin Protein Kaynakları Değişiyor mu?

Artan dünya nüfusu ve çevre kirliliği ile buna eşlik eden iklim değişiklikleri birçok tartışmayı da beraberinde getirdi. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği de çevre ve besinlerin sürdürebilirliği için kaynakları daha verimli kullanmayı ve sera gazları oluşumunu azaltmayı hedeflemekte. Hayvan yetiştiriciliği önemli miktarda sera gazı oluşumuna yol açtığından, hayvansal yiyeceklerin tüketiminin azaltılarak, tarımsal uygulamaların arttırılması önemli hedeflerden birisidir. Bu hedef doğrultusunda, et, balık ve diğer deniz ürünleri süt, yumurta gibi temel hayvansal protein kaynaklarının, daha sürdürebilir olan besinlerle ikamesi gündeme gelmekte. Baklagiller veya soya gibi bitkisel protein kaynaklarının üretim ve tüketimini arttırma seçeneklerinin yanında, gelecekte hayatımıza dahil olabilecek potansiyel protein kaynakları Bilim Bunu Konuşuyor platformunda incelendi.

Doymuş Yağlar Osteoartirite Neden Oluyor mu ?

Son dönemde basında yayınlanan '**Hayvansal yağlar yerine Hindistan cevizi yağı tüketmek eklem hasarını önlüyor**' başlığı yeni bir tartışma getiriyor. Avustralya'nın farklı enstitülerinden bilim adamlarının birlikte yürüttüğü bir araştırma, sıçanların karbonhidrat ve yağ asidi alımlarının metabolik sendrom ve abdominal obezite riski ile ilişkisi ve diz eklemlerini nasıl etkilediği Bilim Bunu Konuşuyor platformunun merceğinde inceleniyor.

SABRİ ÜLKER
GIDA ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
VAKFI

Beslenme Davranış Değişikliğinde Başarıya Ulaşmak

Yeterli ve dengeli beslenme davranışının nasıl kazanılacağı veya önceki davranışların nasıl değiştirileceği konusunda pek çok yöntemin etkinliği değerlendirildi. Londra Üniversitesi (UCL) tarafından geliştirilen teorem ve 5 adımdan oluşan davranış değişikliği yaklaşımı, bireyin elverişliliğini ve motivasyonlarını dikkate alan bir yöntem olarak dikkat çekmekte.

Bu yöntemde izlenmesi gereken sıra şöyledir:

1- İlk adımda, değiştirilmesi veya terk edilmesi gereken davranış seçilmeli ve bireye açıkça anlatılmalıdır.

2- İkinci adımda, hedef davranışın gerçekleştirilmesinde rol oynayan fiziksel ve psikolojik elverişliliği imkanları etkileyen etmenler ile motivasyonu azaltabilen veya artırabilen etmenler de değerlendirilmelidir.

3- Üçüncü adımda, ikinci adımda belirlenen etmenleri değiştirmeyi hedef alan en uygun yöntem belirlenmelidir.

4- Uygun yöntem seçildikten sonra, birey için ideal uygulamanın nasıl olacağı belirlenmelidir.

5- Bu adımlar karar verilmeden uygulamaya geçilmemelidir. Sonrasında, uygulamanın davranış değişikliği konusunda etkililiğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi de hedeflenmelidir.

Beslenme davranış değişikliği konusunda tüm merak edilen sorular ve başarıya ulaşmak için uygulanan yöntem Bilim Bunu Konuşuyor platformunda değerlendirildi.

D vitamini desteği ve yağlı balık tüketimini riskleri var mı? Sağlıklı pişirme yöntemi: Kızartmak

"16. Yüzyıl Dâhisi Matrakçı Nasuh" Dünyayı Geziyor

Cumhurbaşkanlığı himayesinde hazırlanan "16. Yüzyıl Dâhisi Matrakçı Nasuh" sergisi, Washington Büyükelçiliği ve Amerika Diyanet Merkezi ev sahipliğinde Amerikalı sanatseverlerle buluştu. Sergi 22 Kasım 28 Aralık arasında ise Budapeşte'de olacak.

Cumhurbaşkanlığı himayesinde hazırlanan **"16. Yüzyıl Dâhisi Matrakçı Nasuh"** sergisi; Saraybosna, Belgrad, G20 Antalya Zirvesi, İstanbul, Viyana, Tokyo, Paris ve Roma'dan sonra Washington'a gitti. 6-13 Ekim tarihlerinde Washington Büyükelçiliği ve Amerika Diyanet Merkezi (DCA) ev sahipliğinde ABD'li sanatseverlerin beğenisine sunuldu. Proje kapsamında hazırlanan **"Matraki: Bir Osmanlı Yıldızı"** belgeseli, Türkiye'nin Washington Büyükelçilisi Serdar Kılıç'ın ev sahipliğinde 4 Ekim'de ilk kez gösterildi. Nasuh; tarihçi, matematikçi ve silahşör olarak da tanınmakla birlikte ressamlığı özel bir yer teşkil ediyor. Özellikle harita bilgisi, o dönem için çizdiği İstanbul haritalarındaki doğruluk oranı, bugün görenleri şaşırtmakta.

41 Eser Yer Aldı

Sergi, Amerika Diyanet Merkezi'nde sanatseverlere kapılarını açtı. Küratörlüğünü Beste Gürsu'nun yaptığı sergi, çini sanatçısı Sevim Ersoy'un liderliğinde hazırlandı. Sergide, Enderun mektebinde yetişmiş, matematikten silahşörlüğe, edebiyattan felsefeye, tarihten resme, hat ve minyatüre kadar birçok meziyete sahip Matrakçı Nasuh'un çalışmalarından hareketle hazırlanmış harita seçkileri, çini ve minyatür çalışmalarından oluşan 41 eser yer almakta.

Son Durak Budapeşte

Başbakanlık Tanıtma Fonu, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNESCO Türkiye Milli Komitesi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, Türk Hava Yolları (THY), PTT AŞ, Daily Sabah, A Haber, Sabah, Art and Life Production, İnsan ve Sanat, CC Tercüme ve Global İletişim ortağı Anadolu Ajansı desteği ile proje 3 kıta, 10 şehirde gerçekleştirilecek. Washington'dan sonra 22 Kasım-28 Aralık 2017 tarihleri arasında son durağı Budapeşte'de Macaristan Ulusal Müzesi'nde sergilenecek. Sergi, geçtiğimiz yıl Sabah Gazetesi ana sponsorluğunda TBMM Milli Saraylar Dolmabahçe Sarayı Sanat Galerisi'nde İstanbullu sanatseverlere kapısını açmıştı.

ktp
KİTAP - KIRTASİYE - DVD

GÜNÜMÜZ OLAYLARINA KALICI YORUMLAR...

GÖRÜŞ YAZARLARI
36. Uluslararası İstanbul Kitap (TÜYAP) Fuarında...

ERSOY DEDE
MİT TIRLARI İHANETİ
11 KASIM CUMARTESİ
SAAT: 14.00 -17.00

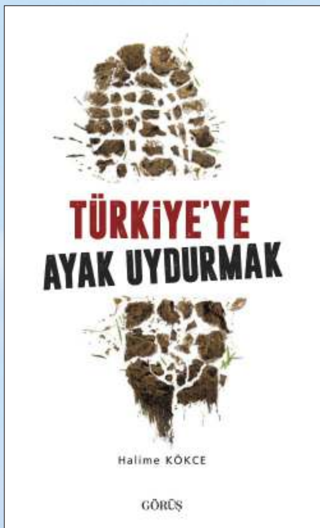

NAGEHAN ALÇI
DARBENİN AYAK SESLERİ
9 KASIM PERŞEMBE
SAAT: 12.00 -14.00

SERRA KARAÇAM
NEREDEN NEREYE
12 KASIM PAZAR
SAAT: 14.00 -17.00

HALİME KÖKCE
TÜRKİYEYE AYAK UYDURMAK
11 KASIM CUMARTESİ
SAAT: 12.00 -14.00

İLHAMİ IŞIK
BALIKÇI'NIN FENERİ
12 KASIM PAZAR
SAAT: 14.00 -17.00

GÖRÜŞ

www.ktpkitabevi.com